www.cec.cat

Muntanya

ANY 138 • MARÇ 2014

907

TRAVESSES
Refugis del Torb

PIRINEISME
La Transpirinenca IV

ESCALADA
Les Dolomites
Peña Foratata

SENDERISME ALPÍ
Almenweg (Àustria)

POL NORD
Expedició últim grau

3,95 €
00907
9 770212 211006

Guies del CEC
Activitats durant tot l'any

Activitats per a tots els nivells. Des d'una sortida tranquil·la amb la família fins a activitats per als més intrèpids. Amb guies titulats pel Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya, per garantir la teva seguretat, per gaudir de les millors condicions.

LES NOSTRES PROPOSTES

- Alpinisme
- Barrancs hivernals
- Barranquisme
- Canals i corredors
- Circuits d'orientació
- Escalada clàssica
- Escalada en gel
- Escalada esportiva
- Espeleologia
- Esquí alpí
- Esquí de muntanya
- Raquetes de neu
- Senderisme
- Surf de neu
- Trekking
- Vies ferrades

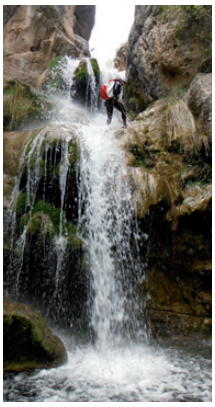

Centre Excursionista de Catalunya

Tel: 933 152 311 / www.cec.cat / guies@cec.cat / Paradís, 12, 5a planta, 08002 Barcelona

Subscriviu-vos a Muntanya

Revista trimestral d'excursionisme

SUBSCRIPCIÓ ANUAL: 14 €
(4 NÚMEROS)

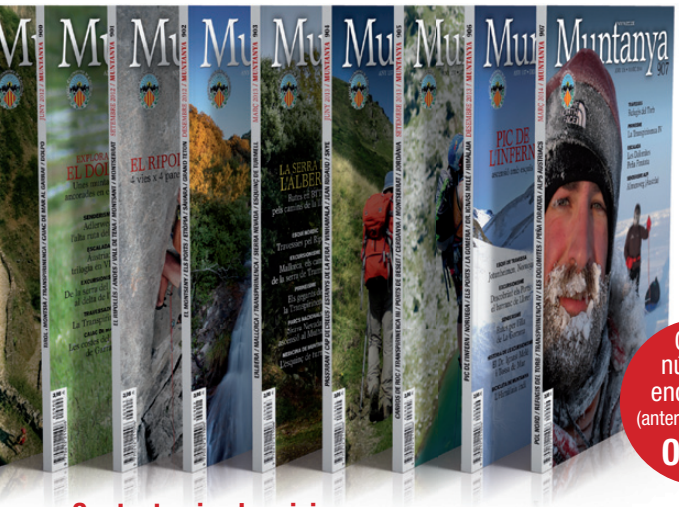

Oferta números endarrerits (anteriors al 2011) **0,50 €**

AVANTATGES

- Rebreu la revista al vostre domicili de manera ràpida i còmoda
- 4 números a l'any
- Obsequi d'uns bastons TOTEM de Ferrino (valorats en 35 €) als primers 10 subscriptors.

Bastons TOTEM

- 3 trams telescòpics d'aliage d'alumini, regulables de 65 a 135 cm
- Shock-absorber
- Puny anatòmic de doble densitat, antilliscant.
- Rosetes de neu
- Lliurament dels bastons garantit i sense costos

FERRINO

Contacteu i subscriviu-vos

- **Per telèfon:** 933 152 311
- **Per correu electrònic:** *revista.muntanya@cec.cat*
- **Personalment:** Centre Excursionista de Catalunya (Paradís, 12 - Barcelona), de dilluns a divendres de 9 a 13 i de 16:30 a 21:00.

Muntanya

Edita
Centre Excursionista
de Catalunya
Paradís, 10-12
08002 Barcelona
Telèfon: 933 152 311
Fax: 933 151 408
revista.muntanya@cec.cat

Director
Ferran Alexandri
ferran.muntanya@cec.cat

Secretari de Redacció
Ernest Godó
ernest.muntanya@cec.cat

Consell de Redacció
Ton Barnils, Jordi Bernat, Joan Campañà, David Mengual, Alfred Montserrat, Enric Nosàs, Pau Quesada, Josep M. Sala, Carol Torres

Edició i correcció
Estudi Ferran Alexandri
www.alexandri.cat

Disseny i maquetació
Estudi Toni Inglès
www.toni-ingles.com

Cartografia
Albert Martínez

Publicitat i subscripcions
Telèfon: 933 152 311

Distribució a llibreries
Revista Altaïr, S.L.
Telèfon: 933 208 648

Impressió
Gràfiques BASSÓ
www.grafiquesbasso.com
IMPRÈS EN PAPER ECOLÒGIC

Dipòsit legal: B-545-1958
ISSN:0212-2111

La revista *Muntanya* respecta les opinions expressades a través dels articles dels seus col·laboradors, però no les comparteix necessàriament, fent propis només els continguts de l'editorial.

La revista *Muntanya*, editada pel Centre Excursionista de Catalunya, segons el que preveu l'article 32.1 paràgraf segon del TRLPI vigent, s'oposa expressament a què qualsevol de les pàgines d'aquesta revista, o bé una part d'aquestes pàgines, siguin utilitzades per a la realització de resums de premsa. Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només pot ser feta amb l'autorització dels titulars, tret de les excepcions previstes per la llei. Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos) si us cal fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta publicació (*www.conlicencia.com*; 917 021 970 / 932 720 447).

Associació de Publicacions Periòdiques en Català

Generalitat de Catalunya
Departament de la Presidència

Muntanya 907

ANY 138 • MARÇ 2014

CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA
Club Alpí Català

8 La travessa dels Refugis del Torb Petjar els camins de la història
Albert Torres Marsal
La gran travessa entre Núria i el Canigó, una excel·lent opció per conèixer les comarques del Ripollès, el Conflent i el Vallespir per antics senders històrics.

20 Dietari de la Transpirinenca. IV part: les serres encantades
Ton Barnils Carrera
Les etapes entre els darrers tres mils aragonesos i el parc nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici.

32 Peña Foratata. Via Encantaclásicos
Antonio García Picazo
Una original via d'escalada que passa pel mateix forat de la Peña Foratata, a la cresta elevada del nord-est de la muntanya.

38 No oblidem les Dolomites.
Dani Brugarolas
Tres propostes per entrar amb bon peu a les Dolomites, escola dels millors escaladors del món, que encara ofereix avui dia un univers de possibilitats per a l'escalada.

48 Almenweg. La ruta alpina més saludable de Salzburg
Ferran Alexandri
Una travessa circular que permet recórrer un entorn alpí a dos mil metres d'altitud al bell mig del parc nacional Hohe Tauern.

60 Expedició últim grau al pol nord
Jordi Canal-Soler
La descripció vivaç dels esdeveniments del primer soci del CEC que va arribar al pol nord cents anys després de la gesta de Robert Edwin Peary i Matthew Henson.

SECCIONS **4** Editorial **5** La columna **6** La motxilla de muntanya **68** Publicacions **70** Crònica alpina **72** Vies d'escalada **76** L'excursió del mes **78** L'entrevista **80** Noticiari **82** Objectiu muntanya

El guiatge a la muntanya

Tradicionalment, l'aprenentatge per anar a la muntanya en els clubs es feia per aquelles persones més experimentades, les quals organitzaven excursions o ascensions a cims de més o menys dificultat. Aquesta forma de guiatge tenia un doble avantatge. D'una banda feies muntanya, i de l'altra podies aprendre d'aquell que et feia de guia i que et transmetia la seva experiència.

Amb la massificació actual de la muntanya i la banalització del risc, que té com a conseqüència més accidents, juntament amb el creixement de la demanda del turisme de muntanya i de les activitats considerades de risc, ha obligat a les autoritats a regular tot el que sigui relatiu a les activitats en el medi natural, i també les professions esportives i les pròpies entitats esportives.

Els efectes de tot plegat en els clubs ha significat un canvi radical en la forma en què cal organitzar les activitats, sobretot les que tenen un risc potencial. Les sentències judicials recents, l'actitud de les autoritats en cas d'accident de demanar responsabilitats penals als guies, ha obligat a les entitats a fer activitats en què es desentenguin de tota responsabilitat, que recauria totalment en el guia. Una altra solució és que l'entitat assumeixi la responsabilitat civil de l'activitat organitzada, que cobreix amb una assegurança de responsabilitat civil amb un cost afegit.

En aquest segon cas el guiatge es pot fer per voluntaris o per professionals, tal com especifica la Llei de les professions de l'esport. Si el guiatge el fa un voluntari, l'entitat ha de fer un reconeixement de la capacitat, coneixements i experiència d'aquella persona que es responsabilitza de fer de guia, i ha de tenir forçosament una cobertura d'una assegurança de responsabilitat civil . Els que participen en la sortida han de donar el seu consentiment i l'acceptació dels possibles riscos de l'excursió en qüestió, i a més han de tenir obligatòriament una assegurança d'accidents, és a dir, han de ser socis o federats, i tot això per tal de minimitzar les possibles responsabilitats penals que en cas d'accident se'n puguin derivar per al guia.

Però hi ha un altre condicionant. Els voluntaris guies no poden rebre cap remuneració econòmica, tret de les despeses que es puguin originar com a conseqüència de la seva condició de guiatge. També queda especificat en la legislació que aquest guiatge fet per un voluntari no pot tenir caràcter formatiu, és a dir, no poden fer d'instructors ni ensenyar els participants, perquè això està reservat als professionals amb el títol corresponent. Per tant, se suposa que els participants ja tenen els coneixements necessaris per fer l'activitat.

Ja es veu que cada vegada és més complicat el guiatge de voluntaris, sobretot en sortides d'alta muntanya o de risc. Per això les entitats que vulguin donar un servei als seus socis hauran de contractar professionals per facilitar la pràctica de certes activitats, encara que aquestes siguin necessàriament més costoses.

Josep M. Puente
President del Centre Excursionista de Catalunya

DIRECTOR DE MUNTANYA

Camins de muntanya

En aquest número de març han coincidint, per fortuna, tres articles que fan referència a un camí ben traçat: la nova ruta del Refugis del Torb, que va de la vall de Núria fins al Canigó; la IV part de la Transpirinenca, la gran travessa del Pirineu de l'Atlàntic a la Mediterrània, i la ruta alpina Almenweg, a la regió de Salzburg (Àustria). Camins, en definitiva, ideals per preparar futures excursions aquesta primavera i el proper estiu.

De camins n'hi ha molts, però alguns d'aquests tenen unes característiques especials, que els fan diferents, singulars. Des dels antics camins de bast, de transhumància, de ferradura, fins als camins històrics, que van ser escenari d'episodis memorables o, simplement, que uniren harmoniosament pobles i cultures. De vegades rutes de pelegrinatge o camins reials. Rutes fins i tot turístiques i culturals, avui dia. Camins de muntanya que ens permeten conèixer a fons una comarca, una vall, un massís.

Ferran Alexandri

JORDI CANAL-SOLER

Foto de portada: Expedició últim grau al pol nord. Autoretrat de l'autor.

Elogi dels camins

Joan Escalé i Bosch

JOAN ESCALÉ

L'estiu passat em vaig instal·lar al bell mig del Pla d'Urgell, des d'on s'albira el Pirineu per l'escletxa que s'obre immensa entre el Montsec d'Ares i el de Rúbies. Allà a la llunyania la pica de Cerví i el Corronco llueixen una blancor punyent que atreuen d'allò més la vista, ignorant les innombrables raconades i muntanyams de tot aquest Prepirineu de ponent tan ampli i poc conegut.

¿Quantes vegades hem creuat la Terra Ferma de camí vers els 3.000 sense parar gaire atenció a tot aquest gavadal de serres amb el seu buirac farcit de camins perduts, ermites, castells i coves que, malgrat tot, esperen els peus amics dels excursionistes i la seva mirada encuriosida?

Des del Pla estic fent la descoberta d'aquests paratges sense voler arribar a petjar els mantells blancs, descobrint amb sorpresa que en alguns cimals d'aquests verals, com el punt més alt de la serra Carbonera, el Castellar a la serra de Penarrera, i en d'altres, no hi ha camí que s'hi enfili de manera clara. Cal, doncs, anar-hi amb calça llarga i obrir-s'hi traça entre garrics i brancatge, cercant els claps més esclarissats per fer-ne via.

Aquesta manca de camins ben dibuixats m'ha fet parar atenció en la seva immensa vàlua que potser a voltes no hem sabut valorar prou. Un camí és un bon company perquè és motiu d'esperança. Les persones necessitem visualitzar objectius i reptes per avançar. Quan no ens posem fites, embarranquem. Mentre anem seguint la cinta terrosa que altres petjades han solcat abans que nosaltres estem tranquils, i mentre progressem, l'afany encén el caliu. A voltes, però, el corriol es va fent més indefinit, menys fressat. Aleshores el neguit comença a aparèixer en l'ànim de l'excursionista i quan es perd, l'angúnia i el desconcert s'imposen. Ja ho veieu quin prodigi són els camins, que en poc temps ens fan mudar el nostre estat d'ànim passant de la confiança i el gaudi al desconcert i la basarda.

El camí nua l'esperança entre el nostre desig i l'objectiu que pretenem, és el nostre cordó umbilical entre el deler i l'ermita, l'afany i el cim, el gorg, el castell, la balma, la set i la font... L'hem visualitzat a través d'una imatge, una icona en el mapa, la descripció d'un altre caminant o a les envistes des d'una altra excursió, i ell... ens hi porta.

Hi ha camins que cruixen mentre els peus els tracen, potser perquè han acollit les fulles tardorals, potser perquè la glaçada de la nit ha esponjat la terra o el fang, talment com la veu de l'amic que et dóna conversa i et distreu. D'altres retenen bassals, delícia dels menuts i entrebancs per als més granats. Els empedrats ens sorprenen i ens fan pensar amb les mans aspres que els van treballar. Els camins es fan i es desfan a mercè de la fidelitat dels caminants per retornar als llocs que altres han descobert i estimat. ¡Si ens en diuen, de coses!

Hi ha camins ben harmonitzats amb el paisatge, que s'hi fonen i el complementen; d'altres –normalment els que s'han obert amb màquines- que semblen cicatrius mal curades. Som els animals amb potes els qui els tracem i conservem. A la terra baixa a voltes són els porcs senglars els que obren traça i ens van a l'avançada. Els seus perseguidors, caçadors i gossada, també hi fan la seva feina. A l'alta muntanya les peülles de les vaques, cavalls i ovelles tracen solcs en les pastures fent carrerades; més amunt, en el regne del pedruscall, són els isards que marquen una tartera amb el seu anar i venir. Després nosaltres n'aprofitem el rastre, el consolidem i fins i tot el posem als mapes.

Majoritàriament són fils sense vida vegetal per transitar-hi la vida animal. Els camins són els millors companys de ruta perquè com ells sempre t'acullen, t'orienten i t'ofereixen opcions i llibertat per seguir amb ells o separar-te'n en les cruïlles.

Quina meravella són els camins: n'hi ha de ferrenys, d'encatifats, de pedregosos i d'enfangants, d'amples i d'estrets, d'evidents i de desdibuixats, però tots tenen en comú que et conviden a tirar endavant en no defallir, són fars, esperança viva dels nostres anhels. Se'm fa difícil trobar-hi una comparança més idònia. Els camins són el rastre d'episodis de vida d'altres que et brinden la possibilitat d'avançar més lleugers vers un mateix objectiu, potser viscut de diferent manera però igualment desitjat. El dia que els excursionistes aprenguem a gaudir dels camins tant com de l'imant que ens atreu al final de la sortida, haurem guanyat molt, perquè haurem amplificat el nostre espai de gaudi. Les altives muntanyes nevades també seran petjades, però avui hem volgut fer justícia sobretot als viaranys de muntanya mitjana. Assaborim-los i estimem-los, tinguem-ne cura i, sobretot, gaudim-los.

HISTÒRIES EN BLANC I NEGRE

La Catalunya rica i plena que no va poder ser (1)

Joan F. Molina

El 1933 Catalunya semblava encaminar-se cap a una plenitud nacional, que va ser frustrada pels esdeveniments del juliol del 1936. A diferència d'altres vegades, però, aquest moment àlgid va tenir un testimoni excepcional que ens permet evocar-lo amb fidelitat.

Entre l'abril i l'octubre del 1933 l'Editorial Varia de Barcelona (de la qual sols coneixem un apartat de correus, el 1229) va editar uns llibrets setmanals amb uns segells de Catalunya.

Els llibrets constaven de 16 pàgines amb portada i contraportada impresos amb tinta negra sobre paper setinat de color i es venien al mòdic preu de 20 cèntims de pesseta. Les vinyetes, adjuntades com un quadernet central, anaven en blocs de 16 impreses a una sola tinta que podia ser de color: blau verdós, verd d'oliva o marró; a elecció del comprador. Al llibret hi havia col·laboracions que enviaven els lectors i també fotografies, que ens diuen quin aspecte tenien els catalans del 1933. En aquests llibrets hi van aparèixer per primer cop els mots encreuats en català.

L'àlbum, amb unes senzilles cobertes verd fosc i pàgines tirades amb tinta marró sobre un paper groguenc, va posar-se a la venda a la primera quinzena de maig del 1933 al preu d'una pesseta i trenta cèntims.

Volia oferir un panorama de la realitat catalana, amb els seus prohoms, monuments, ciutats, paisatges, publicacions i institucions. Era, una fotografia de la Catalunya del 1933.

Ho explicarem en detall en pròxims números de la revista.

GOGGLE DRONE

Les ulleres de multiactivitat més lleugeres

La marca californiana GOGGLE Proactive Eyewear incorpora el model DRONE a la seva completa gamma d'ulleres i màscares dissenyades per a la pràctica esportiva en un ampli ventall de condicions meteorològiques i lumíniques. Amb un disseny modern, la lleugeresa i la perfecta adaptació a la cara és el que més valoren els usuaris de les DRONE. Gairebé és com si no duguéssim ulleres. Això és possible gràcies a la muntura en Gralimid (poliamida lleugera) que incorporen, que destaca per la flexibilitat i alta durabilitat. Les ulleres UV400, en policarbonat lleuger i resistent a les ratllades ens asseguren tota la protecció UV en activitats a l'aire lliure (categoria 3). Incorporen també protecció Fog Block, perquè no s'entelin els vidres, a més d'un sistema de lents intercanviables en funció de las condicions lumíniques, sense necessitat d'eines (amb 2 parells de lents extres).

Ideals per al trail running o l'esquí de fons.

www.gogglepae.com

SILVA TRAIL SPEED ELITE

Nova frontal de 660 lúmens

La lleugeresa i el format ultracompacte de la nova TRAIL SPEED ELITE no estan renyits amb els 660 lúmens d'intensitat lluminosa. 2 LED molt potents que incorporen la tecnologia exclusiva Intelligent Light® de Silva, que equival a un focus amb un camp de visió 2-en-1: perifèric i de llarga distància, i amb menys fatiga per a la vista. Els lúmens s'alimenten per mitjà d'una bateria recarregable Li-ion de 2,5 Ah que, per guanyar comoditat, es pot transportar en un cinturó o una butxaca de la jaqueta o motxilla. El cos de la llanterna és d'alumini per dissipar la calor produïda en ple rendiment. És molt pràctic el botó on/off sobredimensionat fàcil de manipular fins i tot amb guants. Cal destacar l'àmplia cinta elàstica del cap, tan característica de Silva, molt estable i amb una banda de silicona antilliscant a l'interior. La TRAIL SPEED ELITE inclou diferents tipus d'adaptadors per poder fixar-la al casc i al manillar de la bici.

www.silva.se

- 4 modes d'il·luminació: màxim, òptim, econòmic i intermitent.
- Autonomia: 2,5 / 10 / 20 / 30 hores.
- Abast màxim: 90 m.
- Pes: 62 g al cap.

MILLET CAMP DE BASE

Un sac de dormir dissenyat per a tot l'any

Aquest sac està preparat per a les condicions de fred alpí més intenses (fins a -20ºC). És molt útil a l'hora de practicar qualsevol activitat de muntanya durant els mesos d'hivern però també per a la resta de l'any, perquè manté el mateix nivell de confort sense perdre prestacions. Amb un farciment de ploma d'oca 90/10 manté la calor en temperatures extremes, amb un aïllant exterior resistent que permet que l'aigua llisqui sobre el teixit sense penetrar-lo. Ocupa poc espai, és lleuger i fàcil de comprimir.

www.millet.fr

La travessa dels REFUGIS DEL TORB

Petjar els camins de la història

Text: **Albert Torres Marsal**

Dos emblemes catalans del Pirineu oriental, el Puigmal i el Canigó, enlairats com dos fars de terra endins, ens guiaran entre valls i fondalades, entre colls i carenes, amb una travessa que ens permetrà recórrer els bells paratges i racons, sovint oblidats d'aquest Pirineu llevantí, que ja fou meca dels pioners pirineistes catalans.

Les comarques pirinenques catalanes del Ripollès, el Vallespir i el Conflent, separades per una frontera interestatal des del tractat dels Pirineus (7 de novembre de 1659), se'ns mostren com una sola unitat biogeogràfica, paisatgística, cultural i antropològica. «Refugis del Torb», la gran travessa a peu entre Núria i el Canigó, és l'itinerari d'alta muntanya que uneix aquests territoris, amb els dos cims que els coronen: el Puigmal (2.910 m) i la pica del Canigó (2.784 m). Entremig descobrirem valls i carenes de gran tradició excursionista, com la vall de Núria, coma de Vaca, el circ d'Ulldeter, les esquerdes de Rojà, el pla Guillem, la vall de Marialles, Mentet o Carançà.

La travessa ens permetrà conviure amb pastors i ramats del nord i del sud que s'han trobat des de temps remots a les pastures d'alta muntanya, refer els camins dels pelegrins que anaven a Núria des de Pi i unir en una sola vivència la grandesa d'aquestes contrades. Perquè més enllà de les fronteres polítiques i administratives hi ha, i hi havia, a banda de la relació humana i econòmica, un vincle molt fort, que el dóna la mateixa muntanya, i la flama i la força mítica creada pel llegendari i les creences religioses vinculades a dos cims emblemàtics.

El torb és el vent impetuós propi de la regió pirinenca, que aixeca i arremolina la neu, de manera que la visibilitat minva sensiblement. Fenomen bàsicament hivernal, és molt freqüent en els bells indrets que ens ofereix aquesta travessa de muntanya, per la qual cosa recomanem fer-la els mesos d'estiu.

La central de reserves *www.refugisdeltorb.com* ens facilita els allotjaments necessaris a tots dos costats de la frontera, així com el mapa i una sèrie d'obsequis, i ens ofereix diverses propostes d'itineraris. La travessa es pot començar des de Núria, Ulldeter, Marialles o Mentet. En aquest article hem començat a Ulldeter, concretament a l'Hostal Pastuira, punt de benvinguda dels participants.

La travessa permet assolir cada dia, si es vol, els cims més emblemàtics de Pirineu oriental.

PEP UBACH - CORRIOLS DE LLUM

El coll de Carançà. De dreta a esquerra, els pics de la Vaca, el pic de l'Infern i el Canigó.

PRIMERA JORNADA / REFUGIS DEL TORB

D'Ulldeter a Marialles

Amb la fresca del matí i un sol ben descarat, i després de recollir el mapa i alguns obsequis de l'organització a l'Hostal Pastuira, emprenem la ruta que ens ocuparà els propers cinc dies.

Passem ràpidament pel gran aparcament de Vallter perquè volem tastar ben aviat la calma de les alçades i oblidar les aglomeracions. Guanyem alçada cap a la portella de Morens, a tocar de la de Mentet, aquesta potser amb més història, aquella, però, tan bella. Des d'allà val la pena fer una ullada enrere per veure què deixem a la nostra esquena. A ponent, el circ d'Ulldeter, mosaic irregular de pistes artificials i tarteres naturals, i coronant pel Gra de Fajol a una banda i el Bastiments a l'altra. Al bell mig, el coll de la Marrana, que serà el darrer punt d'esforç i alçada, el darrer dia de ruta.

Havent fet l'esforç més exigent de la jornada en aquest primer tram, ara ja només ens cal tenir bones cames per fer la vintena llarga de quilòmetres fins a Marialles, i sobretot, armar-nos d'una calma immensa, i unes ganes d'absorbir intensament les inabastables vistes, que gaudirem tot al llarg de la carena i fins al pla Guillem.

Primer travessem el camp Magre, que malgrat el nom, es mostra ufanós en la verdor del seu prat. I així, ben aviat passem per la portella de Concròs, amb una bona timba cap a la vall de Setcases, i punt d'inici o final de la variant 8 del GR 11. Des d'allà mateix se'ns obre per primer cop, esvelt i potser en el seu vessant més majestuós, el Costabona. Només ens en separa la valleta del Tec, rierol que neix als contraforts llevantins del roca Colom i davalla arrapat a la serra de l'Ullat.

Ben aviat ens sorprèn el refugi de la portella de Rojà. És una cabina blanca amb tocs d'òxid, al bell mig d'aquest coll ben treballat, avui força malmesa. Malgrat tot, amb les seves imponents vistes sobre el Costabona, aquest habitacle és una magnífica opció en cas que la tempesta ens encalci. A partir d'aquí ens endinsem de ple a les esquerdes de Rojà per un camí inicialment un xic escarpat, deixant a la nostra dreta aquesta serra. Prop de les roques Blanques decidim aturar-nos i fer un mos. Comencem a notar el bon ritme que duem davant la llargada de la jornada.

L'aturada ens permet gaudir d'una nova panoràmica de les esquerdes tallants. I ara també

ALBERT TORRES MARSAL

treuen el cap les siluetes de les més altes alçades garrotxines, com el Comanegra i el Bassegoda. La solitud ha estat màxima durant tot el recorregut, i no ens abandona pas en aquesta aturada reparadora. Només el vent hi posa la banda sonora, en un territori que és ventat per excel·lència. És, sens dubte, propietat inalienable del torb.

Ja refets, reprenem la marxa tot flanquejant el puig de la Collada Verda per un camí amb aspiracions de pista forestal fins a la collada del Vent. Dono fe que aquest és un dels topònims més encertats de la nostra geografia, perquè el vent, que hi bufa desfermat, ens fa fugir ràpidament vers el pla Guillem i la colossal pau que sempre s'hi respira.

Sempre m'he imaginat el pla Guillem com un veritable tauler d'escacs en les altures, amb els peons fent de sentinelles en el massís més mitològic del Pirineu, amb els pics dels Set Homes i dels Tretze Vents, i al darrere, el rei del Pirineu, el Canigó. Des que hi vaig fer nit per primer cop, al refugi del pla Guillem, fa prop d'una quinzena d'anys, és un indret que sempre m'ha magnetitzat. Potser per ser el punt de partida del viatge de Gentil i Flordeneu, tot davallant del palau alabastrí del Canigó verdaguerià. O potser només per les converses, somriures i històries compartides, entre els rigors tèrmics de les nits d'aquest altiplà a 2.300 m, amb amics de veritat.

Des d'aquest punt prenem el GR 83 i comencem un descens sense aturador, passant pel collet de la Roqueta, on el sender pren les corbes de nivell de forma perpendicular per anar creuant, de forma successiva, les marrades d'una pista forestal, i endinsar-nos als boscos de Llipodera. A mesura que anem perdent alçada, el Canigó en guanya, fent-se més altívol, si encara pot, i fent-se més massissos els seus contraforts.

La jornada acaba relaxadament quan ja prenem la pista forestal que ens mena fins al nostre final d'etapa d'avui: el refugi de Marialles, on ens rep una comitiva bovina de benvinguda al so triomfal dels seus esquellots.

PRIMERA JORNADA

Itinerari: Ulldeter (Hostal Pastuira) (2.000 m) - portella de Morens (2.382 m)- portella de Rojà (2.377 m)- collada de les Roques Blanques (2.252 m) - collada del Vent (2.229 m) - pla Guillem (2.295 m)- refugi de Marialles (1.718 m).
Desnivells: +703 m / -996 m.
Distància: 21,8 km.
Temps de camí: 7 h.
Opcional: es pot dividir la jornada en dues etapes, i anar a fer nit al xalet de les Conques, baixant des de les esquerdes de Rojà, i recuperant l'endemà, la carena, a la collada del Vent.

De Marialles a Mentet

A quarts de set ja som dempeus, així que després d'esmorzar eixim del refugi de Marialles tot cercant les clàssiques marques del GR 10. La mitja part d'aquesta etapa la farem en franca baixada, per un camí obac, ufanós, resseguint constantment un rierol. Si bé l'obaga ens protegeix durant tot aquest tram de baixada inicial, l'arribada al coll de Cavall Mort ens proporciona el primer tastet de la clatellada d'un sol de canícula.

EL CAMPANAR DE SANT PAU ENS ACOMIADA DE PI PER ENDINSAR-NOS EN UN CAMÍ HISTÒRIC, BOSCÓS, EMPEDRAT, D'UN GOIG ENCOMANADÍS

En el degotall de gent que ens anem creuant, i com a resposta a la nostra constant i tossuda salutació matinal en català, sentim, per fi, el primer *bon dia* a la manera pròpia del Conflent. Noto un pessigolleig a la panxa i és que, en veu de Josep Pla, intueixo en aquesta resposta de dos senzills mots, el meu país, els nostres països. Passem algunes tarteres que ens remeten als grans contraforts de massissos més rocallosos i cims més elevats. Ens hi aturem, les gaudim, i entre el silenci de la boscúria ens sembla sentir aquell *¿què farem, què direm?*, lletania inacabable de minairons desfermats, constructors infatigables de tarteres i llegendes, al llarg de tot el Pirineu.

Entre frondosos boscos d'avellaners, i en baixada constant, acabem a la Farga, un veïnat de poques cases, tocant a Pi, i que són les primeres mostres de vida humana sedentària des de la sortida de Marialles. A Pi ens trobem la vila en plena fira dominical. Decidim gaudir una estona dels carrers, de les parades i el formigueig que omple la menuda plaça del poble. Aprofitant que el veïnat sembla haver sortit a gaudir del bon dia i de la fira, just abans de dinar, parem l'orella amb

El bonic camí de Pi, des del coll de Jou.

PEP UBACH-CORRIOLS DE LLUM

ALBERT TORRES MARSAL

MENTET ES UN LLOGARET MINÚSCUL, PRECIÓS, CRESCUT AL VOLTANT DE L'ESGLÉSIA DE SANT VICENT, DEL SEGLE XI, UN PETIT TRESOR DEL NOSTRE PIRINEU

A Mentet hi ha possiblement l'allotjament amb més encant de la travessa.

atenció i xafardegem en les converses. Malgrat la senyera que oneja a l'Ajuntament, el nom dels carrers ben catalans no sentim malauradament cap paraula en català del Conflent. Un xic entristits, i potser per això, amb la panxa fent rau-rau, decidim cercar algun lloc per fer un mos, i dinar a tocar del riu de Mentet.

A l'altra banda de la vila descobrim una taula ombrívola, on farem el dinar de pínic, i des d'on veiem una altra imatge de Pi, més descurada, menys agraciada, amb contraforts formigonats i horts deixats. Pi, de fet, és el lloc ideal per aturar-se i recuperar forces davant la pujada llarga i amb ziga-zagues de més de 700 m de desnivell continu i sense descans que ens queda per davant, per guanyar el coll de Mentet.

La dotzena de repicades del migdia del campanar de Sant Pau ens acomiada de Pi per endinsar-nos en un camí històric, boscós, empedrat, d'un goig encomanadís, que convida a trepitjar-lo, a recer de la calorada. Ens espera una hora i mitja d'enfilar-nos en sostinguda pujada, sovint creuant la carretera. Si bé aquest vessant de la nostra muntanya sagrada no és tan majestuós com des de les planúries de la Marenda, sí que és de línies més esveltes, afilades i, fins i tot i per moments, volcàniques en la seva cònica silueta.

El coll de Mentet resulta lloc d'obligada parada, després de la pujada en les hores de màxima insolació i calor del dia. La suada ha estat de les considerables. La satisfacció, però, també. Des d'aquí, la baixada a Mentet és ràpida, directa. En poca estona ens plantarem en aquesta menuda vila, on la carretera acaba, on l'aïllament és secularment present. Llogaret minúscul, preciós, crescut al voltant de l'església de Sant Vicent, del segle XI, un petit tresor del nostre Pirineu.

Descarregats, dutxats i amb una cervesa, la tarda s'escola plàcidament en aquest poble tremendament assolellat i voltat de cims i carenes. Després d'un sopar ben gormand, en companyia d'encantadors grups excursionistes que hem coincidit aquí aquest vespre, el so del riuet que passa a tocar de la *gîte*, ens bressolarà tota la llarga nit, com infants panxacontents.

SEGONA JORNADA

Itinerari: refugi de Marialles (1.718 m) - coll de Cavall Mort (1.454 m) - coll de Jou (1.125 m) - la Farga (940 m) - Pi (1.024 m) - coll de Mentet (1.761 m) - Mentet (1.540 m).
Desnivells: +887 m / -1.047 m.
Distància: 15,1 km.
Temps de camí: 7 h
Opcional: la variant Altitude de la ruta permet fer, com a segona jornada, l'ascensió al Canigó i tornar a fer nit a Marialles. En aquest cas, la jornada aquí descrita passaria a ser la del tercer dia.

TERCERA JORNADA / REFUGIS DEL TORB

De Mentet a Carançà

Els pics del Racó Petit i Racó Gros, fregant els 2.800 m, apareixen com un crestall ben afuat.

Al contrari de la jornada anterior, avui la pujada, de prop de 800 m de desnivell, es concentrarà a l'inici. I com que aquesta la farem per la part llevantina de la muntanya, sense recer del sol, sortim ben d'hora per aprofitar, com sempre, la bona fresca pirinenca. No abandonarem el GR 10 en tota la jornada.

Passem a gual el riu i ens endinsem ràpidament pel fantàstic camí empedrat a la bonhomiosa vall de Mentet, altrament anomenada *vall de l'Alemany*. Per un entorn preciós on regna la pau, anem pujant metres sense esforç. Mentre Mentet es va enclotant al fons de la vall, prenem consciència que en aquest corriol no hi queda cap rastre d'aquell camí d'exilis dramàtics, que un dia fou aquest bell viarany. Ja fossin càtars o jueus cap a terres del sud, o republicans i catalans cap a paratges del nord, tots varen travessar la portella de Mentet a la recerca d'una llibertat manllevada, furtada i segrestada. Caminem per no oblidar.

Passem a tocar de la jaça Gran, cabana rocosa, antic refugi de pastors. Es troba en perfecte estat. Adient com a aixopluc d'urgència o per gaudir d'una nit a tocar de les estrelles. Poc després arribem a la cruïlla del camí que ve de la portella de Mentet. Som a tocar del refugi de l'Alemany, prop dels 2.000 m. Hi podem anar si necessitem un allotjament d'urgència, ja que és una cabana de fusta, àmplia, espaiosa i prou ben condicionada. No deixa de ser el testimoni de temps de guerra i camins atemorits per les armes. I és que la vall de Mentet pren el nom de *vall de l'Alemany* del fet que durant la guerra mundial allà s'hi va instal·lar un destacament alemany, a mig camí entre la vila de Mentet i la portella. Segons diuen, un oficial i dotze homes hi varen construir una cabana amb troncs de fusta per vigilar els camins fronterers i el control de maquis, soldats, exiliats i espies aliats. En aquell lloc tan aïllat aquest destacament fou presa fàcil dels maquis. La cabana, però, va perdurar fins al 1978, quan, accidentalment, per l'acció de dues noies belgues, es va cremar. El mite, la història va quedar fossilitzada en el nom de la vall, fins i tot en les aigües, i el nom del riu que davallen cap a Mentet. El nou refugi que es va aixecar, doncs, emplaçat en aquesta

ALBERT TORRES MARSAL

important cruïlla de camins, entre el GR 10 i el GR 11 no podia batejar-se de cap altra forma.

Fem la primera parada del dia a la cruïlla de camins. És un bon indret per aturar-se a gaudir de les vistes de la vall de Mentet, i més enllà fer un mos i recuperar forces per afrontar la dura pujada que ens espera, cap a la serra de Caret. El moment més intens del dia, sens dubte. Aquesta cruïlla és també una de les escapatòries de la ruta, si es vol tornar directament cap a Ulldeter.

Sadollats d'aigua, pau i treva, reprenem l'esforç pujant per un camí sense concessions, cap al capdamunt de Caret. La pujada és dura, però prou ràpida per no fer-se excessivament pesada. Sobretot si tenim la curiositat d'anar-nos girant i anar veient com el Canigó es va fent més i més gros a la nostra esquena. És per això que un cop al capdamunt de Caret, carena de perfectes vessants, decidim seure una bona estona encarats a llevant, mirant el Canigó, enyorant aquells temps que no era pas un símbol folklòric, sinó un mite pirinenc d'indubtable catalanitat.

Amb aquestes vistes el sender que ens duu cap al coll de Pal és un gaudi, un passeig per les altures, una talaia privilegiada sobre el nostre nord. Així, mentre flanquegem seguint les corbes de nivell, se'ns apareix el coll, bonhomiós i de línies marcades i sensuals, un jou perfecte, un pas carener de manual. El coll de Pal, a 2.300 m, és el perfecte lloc de comiat canigonenc, perquè a partir d'aquí, i fins al final de la jornada, no farem res més que davallar pel vessant ponentí cap a la vall de Carançà.

I si crèiem perfecte el coll de Pal és que encara no havíem vist el coll Mitjà, just davant nostre, cavalcant sobre Carançà i la vall de la Riberola. George Véron, pirineista francès, va dir que era impossible de dir quin pic del Pirineu era més bell, però que, sens dubte, el coll per excel·lència era el coll Mitjà. Enlairat als 2.400 m, tancat pel puig de Gallinàs i el pic Rodó, a banda i banda, suau, perfecte.

Però no ens encantem més. La baixada és rapidíssima, a voltes relliscosa, però en cap cas perillosa, travessant la Gallinera, i fins al fons de la clotada, ja a la jaça dels Clots, on el camí s'aplana i es relaxa. Havent passat la derruïda jaça ens endinsem en un menut bosc espectral d'arbres caiguts i sotabosc arrasat. Sense saber l'origen d'aquest deplorable estat, el creuem, no sense certa basarda, ja que fins i tot la banda sonora de sorolls boscosos ha emmudit. Només el vent passeja, somort, entre les branques caigudes d'aquest bosc inanimat.

I així, entre jaces, rierols i prats fem cap fins al refugi de Carançà. I sort que hi arribem prou d'hora, perquè la tarda es torna enfadosa. Trona i retruny, i s'ennegreix i s'ennuvola. Però la jornada ja és al sac, i nosaltres ens anem preparant, entre jocs de cartes, lectures i converses, pel sopar de clàssiques llenties de Carançà.

TERCERA JORNADA

Itinerari: Mentet (1.540 m) - cruïlla del refugi de l'Alemany (1.946 m) - serrat de Caret (2.321 m) - coll de Pal (2.298 m) - jaça dels Clots (1.920 m) - refugi del Ras de Carançà (1.831 m).
Desnivells: +924 m / -632 m.
Distància: 11,4 km.
Temps de camí: 5 h.
Opcional: si volguéssim escurçar la ruta hauríem d'anar a trobar el refugi de l'Alemany i, a través de la coma de la Portella, arribar fins a la portella de Mentet, des de la qual, ràpidament podríem tornar a Ulldeter, i així al punt inicial de la nostra sortida.

De Carançà a Núria

Tot i que es lleva el dia ben clar, les previsions de tarda tempestuosa fan que decidim sortir d'hora i a bon ritme. Per davant ens queda potser la jornada més bella i espectacular de tota la ruta. Sens dubte, la de més alta muntanya. Comencem a remuntar la vall de Carançà, sempre acompanyats pel riu del mateix nom, que baixa jove i fresquívol, per aquestes alçades. Els boscos van deixant lloc als prats i a les pastures d'alta muntanya, creuades per aigües tortes, farcides de ramats de vaques.

L'arribada a l'estany de les Truites és un autèntic espectacle de la natura i de l'alta muntanya pirinenca. Les parets que tanquen el circ de Carançà hi cauen a plom, ermes, pelades i sense concessions. L'espectacle és entre dantesc i colpidor. El dia comença a prendre un caràcter rúfol tenyint-se de gris, cobrint-se de núvols i espurnejant. Així doncs, posem una marxa més al nostre caminar i, entre els crits de les marmotes, ens sorprèn obstinadament ocult, com si jugués a fet i amagar, el llac més fosc de tots, l'estany Negre. Semblem endinsats en el seu regne. Les marmotes han callat. El vent s'ha esvaït. Envoltats per la impressionant cara nord del pic de l'Infern, pels pics de la Vaca i Noucreus, aquests semblen construir una pantalla acústica gegant, que absorbeixen tots els sons i sorolls.

Però no volem que ens enxampi la tempesta precisament a les cotes i carenes més altes de tots aquests dies de ruta. Així que tresquem, a pas d'isard, cap al menut i ben enlairat estany Blau, la darrera massa aquàtica de la jornada, la darrera bellesa d'un dia per emmarcar. Totes aquelles sensacions copsades a flor de pell, a l'estany Negre, al Blau, es multipliquen. Entre crestalls i estimballs aquesta massa d'aigua, alçada a 2.600 m, brilla més blava que el cel que ens amenaça. No sembla possible que cap mal averany ens pugui fer mal a tocar d'aquesta aigua blau celeste.

L'arribada a l'estany de les Truites és un autèntic espectacle de la natura i de l'alta muntanya pirinenca

Com cants de sirena, l'entorn ens convida a abandonar el camí i vagarejar per aquest lloc, estirar-nos i deixar passar el temps. Però amb força de voluntat digna del més rebel Ulisses (i amb el recordatori de certes gotes de pluja), decidim reprendre la nostra marxa i deixar, a contracor, aquest lloc i el seu estany, impregnats d'un magnetisme especial. En breus gambades, per prats gairebé esteparis, assolim el coll de Carançà, la corona del circ i de la vall, la carena que en diuen fronterera. Coronem gairebé sense poder-ho evitar el pic de la Fossa del Gegant, i així els seus 2.808 m es convertiran en la cota màxima de la travessa dels Refugis del Torb. És el moment de treure-la de la motxilla, i unir, el nord i el sud, que junts trepitgem, la senyera.

MERITXELL MUNNÉ

El vent forassenyat, però, ens obliga a abandonar l'ambient exposat de la carena. Així que ens acomiadem d'aquest nord que hem caminat i gaudit durant quatre magnífics dies, i prenem el camí de baixada per la llarga i herbada coma de Noucreus pel GR 11. La baixada és plàcida, relaxada i regalada, amb uns ullals de sol que fan que ens aturem, arrecerats del vent, a fer una bona mossada i a pair tota la luxúria paisatgística.

Del no-res, i sense saber ben bé de quina manera, com ho fan tots els rius i torrents d'alta muntanya quan neixen, ens comença a acompanyar un esprimatxat rierol, que de mica en mica va creixent, fins a dur-nos a la confluència amb el torrent que davalla de Noufonts, a la zona de la coma de Molleres, punt escollit per vaques i vedells per péixer. L'arribada al santuari de Núria és un petit xoc. Potser massa hu-

L'estany Negre i el pic de l'Infern. Els estanys de Carançà estan glaçats fins al tombant de l'estiu.

manitzat, segurament massa explotat. Potser és que nosaltres venim de tocar el cel amb els dits. Segurament és que la màgia de Carançà ens ha alienat i ens crèiem, erròniament, en territori de deïtats.

Només ens queda fer el camí del viacrucis cap a l'alberg. Ara sí que els trons amenacen de descarregar la tempesta. No ens queda més remei que fer el camí a ritme de cronoescalada i arribem a les portes de l'alberg, just quan descarrega, rabiosa, la primera de les diverses calamarsades que cauran durant el que queda de tarda.

QUARTA JORNADA

Itinerari: refugi del Ras de Carançà (1.831 m) - estany de les Truites (2.264 m) - estany Negre (2.507 m) - estany Blau (2.580 m) - coll de Carançà (2.723 m) - coll de Noucreus (2.795 m) - Núria (1.966 m) - alberg Pic de l'Àliga (2.120 m).
Desnivells: +1.168 m / -880 m.
Distància: 14,6 km.
Horari: 5 h 30 min.
Opcional: si es volen coronar alguns dels cims més emblemàtics de la zona, des del coll de Noucreus, hom pot carenejar pel pic de Noucreus i fins al pic de Noufonts. La baixada cap a Núria es pot fer per la coma de Noufonts. Si es vol escurçar la ruta, també es pot prendre l'escapatòria des del coll de Carançà, cap al coll de Tirapits i cap al coll de la Marrana per tornar ja, a la zona d'Ulldeter.

PEP UBACH-CORRIOLS DE LLUM

CINQUENA JORNADA / REFUGIS DEL TORB

De Núria a Ulldeter

Pujant a coma de Vaca pels Torreneules, variant de la ruta en què podem desviar-nos per fer cims.

Després d'una vesprada passada per aigua i pedra, el dia es lleva radiant, fresc i amb una temperatura ideal per culminar la darrera jornada. Flanquejant la zona del torrent de Fontnegra, caminem per l'obaga d'un sender herbat fins a arribar a les Pedrisses, on trobem el traçat del camí dels Enginyers, variant setena del GR 11, i el sol que, per fi, ens escalfa. L'estampa des d'aquí és de les de postal. Lleganyós i mig somnolent, el vell Puigmal, encara no acaba de llevar-se del llit d'ombra i foscor, mentre uns cavalls matiners, peixen en les comes d'aquest magnífic coll. El vent, conegut company de ruta, amaneix l'ambient de solitud.

A partir d'aquí ens endinsem en un ambient digne del Pirineu més occidental. Esmolades cingleres i una bona timba sempre a la dreta. Panoràmiques espectaculars. Tan sols intuïm al fons, la greu i profunda coltellada de les gorges del Freser, i més enllà la vall de Ribes, on desemboquen. Sembla talment que des d'aquest indret puguis abastar *tot lo món*.

El camí es converteix en un autèntica zigzaga per vorejar, saltar i grimpar tots els obstacles que els escarpats cingles meridionals del Torreneules ens col·loquen al bell mig del camí. Creuem jovenívols torrents i collets impossibles, superem algun ressalt i fins i tot un passamà de cable per facilitar el pas. Seguim a través dels cingles de Malaterra o el clot de Malinfern i arribem a l'impressionant mirador del coll dels Homes, abocat sobre l'estret que inicien les gorges, encotillat entre els contraforts del Torreneules per la nostra banda, i el gegantí Balandrau per l'altra. Ja som a tocar del refugi de Coma de Vaca, i la vista a vol d'ocell d'aquest entorn demana una bona aturada.

CINQUENA JORNADA

Itinerari: alberg Pic de l'Àliga (2.120 m) - pedrisses i camí dels Enginyers (2.104 m) - refugi Coma de Vaca (1.995 m) - coll de la Marrana (2.529 m) - refugi d'Ulldeter (2.235 m) - Ulldeter – Hostal Pastuïra (2.000 m).
Desnivells: +832 m / -928 m.
Distància: 15,8 km.
Temps de camí: 6 h
Opcional: si es vol es pot completar la jornada coronant el Bastiments (o el Gra de Fajol), des del coll de la Marrana.

Arribar al pla de Coma de Vaca és un passeig senzill. A partir d'ara ens endinsarem de ple a la vall de la coma del Freser. Només ens acompanyen el so dels esquellots dels ramats de vaques, encimbellades a les carenes, i el dring pausat del Freser, rierol en aquestes alçades, recent escolat de les mans del Bastiments. Entendrem per què els habitants de la vall de Ribes van triar aquesta zona com a terres comunes de pastures d'estiu.

El darrer dia de ruta ens regala un sol implacable. De manera que, ja a les parts més altes del Freser, encarats al Bastiments, no podem pas evitar fer una parada en el camí per capbussar-nos en les cristal·lines aigües del rierol. Ben refrescats encarem la darrera costa amunt de la ruta i d'aquests dies. Enfilem, panteixant i esbufegant d'excitació cap al coll de la Marrana. Aquest coll, tot i ser molt frequantat, és una de les millors talaies de la ruta, ja que les panoràmiques que s'hi guanyen, entre el Bastiments i el Gra de Fajol són, sens dubte, de les més atractives i completes de la ruta. Des d'aquí reapareix fugaçment el Canigó, que tanta companyia ens ha fet aquests dies, per brindar-nos, agraït, el darrer comiat, solemne i ple d'enyorança.

Només ens queda una ràpida i fàcil baixada fins al refugi d'Ulldeter, que assolirem en vint minuts. I mitja hora després, tot seguint el GR 11, arribarem de nou al punt d'inici i final de la nostra ruta, a l'Hostal Pastuira. Culminem així cinc dies apassionants de camins sense fronteres, de valls, cims i carenes, de pobles i fondalades, de tradicions oblidades i senders immemorials.

CARTOGRAFIA

Refugis del Torb. La gran travessa a peu entre Núria i el Canigó. Mapa-guia excursionista. Editorial Alpina. Escala 1:40.000.

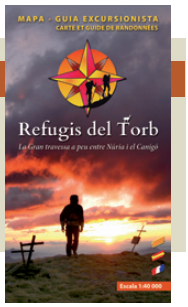

INFORMACIÓ I RESERVES:
www.refugisdeltorb.com

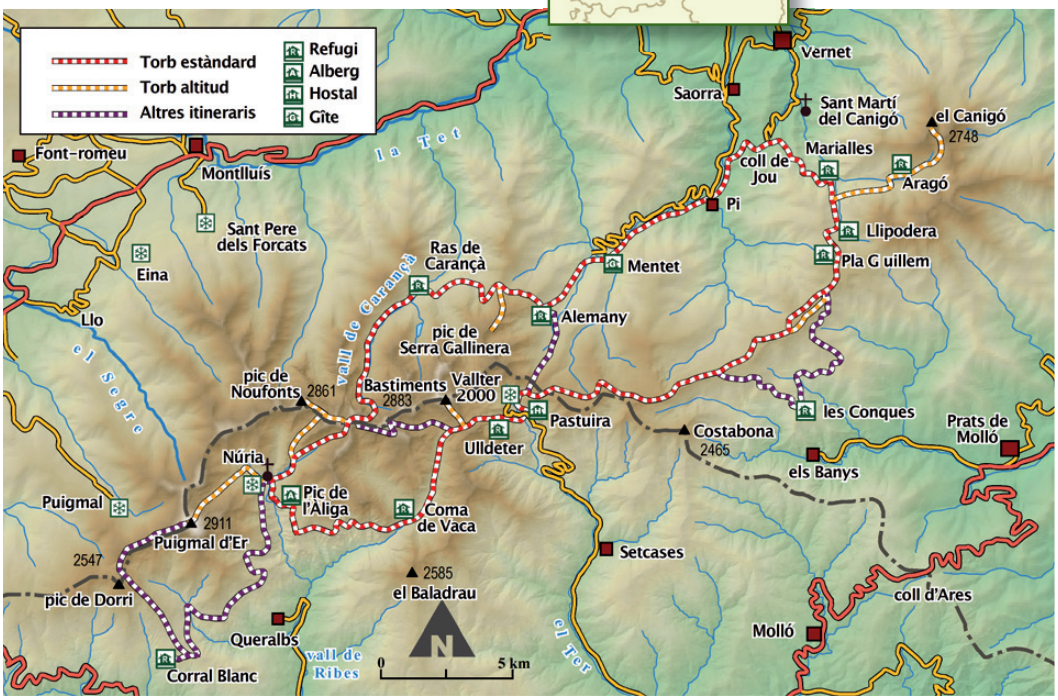

ALBERT MARTÍNEZ (BASE ICC)

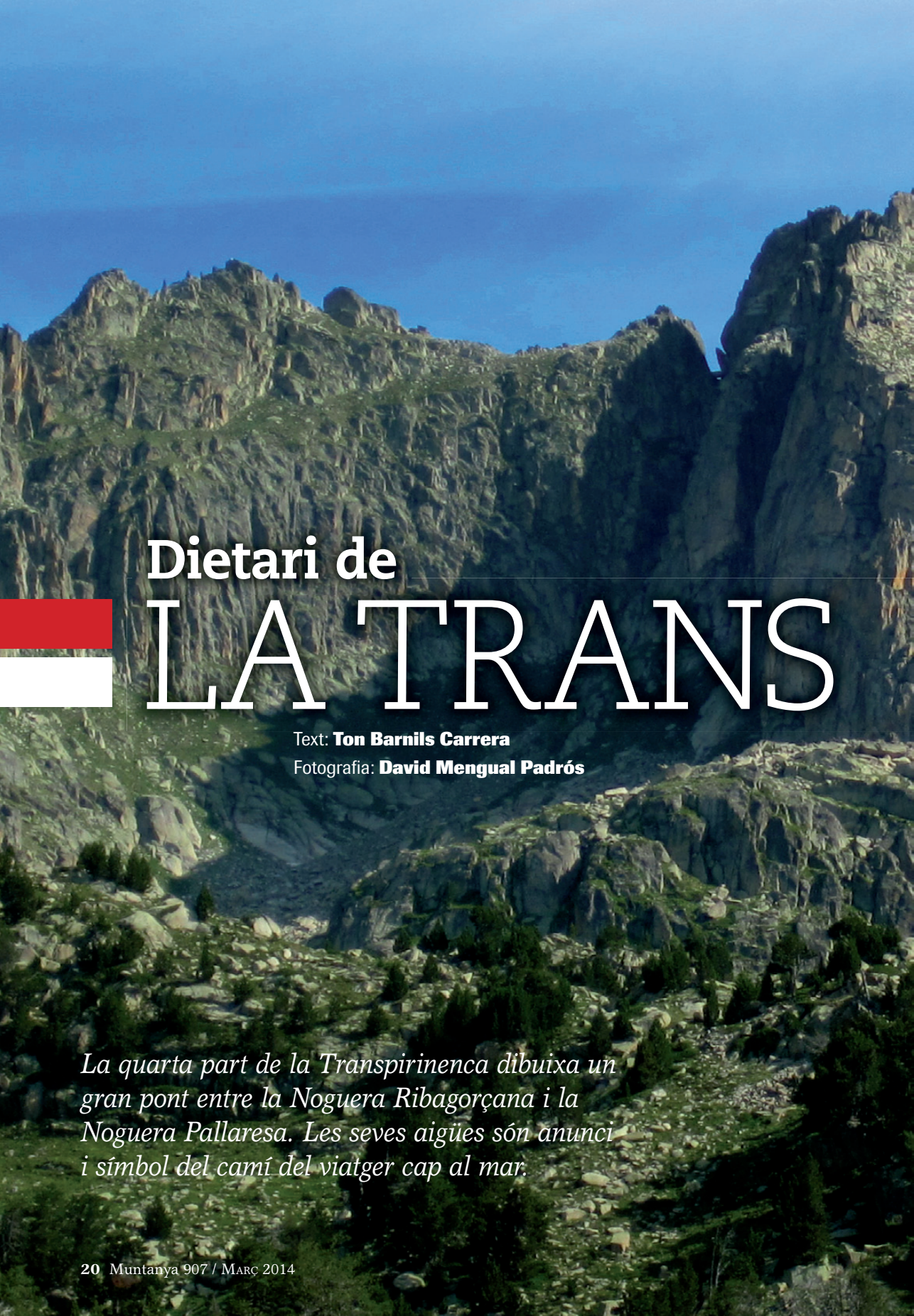

Dietari de LA TRANS

Text: **Ton Barnils Carrera**

Fotografia: **David Mengual Padrós**

La quarta part de la Transpirinenca dibuixa un gran pont entre la Noguera Ribagorçana i la Noguera Pallaresa. Les seves aigües són anunci i símbol del camí del viatger cap al mar.

Les agulles d'Amitges i el refugi del CEC, al bell mig del parc nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici.

PIRINENCA

IV part: les serres encantades

Aquest article cobreix les etapes que transcorren entre els darrers tres mils aragonesos i el parc nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici, la joia de la corona del Pirineu català.

Al llarg de la vida topem amb muntanyes amb caràcter i d'altres de mediocres, com passa amb les persones. Si els Pirineus fossin plens de la primera mena, esdevindrien una obsessió malaltissa i n'hauríem de fugir. Si estiguessin fets només de la segona mena, hi caminaríem sense interès i ens hi perdríem sovint. Però les serralades de la Vall d'Aran, l'Alta Ribagorça i els Pallars ens enlluernen amb una bellesa brillant i clara, i mai no en voldríem marxar.

REFUGI DE CORONES – REFUGI DE CONANGLES (12 DE JULIOL)

Ens hem llevat molt d'hora per por del mal temps. El matí era fred, el cel fosc i rabiüt, ple d'ira. Uns núvols de pedra amenaçaven pluja dalt de les muntanyes negres. Ascendíem per un munt de blocs de granit, talment una gran escampada de daus. Els pics de les Tempestats i Margalida queien drets sobre nostre, mentre les congestes de neu s'arrapaven a les parets. He recordat quan vaig escalar la llegendària cresta de Salenques. Aquell dia el vent xisclava entre les cordes i ens envoltava amb l'odi d'una serp. Teníem el buit sota els peus i per totes bandes el rostre ferotge de les roques, que ens cridaven com un xuclador: el dimoni de l'angoixa se'ns va ficar ben endins i ens gratava

En entrar a la vall Hiverna deixem enrere els cims i les glaceres de la vall de Benasc.

El llarg descens per la vall d'Anglos.

les ànimes. Avui respirava l'aire de violència d'aquella matinada de fa anys. Sabia que no gaire lluny hi havia la capçalera de la vall de Salenques, per on corre un riu rabent i rabiós, salvatge com tot el que hi ha en aquest lloc indòmit, ocult, inhumà. Pocs s'aventuren a entrar a la seva gola.

El cor s'ha asserenat quan hem creuat la collada de vall Hiverna. Deixàvem enrere la vall de Benasc, tant especial i plena de pics, glaceres i tres mils. Per a mi la més noble de les valls. A Benasc hi ha un parlar de transició entre l'aragonès i el català, però hi ha triomfat la substitució lingüística a favor del castellà. El filòleg Joan Coromines va trepitjar les comarques aragoneses de llengua catalana a mitjan anys cinquanta i devia sentir una fascinació especial per aquest racó, ja que va dedicar moltes pàgines a escatir l'origen antiquíssim dels noms, el significat de les paraules, les primeres frases guixades en pergamins medievals. Ell era tan infatigable en la recerca científica com en el muntanyisme. Home savi i erudit de geni, estudiós de l'occità i de l'aranès, del pallarès de Cardós i vall Ferrera, deia que el Pirineu és la mare de les llengües que pengen dels seus dos vessants. M'agrada imaginar-lo trescant amunt i avall de la serralada a la caça de sons com si fossin papallones. Un gegantàs camallarg que arreplegava mots amb les mans ossudes i en feia un tresor: *Àreu, Gèmena, Betlan, Denui, Muga, Noarre, Airoto, Subenuix, Nibrós, Aubàs, Toran*... Com en una paràbola bíblica, Joan Coromines es movia per amor a la mare sense mai poder-se aturar. Va abocar, a bell raig, la llengua dels gorgs, els pics i les congestes a l'*Onomasticon Cataloniae*, un diccionari de més de quatre-centes mil paraules. Ara els altres fills de la terra resten muts de vergonya i abandonen la parla. I les fonts s'assequen i callen.

Ens hem separat de l'Albert cinc-cents metres més avall del coll. Plegava a mitja travessa per aturar-se al Pont de Suert, on viu. Ja en tenia prou. Hem estat tres des del primer dia, quan va aparèixer de darrere un arbre al País Basc. Hem caminat, menjat i dormit junts durant setmanes amb un estrany i el verí de les muntanyes ens ha convertit en bons companys de viatge. El veia com s'allunyava de nou, potser per sempre més, i em costava d'imaginar-me la travessa sense ell. Li hem desitjat

sort i ens hem dit adéu amb les mans, mentre saltava de pedra en pedra de tan content que estava de tornar a casa. Ha marxat tal com va arribar, igual que una fulla al vent: res, ja no hi era, ¡zas!

Nosaltres ens endinsàvem per la meravellosa vall d'Anglos, una valleta suspesa i mig amagada. El paisatge s'obria i l'horitzó omplia l'espai, en contrast amb l'ambient opressiu de les muntanyes maleïdes que tot just teníem al darrere. El cor, que se'ns havia fet feixuc amb la pujada, ara s'eixamplava. La sensació era de vastitud. Davant nostre ballaven els Besiberris i es gronxava el mar de cims de l'Alta Ribagorça i el Pallars, que ens donaven la benvinguda. Volàvem cap a Catalunya i per primer cop he tingut la certesa que arribaríem al Mediterrani. Dormiria a casa i la canalla se m'enfilaria pels genolls i jo els explicaria com el seu pare va creuar els Pirineus. Els estanys i estanyets d'Anglos eren a tocar, col·locats en terrasses, i els hem vorejat fins a arribar a una petita cabana de fusta. Aleshores hem tret el nas sobre la vall de Salenques, que s'amoroseix en el tram final, i ha tocat baixar de veritat, en vertical, per atrapar el riu. Una fageda de ribera ens ha aixoplugat fins a la Noguera Ribagorçana. L'airet bufava dins del bosc i el moviment de les fulles ens convidava a somniar. Aïllats del món, ens sentíem acotxats pels bedolls i les mates que s'inclinaven davant nostre i ens acariciaven el cos. He escoltat les passes dolces d'un esquirol sobre el xiuxiueig de les falgueres. La bestiola em mirava suau amb ulls de vellut, arraulida darrere unes molses, i en un instant s'ha perdut al fons del verd. La natura es posa i es treu màscares per esdevenir mirall de l'ànima humana, ens ensenya

La natura es posa i treu màscares per esdevenir mirall de l'ànima humana

Remuntant cap a la Restanca, en una jornada plujosa.

la cara més tendra després d'espantar-nos amb la seva part feréstega. Passejava amb l'esperit del bosc encantat, entre colors i sons, quan he topat amb la carretera que porta al túnel de Viella. La màgia s'ha acabat de patac.

La nit al refugi de Conangles ha estat agradable i tranquil·la. He parlat amb un company de feina per primera vegada en molt de temps. Deures pendents, entrebancs i propostes que m'atreuen han retornat pel mòbil sense avisar. Se'm feia evident que un dia s'acabaria la llibertat i m'he oblidat de les cabòries per assaborir-la fins a la darrera gota.

REFUGI DE CONANGLES – REFUGI DE RESTANCA (13 DE JULIOL)

Hem caminat sota la pluja, la boira i el fred de bon matí fins al vespre. De fet, patim un temps inestable des que vam sortir de Biadós. Els darrers dies hem tingut moments de núvols, pluja, sol, núvols de nou. Aquest fet té una importància relativa per dos motius: el primer és que només pugem fins als colls, on les tempestes hi fan menys mal que no pas als pics, ja que es troben a una alçada menor i són ràpids de passar. El segon, i més important, és que creuem el temps. Vull dir que en tractar-se d'una travessa, passem les hores saltant d'una vall a l'altra, i si en la primera hi fa sol, en la segona hi plou, i en la de més enllà hi bufa el vent. Les nuvolades vénen, ens abracen durant una estona i se'n van. Elles són les nostres germanes i viatgem pels Pirineus amb la seva companyia, a la manera d'uns genis alats. Tot plegat feia créixer dins nostre el sentiment que res dura sempre, que el món canvia i gira i torna una vegada i una altra. Vora la roda del temps, la llavor de l'antic empeny el que és nou. Les pluges de Navarra fan pensar en les que cauen a la Vall d'Aran. Si allà eren clares i primes, aquí són grises i espesses. És la mateixa deessa del cel, però aleshores estava trista i tan sols plorava i amb els dies s'ha enfurismat.

La muntanya ens tenia reservada una jornada plujosa de veritat i ens hem mullat de dalt a baix per primer cop. De tant en tant els tels de boira s'alçaven i podíem veure un illot de granit i líquens enmig de les aigües calmes de l'estany de Rius, que prenia un aire fantasmal, literari, escocès. Dia de nostàlgia, i és que mirem endins quan a fora s'hi passeja la fosca. Recordava l'estiu que vaig passar amb el David i d'altres nois del Centre Excursionista de Catalunya per aquestes mateixes valls. Aquella va ser la meva veritable iniciació al muntanyisme. ¡Quin goig, quina sort haver tingut quinze anys per córrer tarteres i delir per grimpar fins al cim! És aquesta la felicitat dels joves, viure sense pensar-hi massa, perseguir l'instant i meravellar-se amb un món ple de tresors amagats perquè nosaltres els descobrim. Pensava també amb el Jordi, amb qui vam córrer davant de l'ós

al barranc del riu Fred, no gaire lluny d'aquí. Els records començaven a amuntegar-se i aixecaven muntanyes per on caminava. La memòria em guiava amb ulls clars a través de la boira, però hem tardat sis hores fins a la Restanca, més del compte. Les botes estaven xopes i jo sentia una gran fadiga. Al refugi m'he adonat que s'havia produït un canvi d'ambient i ens trobàvem entre els excursionistes i visitants del parc nacional, malgrat que fossin pocs per culpa del mal temps. Hem compartit el sopar i a les converses s'hi respirava l'excitació dels primerencs. Una parella de les Canàries descobria els Pirineus, un francès solitari fugia de casa uns dies, un grup de valencians volien veure estanys d'alta muntanya. A la taula s'escampaven els rumors tan ràpid com servien el menjar: si la ruta al cim més proper era perdedora, si fa poc un noi va estimbar-se de nit, si van trobar un isard ofegat dins l'aigua, etc. Mentrestant, jo mirava el mapa en relleu que penjava de la paret del menjador i he quedat més baldat del que estava. S'hi veia tot el que hem caminat des d'Hondarribia: una filera de cims, rius i refugis amb la bandereta clavada al capdamunt. He pujat al dormitori i m'he tornat a dir que sí, que era a casa, abans d'aclucar els ulls i imaginar-me l'abraçada amb la Marta, que veuré dissabte.

REFUGI DE RESTANCA – REFUGI D'AMITGES (14 DE JULIOL)

Aquest matí la terra estava tapada fins al coll de Güelliscrestada i la capçalera dels circs de Travessany i Colomers. Però no plovia i feia de més bon caminar que no pas ahir. Els estanys apareixien i desapareixien, espantadissos i adormits, mentre es respirava un aire de quietud i silenci, meditatiu. Passada una estona la boira s'ha fet prima i delicada. Nosaltres hem seguit avançant callats i corpresos per la pau del lloc. Les basses banyades per la llum tèbia del sol prenien un color platejat, algun ocell piulava de tant en tant, se sentia la remor fluixa de l'aigua sota les tarteres. Hem decidit de desviar-nos una mica i perdre alçada fins al refugi de Colomers per menjar-hi, ja que preferim allargar les jornades a canvi d'alimentar-nos bé i recuperar energies. Guardem els ganyips, cacauets i xocolatines per quan les etapes es fan dures i cal reforçar el cos. Hem dinat una amanida i un bon entrepà, i en una hora ja érem de camí al port de Ratera, que dóna pas a la regió dels Encantats.

El geni de la naturalesa ha creat paisatges molt diversos i sempre canviants al parc nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici. Potser perquè aquí s'hi conjura de manera especial una multitud dels seus servents: l'aigua, els arbres, les comes, els gorgs, els barrancs, les

Camí del port de Ratera, entre estanys adormits i un aire de quietud.

flors, les molleres, els joncs, etc. Es tracta d'una complexitat que barreja i mou tots aquests elements, ben diferent de la contundència dels Pirineus aragonesos, que són d'una sola peça, fets de blocs i muntanyasses. Ens hem aturat dalt del port a beure una mica d'aigua i posar-nos la roba d'abric. La muntanya es mostrava completa arreu on miràvem, plena de matisos que la feien més rica i sencera. Un pensament d'herba brotava dalt del pic més aspriu, en l'estany amorós i melancòlic hi treia el cap una roca punxeguda. L'aigua dels estanys i el verd de les prades s'imposaven al gran circ de Colomers, que ja quedava enrere. En canvi, les crestes de pedra envoltaven el refugi d'Amitges, amb les puntes cap aquí i cap allà, com si estiguessin despentinades.

Un món nou retallat d'agulles ens ha donat la benvinguda al país del joc i la dansa. El trencadís de rocs queia pels barrancs, s'escampava per les valls i dormia als estanys. El desfici pel

L'antic pont d'Espot (Pallars Sobirà).

moviment es veia molt bé a les nues carenes, com el traç d'un dibuixant, des d'on s'estimbaven les pedres. Agulles, canals i pics de color gris, negre i vermell sortien en totes les direccions: Crabes, Bassiero, Saboredo, Montsaliente. I la forca gegantina, dreta i delirant dels Encantats al bell mig de les serres, que li rendien homenatge en una fabulosa rotllana. L'he mirada fixament i els meus peus també s'han posat a ballar. Els Encantats canten i us atreuen cap a ells amb la puresa de les formes, despullats de qualsevol ornament, d'allò que els pogués allunyar de la seva essència. Aquells que estimem la muntanya hem contemplat el seu perfil en somnis abans d'haver-los vist mai. Hi ha pics que són simples amuntegaments de pedres, però d'altres disparen la imaginació dels homes, que hi apilen llegendes, històries i esperances. Poques vegades he gaudit tant d'una ascensió com en l'atac al Petit Encantat. Tenia poc més de vint anys i era la tercera vegada que intentava conquerir-lo. La muntanya s'alçava vertical davant meu i jo m'hi enfilava amb els peus i les mans. El meu cos va encarar-se amb la pedra a partir de la bretxa que hi ha entre els dos pits i m'hi arrapava com si li fes l'amor. Una petita creu i el cel sencer m'esperaven a dalt en un passeig entre núvols.

Quan hem arribat a Amitges hi havia gent d'arreu del món: anglesos, alemanys, nòrdics, nord-americans, espanyols, israelians, australians, turcs, etc. És un dels refugis més emblemàtics del nostre Pirineu, juntament amb el Ventosa i Calvell, que es troba ben a prop. El David ha baixat en jeep a Espot acompanyant el guarda, que havia de fer-hi uns encàrrecs. Jo he sortit a la balconada que dóna a la vall. Uns suecs d'ulls nets i clars jugaven amb els seus infants. La mare li ha donat un petó al més menut per enrabiar-lo una mica i el nen ha començat a plorar, però ha esclatat a riure al cap d'un moment. Els que l'observàvem ens hi hem afegit. Així jo enyorava una mica menys la tendresa dels fills i delia per saber quines noves em duria la meva dona.

REFUGI D'AMITGES – LA GUINGUETA D'ÀNEU (15 DE JULIOL)

La vall de sant Nicolau forma una mena d'embut al centre del qual hi trobem l'estany de sant Maurici. Del refugi d'Amitges cap a dalt hi ha l'imperi de la roca. Del refugi en avall els boscos es mengen la muntanya. Hem flanquejat pel camí del Portarró enlloc de baixar di-

El camí que mena al poble de Son, a l'ampla vall d'Àneu (Pallars Sobirà).

rectament i des d'allà hem continuat per la base de les valls de Subenuix i Monestero fins a la cabana de l'Ernest Mallafré. L'estany vist de lluny semblava un ull que ens vigilava. O el forat d'un pou. Hi havia poquíssims turistes i el sol del matí brillava per primera vegada en dies. La llum jugava sobre l'aigua, corria entre les flors i picava contra les parets blanques, que treien el nas darrere les branques dels avets, tan alts i grans. Dues forces se'ns emportaven la mirada: els arbres i els pics la llençaven cel amunt, l'estany immòbil i blau l'encantava cap a les profunditats.

A Espot hem dinat en una terrassa a tocar del riu amb els guardes dels refugis d'Amitges i Ventosa i Calvell, el Valentí i el Miquel. També hi era la Gemma, una metgessa amiga seva. Els dos coneixen el David de fa molts anys. La conversa ha estat animada i agradable com ho és retrobar-se amb vells col·legues. El Valentí és un home d'una companyia càlida i afectuosa, cap de colla. Ahir, al refugi, un cop els estadants van enfilar-se a les lliteres, va fer sopar per a ben bé una dotzena de gent i ens hi va convidar. Trobar-se plegats al voltant d'una taula i compartir una olla de carn i brou, xerrar i riure una estona, mentre a fora cau la nit i fresqueja. Calen moments així per a adonar-se que la felicitat també està feta de petits bocins, i que no és necessari xisclar-la sempre. La conversa durant el dinar d'avui ha saltat de les duresa d'una expedició a l'Himàlaia als projectes per al proper any. El Miquel és un alpinista ple de nervi i passió per l'aresta, que ha sabut tornar a la muntanya el que ella li ha donat. Perquè de muntanyencs n'hi ha de dues menes: els que la utilitzen per a la vanaglòria personal i engrandeixen el seu ego fins a rebentar, i els que la serveixen a banda de treure'n fruit.

A Espot hem dinat en una terrassa a tocar del riu amb els guardes dels refugis d'Amitges i Ventosa i Calvell

Tots dos guardes són darrere la creació de Carros de Foc, el circuit que relliga els refugis del parc, i que ha esdevingut l'operació de difusió i popularització de la serralada més exitosa dels darrers vint-i-cinc anys. Certament, aquí es troben juntes una gran quantitat de valls i valletes molt diferents i permeten a tothom d'apropar-s'hi a la seva manera. Però és l'enginy dels catalans el que ha fet d'aquest racó el més modern del vessant sud dels Pirineus. En-

lloc trobarem nou refugis entrellaçats i que ofereixin tantes possibilitats, des del passeig fins a l'escalada. Això ha derivat en un nombre de visitants d'Europa i d'arreu del món que creix cada dia. Al parc nacional hi notes la proximitat de les ciutats, la florida dels professionals de la muntanya i la indústria del turisme. En certa mesura és un aparador de les modes urbanes i les noves tendències.

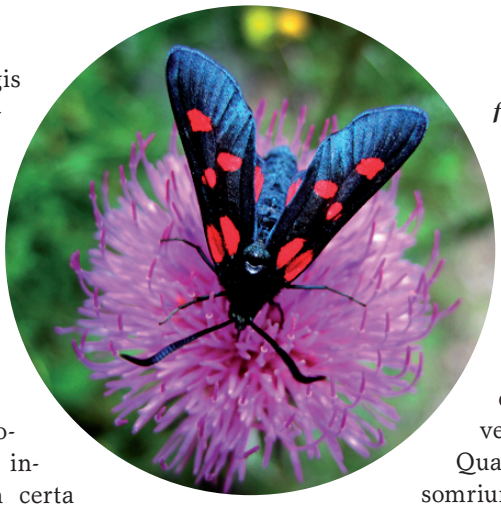

Una gitaneta, de la família dels zigènids, de típiques ales estretes i puntejades de roig.

La Gemma ens ha explicat que cada any porten nois de salut delicada a passar un dies a la muntanya. Era bonic i interessant d'escoltar-la, però després dels cafès ens hem acomiadat dels tres per poder arribar aviat a la Guingueta, on ja érem a mitja tarda. Al cap d'un quart d'hora, un cotxe vermell ha aparcat en un descampat a tocar de la carretera i he vist a través dels vidres com la Marta s'acariciava els cabells amb els dits. Després ha obert la porta i s'ha girat cap a mi: tenia la comissura dels llavis arquejada, un senyal que en ella indica alegria. El cos dels altres ens diu coses que només amb el temps aprenem a desxifrar.

El saber pirinenc és profund, acumulatiu i demana comprovació

Veure-la em provocava una barreja de felicitat i confiança i ens hem abraçat una estona llarga abans de dir-nos res. L'acompanyava l'Eva, una amiga d'una trentena d'anys, rossa i riallera. He pensat que els quatre junts ens ho passaríem pipa i que els propers dies serien especials. Un cop ens hem dit quatre paraules i hem presentat el David i l'Eva, hem marxat en cotxe cap a l'hostal La Creu, a Esterri d'Àneu. Es feia realment estrany dormir enmig d'un poble, poder banyar-se o llegir la premsa. Però ens hem espavilat a mudar-nos amb els nostres millors vestits i sortir a sopar. La Rut Barnils i en Joan Cubiló sabien de la nostra arribada i ens esperaven al restaurant. La meva cosina Rut és una dona decidida que fa anys va venir a viure al Pallars. Quan la miro hi endevino el somriure de la seva mare, i malgrat trobar-nos de tant en tant, ens apropa una mateixa sang, un sentiment primitiu que dóna poques explicacions i es fa difícil de raonar. El seu marit, en Joan, és un tipus prim, escardalenc i de nas aquilí. Quan parlava corbava el cos endavant i alçava els ulls vius i bellugadissos. Hem rigut de valent i hem xalat explicant les nostres peripècies. En Joan no acabava d'entendre com podíem haver arribat a Esterri des l'oceà Atlàntic només amb l'ajuda d'uns mapes. Li semblava realment fabulós. Els pirinencs de soca-rel coneixen les muntanyes a còpia d'anys, de passar pels indrets moltes vegades, de collir-hi bolets o perdre-s'hi durant una tempesta, de caçar i fer una costellada a la mateixa pineda. Per això acumulen una saviesa detallada i precisa sobre els llocs. Es tracta d'una relació física on hi tenen cabuda la vall on viuen i, potser, les del costat, és a dir, allò que veuen amb els ulls des de la infantesa. Els sembla sorprenent i els inspira poca confiança caminar per un lloc desconegut a partir d'informació abstracta, ja siguin llibres, guies o mapes. Nosaltres passem per les muntanyes, però ells hi són. Pots travessar moltes valls, però només viure-hi en una. El saber pirinenc és profund, acumulatiu i demana comprovació, el dels muntanyencs té tendència a l'extensió i al canvi i porta a la conquesta. Hem acabat la gresca a les dotze tocades i una mica engatats. A l'habitació de l'hostal, la Marta i jo hem jugat dins del llit. Després els cossos s'han adormit en la tebior dels llençols.

TRANSPIRINENCA (4)

JORNADA 21

Itinerari: Cabana de Corones (1.960 m) – ivó Baixo de vall Hiverna (2.426 m) – collada de vall Hiverna (2.728 m) – bifurcació (2.410 m) – colladeta de riu Güeño (2.521 m) – refugi d'Anglos (2.220 m) – pont de Salenques (2.450 m) – refugi de Conangles (1.620 m).
Temps: 7 h 45 min.
Desnivell: +1.410 m / -1.750 m.

JORNADA 22

Itinerari: refugi de Conangles (1.620 m) – port de Rius (2.355 m) – refugi Restanca (2.010 m).
Temps: 5 h 50 min.
Desnivell: +850 m / -340 m.

JORNADA 23

Itinerari: Refugi Restanca (2.010 m) – port de Güellicrestada (2.475 m) – port de Caldes (2.550 m) – refugi Colomers (2.115 m) – port de Ratera (2.531 m) – refugi d'Amitges (2.380 m).
Temps: 6 h 30 min.
Desnivell: +1.150 m / -780 m.

JORNADA 24

Itinerari: refugi d'Amitges (2.380 m) – mirador de l'Estany – camí del Portarró – refugi Ernest Mallafré – estany de Sant Maurici (1.920 m) - Espot (1.320 m) – pont Riu Escrita (1.100 m) – Estais – Jou (1.306 m) – la Guingueta (945 m).
Temps: 6 h 10 min.
Desnivell: +265 m / -1.700 m.

El refugi d'Amitges és un dels més emblemàtics del nostre Pirineu.

El refugi de Conangles.

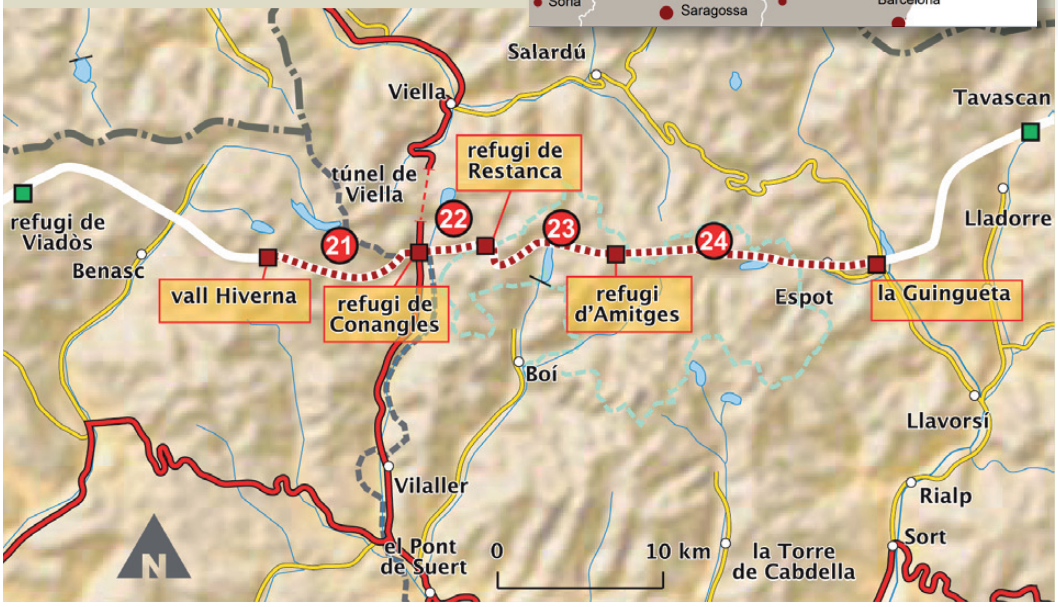

ALBERT MARTÍNEZ (BASE ASTER GDM)

Peña Foratata

Via Encantaclásicos

Text i fotografia: **Antonio García Picazo**

La targeta de visita per a qui vulgui pujar per primera vegada a la Peña Foratata no pot ser més encoratjadora: bonica contemplada des de la vall, però amb vistes encara més precioses des del cim.

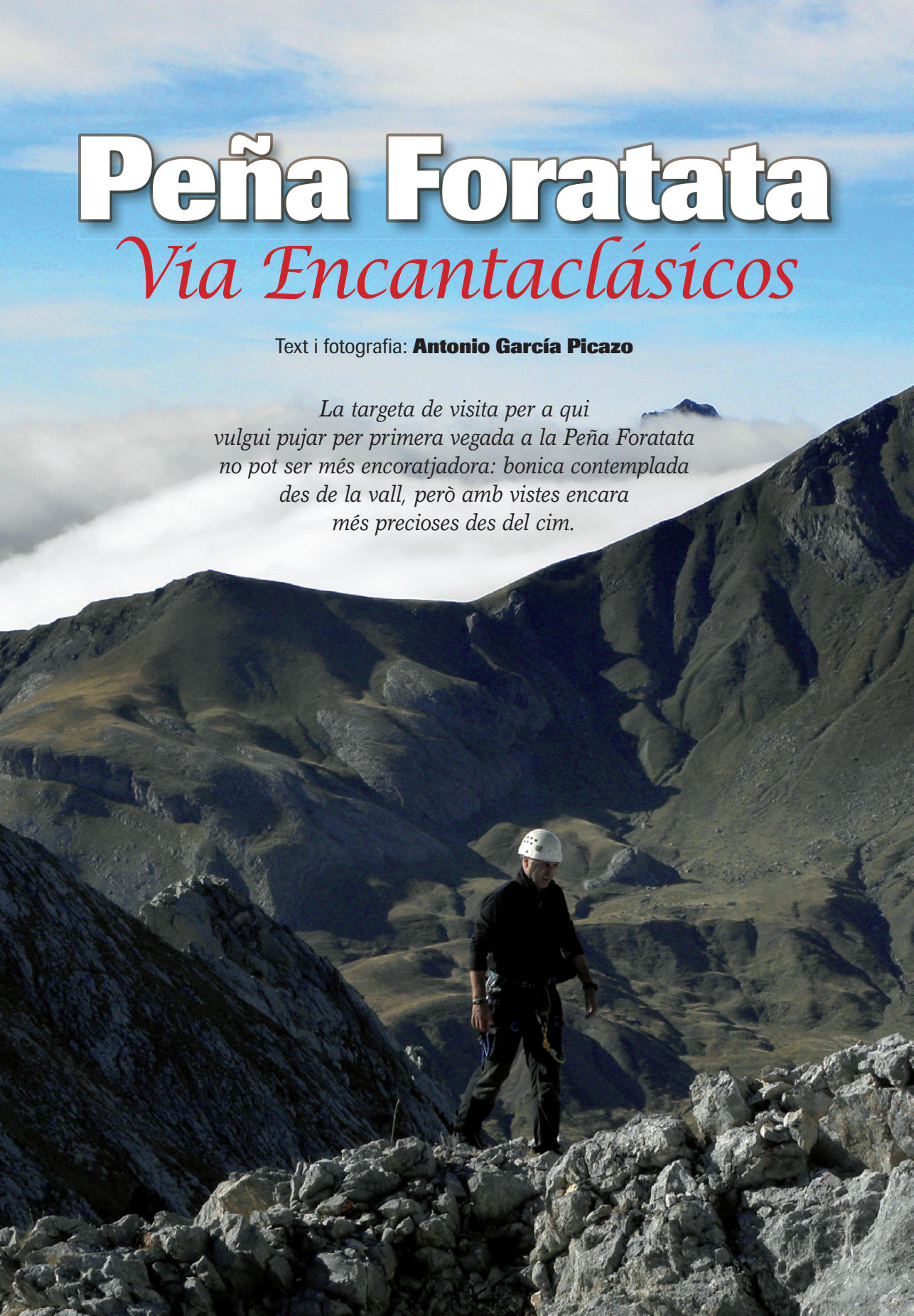

Un dia, en baixar d'escalar la via Ursi *als Frondiellas, i després d'un llarg descens, en passar per davant de la Foratata i veure el forat de la muntanya, que destacava com un ull enigmàtic que havia situat meravellosament el do diví de la providència, em va venir la idea d'obrir una via que passés per aquest forat.*

Així que l'agost del 2013, acompanyat per l'escalador Juanjo Zorrilla, un enamorat de la vall de Tena, ens vam posar d'acord per obrir una via que passés pel forat, que quedava a l'elevada cresta nord-est de la muntanya. Era ben curiós que amb tant d'escalador voltant per la vall, encara no comptés amb una via nova. I allà vam anar ben proveïts de material espiritual. Portàvem bons sentiments, amor per la muntanya, il·lusió per escalar, harmonia, uns grams de misticisme i pau al cor. De fet, si no vas ben proveït de material espiritual, l'escalada en si no serà gairebé res. El material espiritual és el més important que has de dur durant l'ascensió. És un material lleuger que prova bé a l'ànima, afavoreix la salut, no pesa, no costa ni un cèntim i és el que més utilitzarem al llarg dels anys d'una dilatada carrera d'escalada.

Arribada al cim, al fons treu les banyes el Midi d´Ossau

La Peña Foratata des de Sallent de Gállego.

LA PEÑA FORATATA

La Peña Foratata queda tan perfectament ubicada que sembla ocupar un lloc d'honor a l'alta vall de Tena. Pel fet de quedar aïllada respecte a altres muntanyes exerceix un doble poder: un de seducció i un altre d'atracció, que s'intueixen des de la transitada plaça, especialment a l'estiu, del poble de Sallent de Gállego, des d'on sobre les teulades i els boscos s'enlaira com un punt d'exaltació la luxúria i la bellesa paisatgística. Però si des d'allà caminem fins al peu de l'insòlit i solitari vessant nord, situant-nos just per sota del forat que dóna nom a la muntanya, el seu poder es transforma en un embruix. Les estranyes però al seu torn agradables sensacions que sentirem ens aboquen a intuir que ens trobem en un lloc únic i diferent del Pirineu, de qual poques muntanyes en poden presumir.

El nom de Peña Foratata ve donat per un forat que hi ha a l'amagada cresta nord-est

El cim principal de la Peña Foratata queda envoltat en la seva totalitat per un complex cinturó rocallós. Cadascun dels seus quatre vessants té una estructura diferent es miri per on es miri. És una de les més boniques i exquisides estampes del Pirineu, i és de les que tots els pirineistes portem al cor. La imatge més divulgada de la muntanya és des de l'embassament de Lanuza, que ofereix un contrast entre les aigües i el poble de Sallent sota el cim vertiginós. La roca és calcària, emblanquinada, i el vessant rocallós més extens és el sud, que deriva d'est a oest durant una distància gens menyspreable de més de dos quilòmetres. Al seu torn, aquest vessant queda dividit per un coll al qual s'accedeix a peu i que divideix la muntanya en dos cims principals: el menor o cim Occidental (2.295 m), al qual s'arriba caminant amb certa dificultat, i el cim est o Principal (2.341 m) que queda envoltat d'abismes per tots els vessants i on sols es pot accedir per mitjà de l'escalada. El cim, pel fet d'estar aïllat, com correspon a aquesta mena de muntanyes ofereix una meravellosa vista panoràmica. A l'extensa muralla també s'aprecien altres puntes de menor importància.

L'alçada màxima de les parets rocalloses es dóna entre els vessants sud i est, amb uns desnivells que s'aproximen als 350 m. La paret té moltes fissures i lleixes, majoritàriament herboses. El nom de Peña Foratata és degut a un forat que hi ha a l'amagada cresta nord-est, molt visible des del camí que condueix al refugi Respomuso, per sobre del riu Aguas Limpias. Quan es porten 40 minuts caminant seguint aquesta ruta, el forat és perfectament visible i no queda gaire lluny del cim principal. El forat també és visible des del bell mig de la carretera que va de Sallent de Gállego fins a les pistes d'esquí de Formigal.

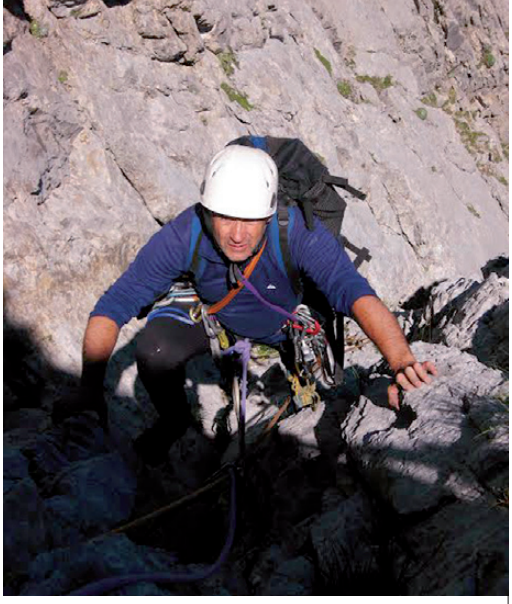

JUAN JOSÉ ZORRILLA

Arribant a la segona reunió.

LA VIA ENCANTACLÁSICOS

Sens dubte, el fet de visitar el forat que dóna nom a l'emblemàtica muntanya és el gran atractiu de la via. L'escalada passa pel solitari vessant nord i la roca és de qualitat variada. La via comença a una alçada aproximada de 2.075 m. L'inici és escalada de fissura i diedre, i a uns 7 m es veu el primer parabolt. Després segueix un tram tècnic. La primera reunió té dues entrades. El desviament és en un parabolt col·locat en un extraplom. A l'esquerra és una mica més fàcil, però cal evitar el fregament de les cordes. A la dreta, en superar l'extraplom hi ha un pas difícil. En aquest primer llarg hi ha col·locats 4 parabolts.

El segon llarg supera una mena de canaló diedre. Hi ha un pas difícil abans d'entrar al canaló, però està ben assegurat amb un parabolt i la tirada és molt bonica sobretot a la segona meitat. En aquest segon llarg hi ha instal·lats 5 parabolts i 1 clau. Aquests dos primers llargs són els més difícils de la via.

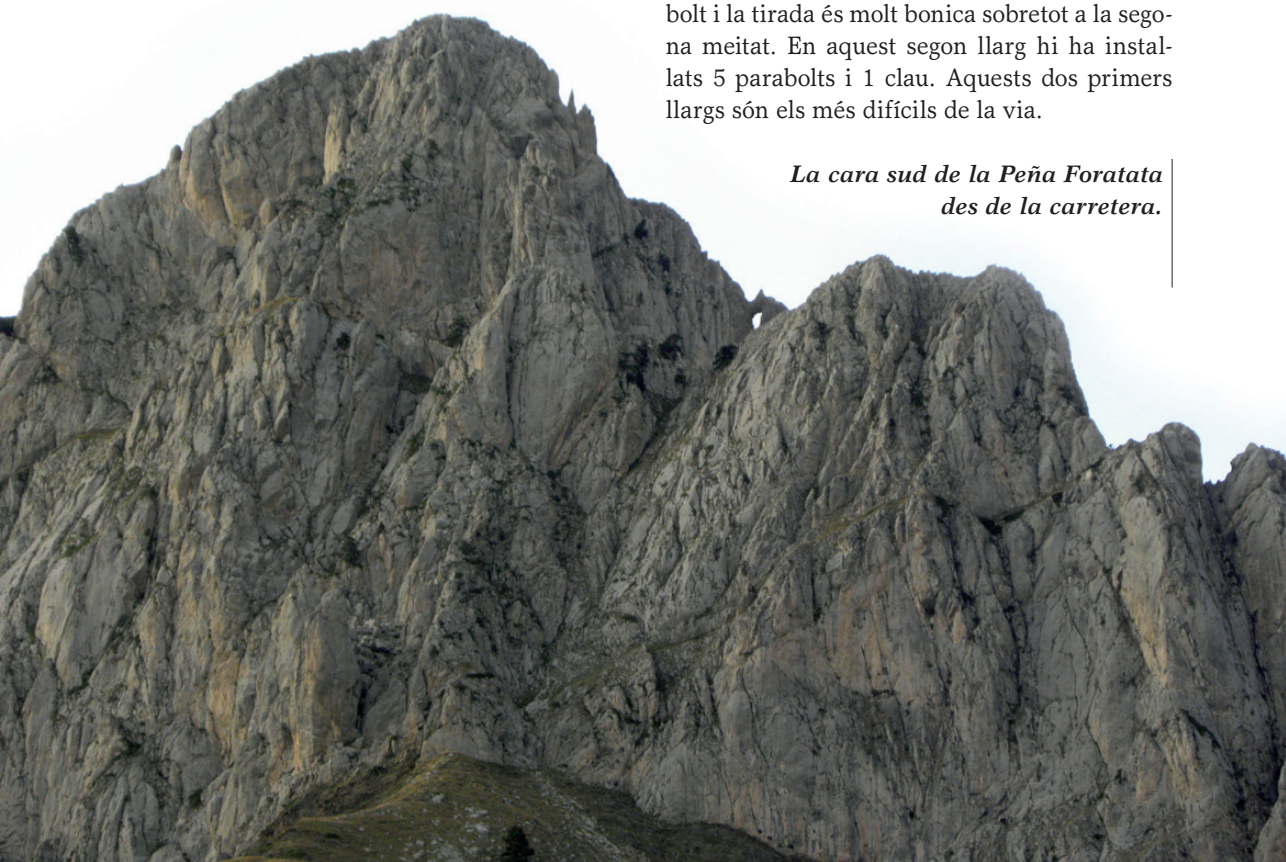

La cara sud de la Peña Foratata des de la carretera.

Via Encantaclásicos

Peña Foratata

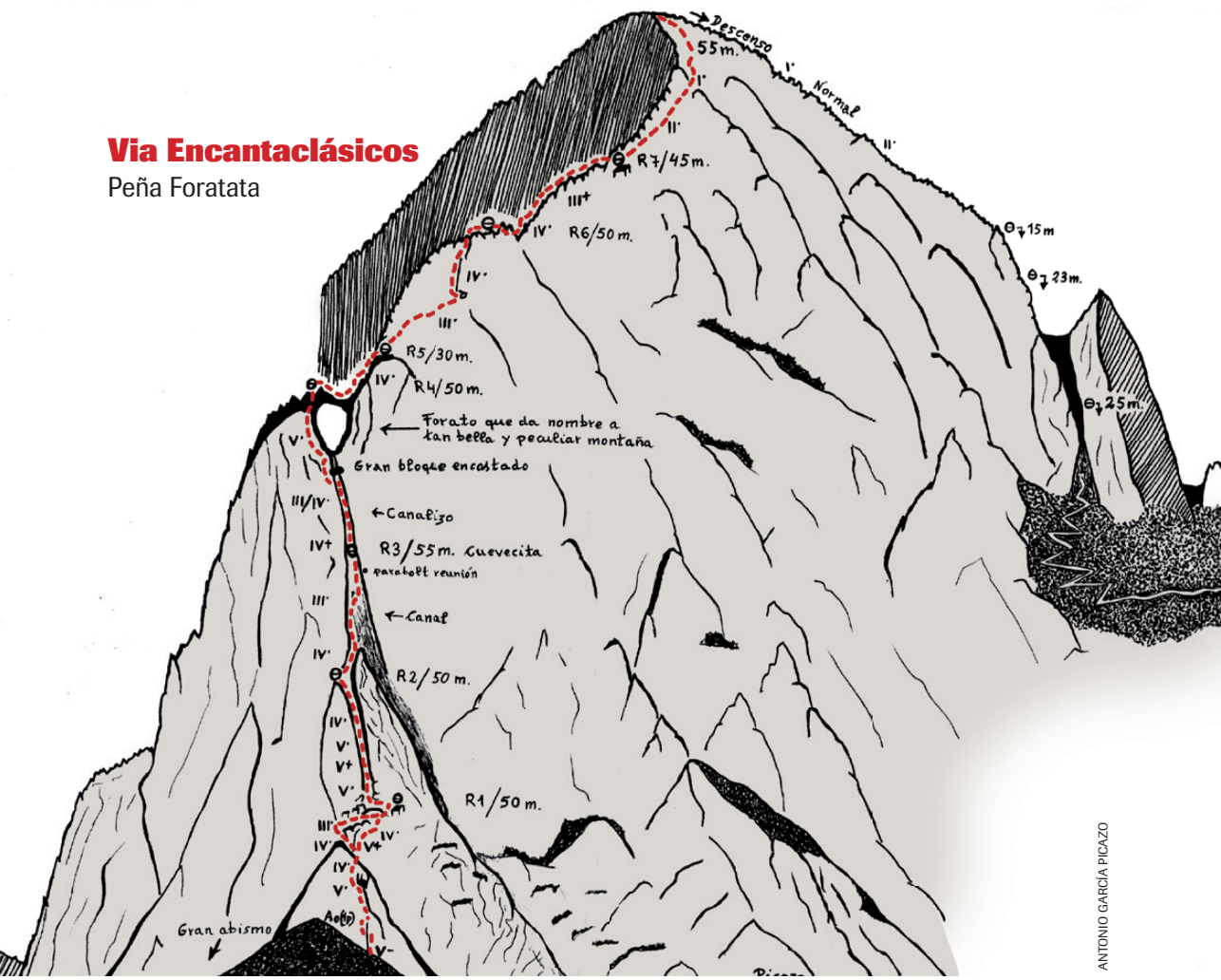

ANTONIO GARCÍA PICAZO

La tercera tirada la comencem cap a la dreta per arribar a la canal que ens conduirà fins al forat. La tercera reunió s'instal·la en una petita cova si portem cordes de 50 m; però 5 m abans de la petita cova hi ha un parabolt on es pot col·locar una reunió opcional. En aquesta tirada hi ha 2 claus i 2 parabolts. Sortim de la cova per l'esquerra i continuem per una canal vertical. L'arribada a la quarta reunió que és a sobre del forat ha quedat assegurada per 2 parabolts i 1 clau. És un tram molt aeri.

Sens dubte és un dels passejos més al·lucinants que deixarà encantat a qualsevol escalador clàssic del Pirineu

La quarta reunió és un balcó espectacular amb abisme a tots dos costats. L'inici de la cinquena tirada és impressionant. Aquest llarg és la travessia per sobre de l'enigmàtic pont penjat

INFORMACIÓ DE LA VIA

Primera ascensió: Juan José Zorrilla y Antonio García Picazo l'11 d'agost de 2013.

Aproximació: sortim de Formigal des del carrer que hi ha entre les pistes de tennis i l'Hotel Melià, que és el que està situat a la part més alta de la urbanització i a l'oest. Seguirem un sender molt transitat que és la ruta normal. Quan arribem al coll que separa els dos cims, baixem uns cent metres, flaquegem a l'est per la pedrera, pugem una mica i arribem a l'inici de la via, que és molt lògic. És una aproximació d'1 h 45 min si coneixem el camí.

Material: a part del material espiritual, per a la via és necessari portar 9 cintes i 1 joc de friends fins al camalot núm. 3. Les primeres cinc reunions estan equipades amb 2 parabolts.

del forat. Sens dubte, és un dels passejos més al·lucinants que deixarà encantat a qualsevol escalador clàssic del Pirineu, i especialment al qui estimi la muntanya, i és el tram que dóna el nom a la via d'*Encantaclásicos*. A la cinquena tirada hi ha dos passos difícils de IV assegurats amb 2 parabolts.

La cinquena reunió s'instal·la en una petita plataforma. De la sisena tirada se surt amb tendència cap a la dreta i després es puja més o menys vertical per una roca dolenta.

Las sisena reunió s'instal·la al fil de l'aresta entre blocs inestables, i partir d'allà, l'escalada és ràpida fins al cim, però passa per roca inestable. Per gaudir de la via plenament i del seu ambient cal evitar els dies de mal temps.

El descens l'hem de fer baixant enganxats a l'abisme de la paret sud, però descendint per l'aresta oest (II), sense desviar-nos mai de les rampes del vessant nord-est. Aproximadament en 100 m trobarem una instal·lació de 3 ràpels curts. El primer és molt aeri. El tercer ens deixa al sender de la ruta normal.

Instal·lant el primer ràpel.

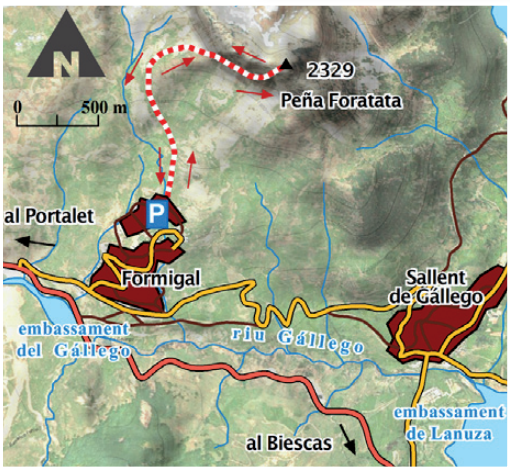

ALBERT MARTÍNEZ (BASE GOOGLE MAPS)

No oblidem les Dolomites

Tres propostes per entrar amb bon peu en aquest bressol de l'escalada

Text: **Dani Brugarolas**

GETTY IMAGES

Encara un somni de possibilitats interminables per escalar en aquest massís dels Alps orientals, al nord-est d'Itàlia, tan a prop però de vegades tan lluny.

Sovint oblidem les Dolomites. Han quedat allà, com si res, i les revistes especialitzades simplement no en parlen, perquè ja se n'ha parlat tantes vegades que, al cap i a la fi, sembla que quan escrius sobre les Dolomites et repeteixes. Però hi ha generacions que poca cosa n'han sentit a dir. Escaladors que encara no han somiat de visitar-ne les parets i que es mereixen obrir la porta a aquest somni de possibilitats interminables que és l'escalada a les Dolomites.

Un món per somiar, on les parets i les agulles de calcària omplen l'horitzó sense que aparentment aquest joc pugui tenir un final. Milers de tàpies, de cims amb recorreguts reals i imaginats... Aquí les possibilitats són infinites.

Sovint hem oblidat, també, que els millors escaladors del món, els que van obrir traça a través d'inacabables parets desplomades es van criar a les Dolomites. Comici, Cassin, Bonatti... Tots tres, i me'n deixo un munt al tinter –en sóc conscient–, van començar allà.

I arribat a aquest punt em pregunto: ¿Hi ha res millor que agafar-se a les preses que et regala una paret infinita, suspès en el buit, sabent que repeteixes els moviments que han fet aquests escaladors i molts d'altres almenys un cop a la vida?

Faig aquesta broma als companys des que vam arribar a Cinque Torri i vam fer la nostra primera escalada junts a les Dolomites. De fet, deuen llegir aquestes línies amb un somriure, perquè durant els pocs dies que hem trescat pels voltants de Cortina d'Ampezzo, no he parat de repetir-me: «Penseu que d'aquesta bavaresa, d'aquesta bústia o d'aquest cantell s'hi han agafat els millors escaladors del món: Gedhina, Livanos, Messner, Terray...».

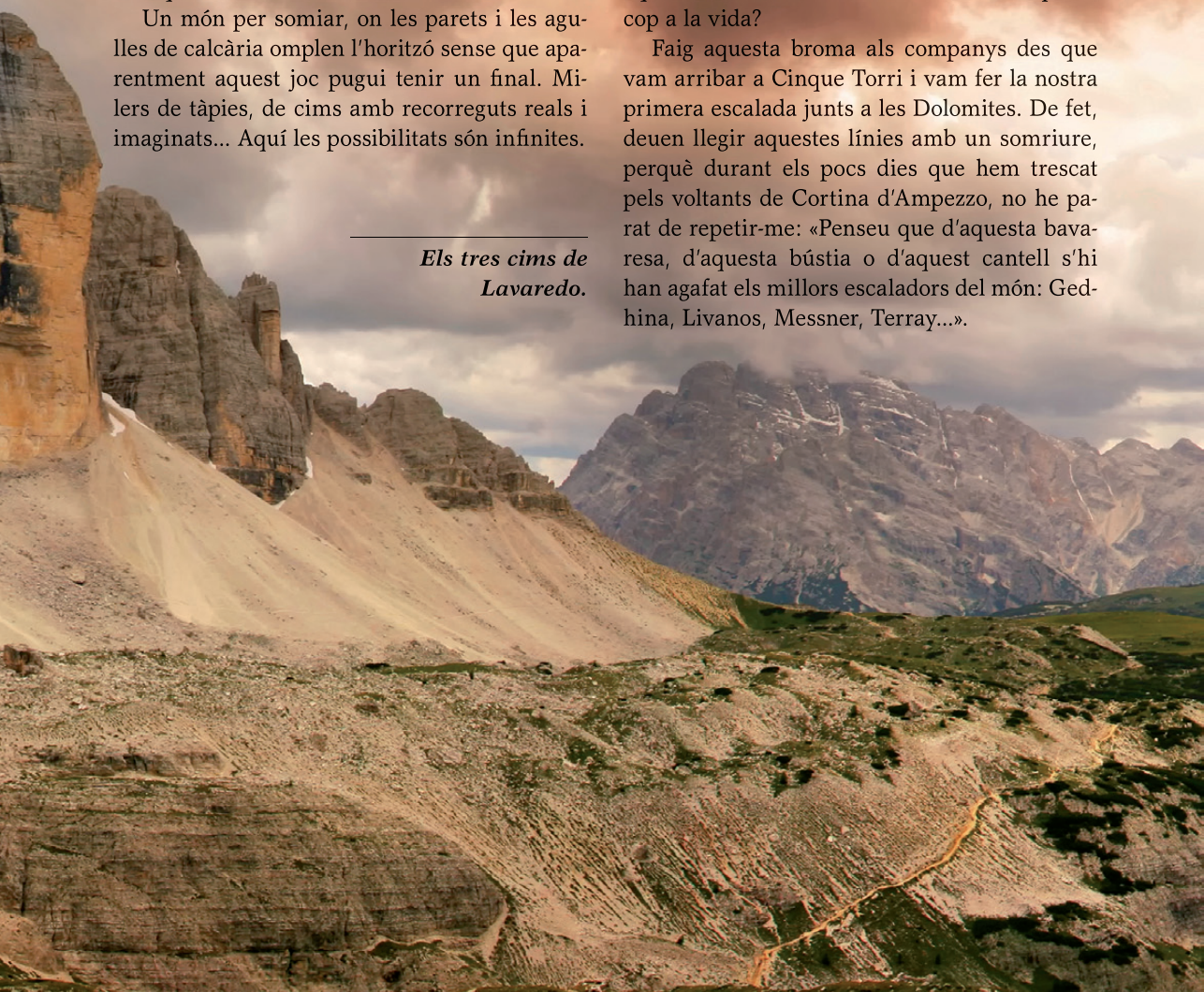

Els tres cims de Lavaredo.

Tres "fills" de les Dolomites

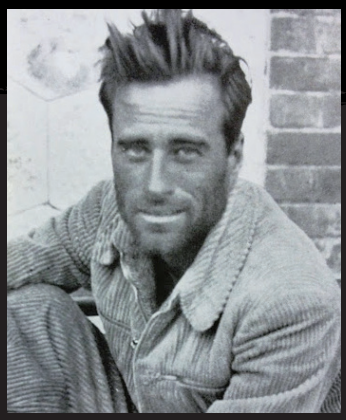
WWW.ROUTES.GR

Emilio Comici (1901-1940)

SUMMITPOST.ORG

Ricardo Cassin (1909-2009)

ALBAMBLOG.COM

Walter Bonatti (1930-2011)

És cert. Tots els bons, els millors del món s'han passejat per les verticalíssimes i generoses tàpies de les Dolomites. No entenc perquè els meus companys d'aventures riuen tant. Deu ser la calor de l'estiu. Un estiu, per cert, en què el bon temps ens acompanya de manera persistent, fet estrany, tractant-se d'un massís en el qual els ruixats de tarda t'acostumen a agafar desprevingut.

Aquest contrafort laberíntic dels Alps és escola des de sempre. Ofereix des de les clàssiques de finals del segle XIX i principis del XX, recorreguts molt fàcils però d'una bellesa inigualable, a les grans vies que han marcat la història clàssica de l'escalada en l'àmbit mundial. I això, sense passar per alt les rutes contemporànies de dificultats estratosfèriques, tant en lliure com escalada artificial.

LES GRANS VIES QUE HAN MARCAT LA HISTÒRIA CLÀSSICA DE L'ESCALADA EN L'ÀMBIT MUNDIAL

Arribar a dalt de tot és difícil, sinó impossible. Però repetir la *Comici* a la Grande o la *Cassin* a la Ovest, o la *Don Quixote* a la Marmolada, o la *Philipp-Flamm* a la Civetta o l'*Andrich* a la Torre Venezia... i hi n'hi ha moltíssimes més. Escalar algunes d'aquestes vies és un somni a l'abast de la mà, del qual us en faig un tastet en l'article que ara mateix teniu davant dels vostres ulls.

L'escalada pot ser una mera successió d'acrobàcies amb més o menys encert per part de qui les practica. Pots encadenar més o menys grau... Però si a tot això li afegeixes les històries dels homes i dones que abans que tu han estat enverinats per aquesta passió sense mesura, l'escalada esdevé un joc complet, un esport total i massa sovint una obsessió, un mode de vida que afecta l'enverinat i els que es veuen obligats a conviure-hi.

Plantar-se als peus de la *Comici-Dimai* de la cara nord de la Grande t'altera els sentits. Per fi el somni comença a materialitzar-se. Poca gent sap que Comici pràcticament no va escalar com a cap de corda durant aquella primera ascensió, en aquesta paret llarga i vertical, si no que ho van fer els germans Dimai. Tots tres van necessitar dos dies i amb prou feines un mes després ja tenia segona repetició. A la via la coneixem amb el nom de Comici perquè aquest increïble escalador, absolutament avançat al seu temps, la va repetir en solitari l'any 1937. Ho va fer amb un estil molt radical, escalant-la en menys de quatre hores i sense assegurar-se en la majoria de llargs. Avui dia a molts els semblaria fins i tot normal, tractant-se d'un escalador que vol situar-se al capdavant del que es fa i es desfà en la vertical. L'any 1937, però, el món de l'alpinisme va quedar absolutament perplex davant d'aquella fita i es va començar a qualificar Comici d'home mosca.

Aquesta passió que va més enllà de les roques, les vies i els graus es materialitza quan escales, per exemple, l'*Spigolo Giallo*, l'esperó

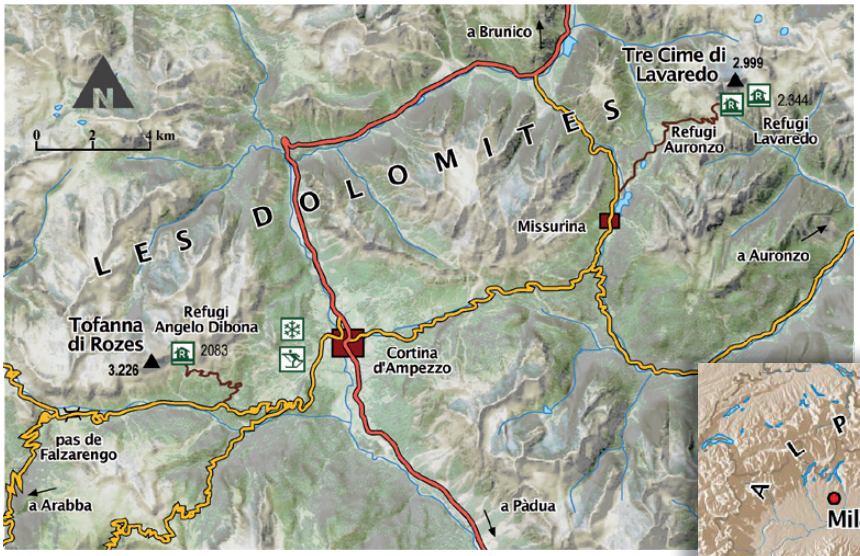

ALBERT MARTÍNEZ (BASE GOOGLE MAPS)

PER AQUEST BASTIÓ DE ROCA GROGA I DESPLOMADA HAN PASSAT ELS MILLORS ESCALADORS DEL PLANETA DES DE FA GENERACIONS

Groc de l'avantcim de la *Piccola di Lavaredo*. Aquesta via, oberta per Comicci, Zanutti i Varale el 1933, va convertir-se de seguida en una referència de dificultat i gosadia a tot el món. L'encert de Comici no va raure tant en el grau com en l'ocurrència de provar de pujar pel bell mig d'aquell perfil impossible. Tothom amb cert nivell la repetia i en donava la seva opinió. S'havia dit que aquella proa abocada al buit era impossible i en Comici va demostrar que ell sí que podia vèncer-la. Posteriorment, l'escalada i els materials amb què s'escalava van evolucionar i l'*Spigolo* va perdre aquella aura de dificultat extrema que havia tingut, al mateix temps que escaladors d'arreu seguien la traça de Comici. Sense perdre el sisè grau, això ho manté des de l'any 1933, aquesta via és d'una bellesa brutal i d'un estil que encara requerirà per part nostra, els escaladors postmoderns del *crashpad* i el 9b+, alguna cosa més que un simple passeig vertical de cap de setmana. Però ara, a més, la via té un valor afegit que no té res a veure amb la roca, els graus i les preses: per aquest bastió de roca groga i desplomada han passat els millors escaladors del planeta des de fa generacions.

Això, per a alguns entre els quals m'incloc, és un plus i la raó de fons d'aquest article. Per tal que l'escalada deixi de ser una incolora suma de graus com a objectiu final i no oblidi la recerca del cim, del recorregut, de les persones... No oblidem les Dolomites de tots els racons del món.

Destí: les Dolomites

Viatge: la millor forma de conèixer les Dolomites i escalar-hi és anant-hi amb cotxe. Per al viatge haurem de calcular un dia i mig; tot i que si matinem ens podem plantar a Cortina d'Ampezzo ben entrada la nit. Tenim dues opcions, recórrer l'autopista per la costa fins a Marsella, Niça i Gènova, o bé pujar fins a Grenoble per desviar-nos després cap a Milà. Aquest segon itinerari és possiblement el menys pesat. En qualsevol cas, el nostre destí és cap a Venècia i més al nord, per autopista fins a Belluno i després, ja a les Dolomites, fins a Cortina d'Ampezzo. Una bona opció és arribar-hi al migdia, carregar les piles i escalar la mateixa tarda a la zona de les Cinque Torri, a tocar de la Tofana, amb un bon grapat de vies d'escalada d'entre 50 i 150 m de totes les dificultats i estils.

Dormir: els refugis italians disposen de tots els serveis i de vegades semblen més aviat hotels, i això inclou preus que per a nosaltres, més aviat acostumats als refugis d'alta muntanya, són desorbitats. De tota manera, en els pàrquings que hem descrit en aquest reportatge, podreu dormir, tant en una tenda com en caravana o furgoneta.

Provisions i compres: a Cortina d'Ampezzo disposeu d'una ciutat sencera dedicada al turisme de muntanya perquè no us falti de res. El més recomanable és visitar la Cooperativa de Cortina, al carrer principal de la localitat, on trobareu de tot, des de roba, llibres o una ferreteria fins a recàrregues de gas o material d'escalada i càmping.

Tofanna di Rozes (3.226 m), cara sud-est

Esperó Costantini-Ghedina o Secondo Spigolo (cota 2.820 m)

RAUL ESPINOSA

A punt d'entrar a la reunió, finalitzant la travessa del llarg clau de la **Costantini-Ghedina**, *el novè. Un mur desplomat de sisè grau ens deixa sota unes balmes que esquivem cap a l'esquerra, amb una travessia amb més pati que dificultats.*

Primera ascensió: el 13 i el 29 de setembre de 1946 per Ettore Costantini i Luigi Ghedina.
Dificultat: molt difícil (5+ i un llarg de 6a o A0).
Recorregut: entre 650 i 750 m.
Atac: refugi Angelo Dibona (2.083 m), accessible amb cotxe des de Cortina d'Ampezzo per la carretera que duu al pas de Falzarengo.
Aproximació: prou evident, remuntant un camí molt fressat, construït pels soldats italians durant la Primera Guerra Mundial. En vint minuts ens plantem a peu de via.
Descripció de l'escalada: El *Secondo Spigolo* és considerada com una de les vies clàssiques més boniques de les Dolomites. Es tracta d'una escalada més aviat fàcil, força equipada amb pitons a la primera meitat, però sense expansions i pràcticament desequipada ens els llargs de sortida.

Guanyem el sòcol de la paret entrant des de la canal que delimita el segon i el tercer esperó de la Tofana. Mitjançant un flanqueig per una vira ens situem de ple a la paret, que escalem per diedres i xemeneies fàcils, amb alguna travessia per evitar els trams més drets. Quan arribem a la zona groga de l'esperó, ara sí, vertical, flanquegem cap a l'esquerra quasi en descens. Es tracta d'un llarg molt estètic i amb molt d'ambient, típic de les Dolomites, que evita els grans desploms que ens amenacen sobre dels nostres caps.

Situats a l'altra costat del Spigolo remuntem uns preciosos murs molt verticals, però amb bona presa fins que la tàpia comença a rendir-se. Prenem, aleshores, una canal evident amb bastants ressalts que posaran a prova la nostra paciència. No abandonarem la canal fins als últims llargs.

Aquest és el tram de la ruta que es fa més llarg i es fa difícil comptar quants relleus fem ja que estan tots desequipats, i la tendència és esgotar la corda fins que s'acaba i escalar els trams menys drets a *l'ensemble*. Abans d'arribar a la bretxa de sortida, haurem d'escalar un parell de murs compactes, tot i que sense dificultats, sempre pel costat dret de la canal.

La timba impressionant de la cara sud-est de la Tofana di Rozes, durant la curta aproximació des del refugi Angelo Dibona.

RAUL ESPINOSA

Via *Constantini-Ghedina*
750 m, MD+

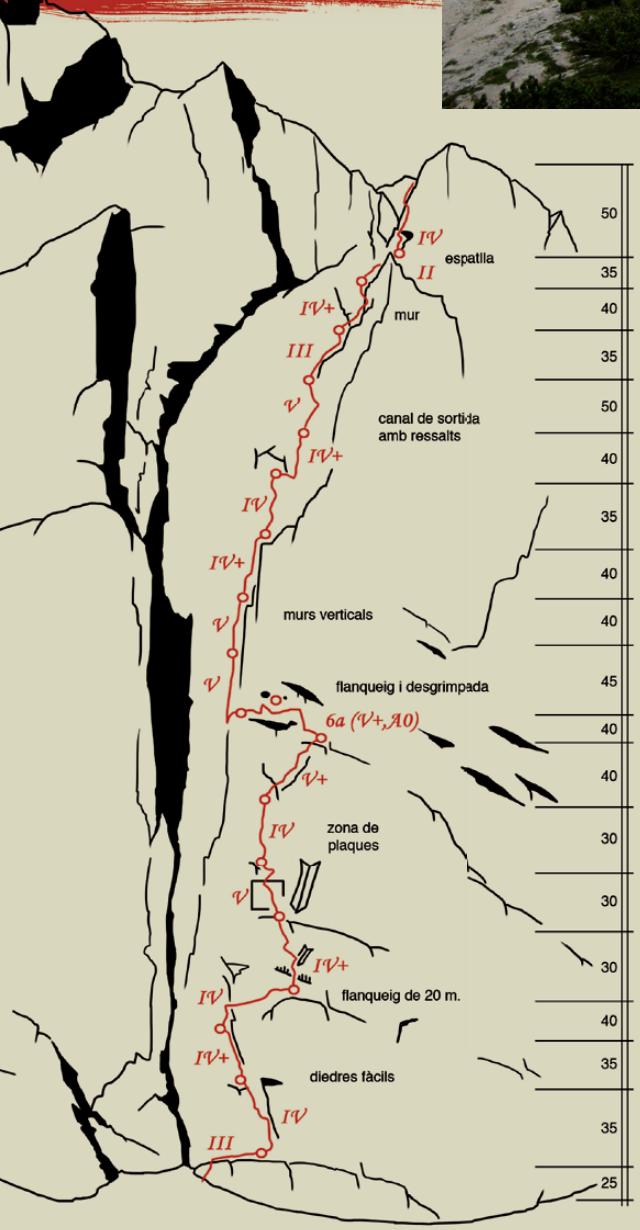

Ens caldran un bon joc de friends i micro-friends, els tascons i un bon assortiment de bagues.

Descens: sense dificultats i per un bon camí, més fressat a mesura que baixem. Flanquegem, primer, per un terreny amb força pendent fins a trobar el camí principal, el de la via Normal a la Tofana di Rozes. En aquest primer tram és possible prendre aigua d'un rierol, la qual cosa s'agraeix després d'un dia d'estiu a ple sol. Un cop trobem el camí principal, el seguim fins al fons de la vall on creuem les runes de les trinxeres de la Gran Guerra. Des d'aquí només hem de seguir el camí cap al sud per retrobar-nos amb el refugi Dibona i el cotxe. Tot plegat, una hora i mitja.

Cima Grande di Lavaredo (2.999 m), cara nord

Via Clàssica de la cara nord o via *Comici-Dimai*

RAUL ESPINOSA

Al vuitè llarg de la **Comici-Dimai***, en un dels nombrosos canvis de fissura que trobarem, sempre cercant els punts més dèbils d'aquest desplom interminable que és la cara nord de la Cima Grande.*

Primera ascensió: 13 i 14 d'agost de 1933 a càrrec d'Emilio Comici i els germans Angelo i Giuseppe Dimai.

Dificultat: extremadament difícil (6c o bé 5+, A1).

Recorregut: entre 500 i 650 m depenent si sortim per la vira anular o arribem al cim. Entre 8 i 12 hores d'escalada depenent de les cordades que ens precedeixin i de la nostra preparació física.

Atac: refugi Auronzo (2.230 m), accessible amb cotxe des de Missurina i Cortina d'Ampezzo, i refugi Lavaredo (2.344 m) a deu minuts a peu des del refugi Auronzo en direcció est.

Aproximació: sense cap dificultat, prenem el camí que, en direcció est, enllaça els refugis Auronzo, Lavaredo i Locatelli. Un cop situats al coll, frontera entre Itàlia i el Tirol del Sud, resseguim la línia de trinxeres de la Primera Guerra Mundial cap a les parets. Rodegem la cara nord de la Cima Piccolissima i de la Piccola, primer, i de la Grande, després, per un camí força fressat. Sense deixar-lo, ens plantem directament al peu de via, que se situa al peu d'un petit contrafort d'aspecte fàcil. En total, quaranta minuts d'aproximació.

Descripció de l'escalada: recorregut clàssic imprescindible a les Dolomites, vertical i de dificultat moderada, amb bona roca i molt bona presa. A l'estiu es repeteix moltíssim i podem arribar a trobar-hi més de deu cordades en una sola jornada. Escalada pràcticament equipada amb pitons, sense ni una sola expansió, ni tan sols a les reunions, que manté, així, l'essència de la primera ascensió. Per afrontar-lo cal anar bé en sisè grau.

L'escalada es divideix en dues parts clarament diferenciades. La primera, de roca gro-

guenca tremendament vertical, amb nombrosos passos de sisè grau, que no passen del 6c, enllaça petits diedres i fissures i se supera algun desplom curt. La segona es desenvolupa per terreny de cinquè grau i recorre el gran diedre de sortida. Tot i que hi ha diverses variants, el més interessant és resseguir l'itinerari original i no predre's la gran travessia per sobre del sostre suspès a 500 m del terra, amb un tram d'uns 4 m de desgrimpada trepidant, però fàcil. Si ha plogut, és possible trobar algun tram mullat a la part superior.

A la majoria de reunions trobarem cordinos i maillons útils en cas d'abandó. Necessitarem un joc complet de microfriends i friends. També poden ser útils els tascons. És recomanable dur un martell per si falla algun dels nombrosos pitons que trobarem a la via.

Descens: hi ha diverses possibilitats. Tot i que es pot baixar cap a la bretxa entre la Grande i la Cima Ovest amb nombrosos ràpels, el millor, a fi d'evitar les constants caigudes de pedres, és baixar caminant per la via Normal, amb tendència al sud, fins a la bretxa amb la Cima Piccola. El desecens de la Grande requerirà un parell d'hores de paciència. Trobarem fites, marques i algun ràpel. En qualsevol cas, caldrà estudiar bé el descens abans d'entrar a la tàpia.

Via *Comici-Dimai*
650 m, ED

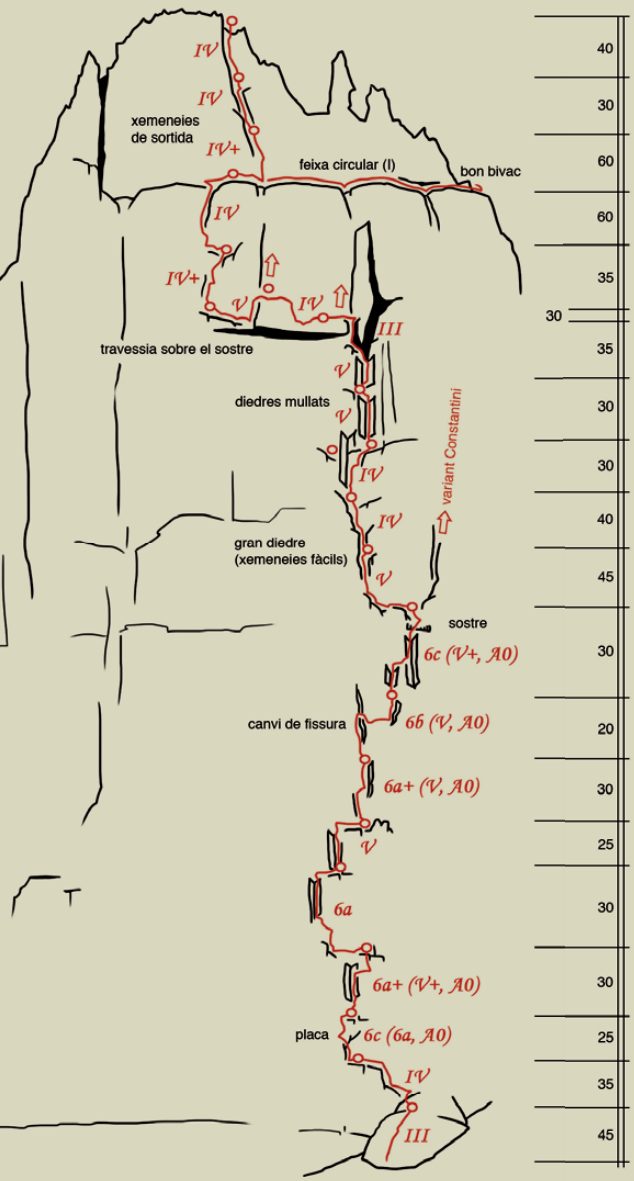

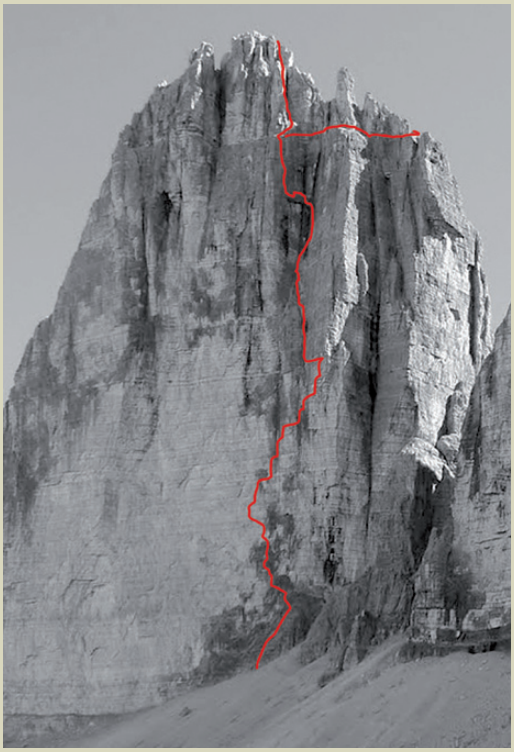

Cima Piccola di Lavaredo (2.857 m), esperó sud de l'avantcim (cota 2.800 m, aprox.). Via *Spigolo giallo* o esperó Groc

Primera ascensió: 8 i 9 de setembre de 1933 a càrrec d'Emilio Comici, Maria Varale i Renatto Zanutti.
Dificultat: extremadament difícil (6b o bé 5+, A1).

RAUL ESPINOSA

Als llargs intermedis de l'esperó Groc, progressant per plaques amb lleugers desploms sempre protegits per algun pitó abandonat.

Recorregut: 350 m fins a l'avantcim. Al voltant de 450 m si decidim arribar al cim de la Cima Piccola. Entre 6 i 8 hores d'escalada.
Atac: el mateix que per a la via *Comici* a la Cima Grande.
Aproximació: sense cap dificultat, prenem el camí en direcció est, cap a les parets. Abans d'arribar al petit refugi Lavaredo, a l'alçada de l'ermita commemorativa de les batalles de la Gran Guerra, prenem un camí en direcció a l'esperó, ben visible. Uns trenta minuts en total.
Descripció de l'escalada: quan es va obrir, i fins després de la Segona Guerra Mundial, aquest impressionant esperó Groc va ser considerat la via més estètica i més difícil de les Dolomites, per no dir del món sencer. Actualment, sense ser una escalada excessivament compromesa, concentra totes les dificultats i característiques d'una autèntica tibada dolomítica: desploms amb bona presa, travessies amb ambient al cantell de l'abisme i plaques poc assegurades en les quals caldrà intuir l'itinerari per no perdre's.

Remuntem amb un llarg de 60 m el diedre d'entrada, més fàcil del que sembla a la ressenya. Això ens situa al bell mig de la paret per la qual progressem amb tendència a mà dreta, evitant els primers desploms per un terreny fàcil en el qual caldrà parar atenció si no volem perdre'ns. De seguida anem a buscar el centre de l'esperó, amb un llarg flanqueig per sobre d'un sostre. Escalem una successió de plaques compactes i lleugerament desplomades fins a enllaçar amb el diedre que ratlla el centre de l'esperó. El remuntem un sol llarg. Des de la reunió flanquegem decididament cap a l'esquerra (pitó visible). Aquesta és l'opció original i la més recomanable, ja que aquest llarg, en lliure no gaire difícil, dóna nom a la via. Escalant de forma brillant pel centre de l'esperó, Comici demostrava al món les possibilitats de l'escalada lliure en un temps, l'any 1933, en què aquells moviments de V+ en placa eren inimaginables.

Els darrers llargs de la via són més fàcils, tot

i que amb força possibilitats de perdre l'itinerari ja que hi ha pitons per tot arreu. Mireu d'evitar els diedres descompostos del costat dret de l'esperó. Sigui com sigui, totes les variants ens acabaran deixant a les còmodes terrasses de l'avantcim.

Escalada molt equipada amb pitons i algun ancoratge químic. Per repetir-la caldrà dur friends, tascons i bagues llargues.

Descens: Des del cim de l'esperó flanquegem sense desencordar-nos en direcció nord cap al cos principal de la Cima Piccola. De seguida ens veurem obligats a escalar un petit diedre de tercer grau per tal de continuar la travessia. Al capdamunt del diedre trobarem un curt ràpel que ens deixa a les àmplies terrasses que dominen l'últim bastió de la Cima Piccola. Des d'aquest punt tenim la possibilitat d'escalar fins al capdamunt de l'agulla anant a cercar una xemeneia-diedre fàcil a mà dreta que, amb un parell de llargs de IV/IV^{+}, ens deixa al cim. Si no volem arribar al capdamunt de la Piccola, a l'extrem nord de les terrasses trobarem la línia de ràpels que ens conduirà directament a la bretxa entre la Piccola i la Grande. Un cop a la bretxa, desgrimparem la canal, que sovint està gelada (possibilitat de fer algun ràpel). Cal preveure un parell d'hores per a la baixada fins al refugi.

Via *Spigolo Giallo*
350 m, ED

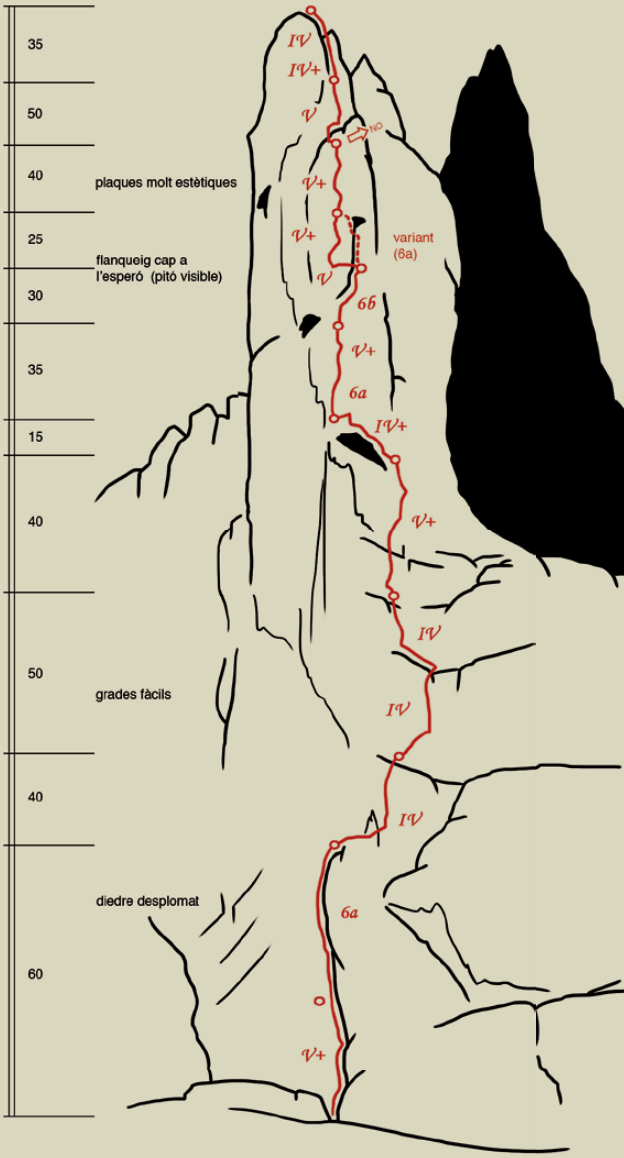

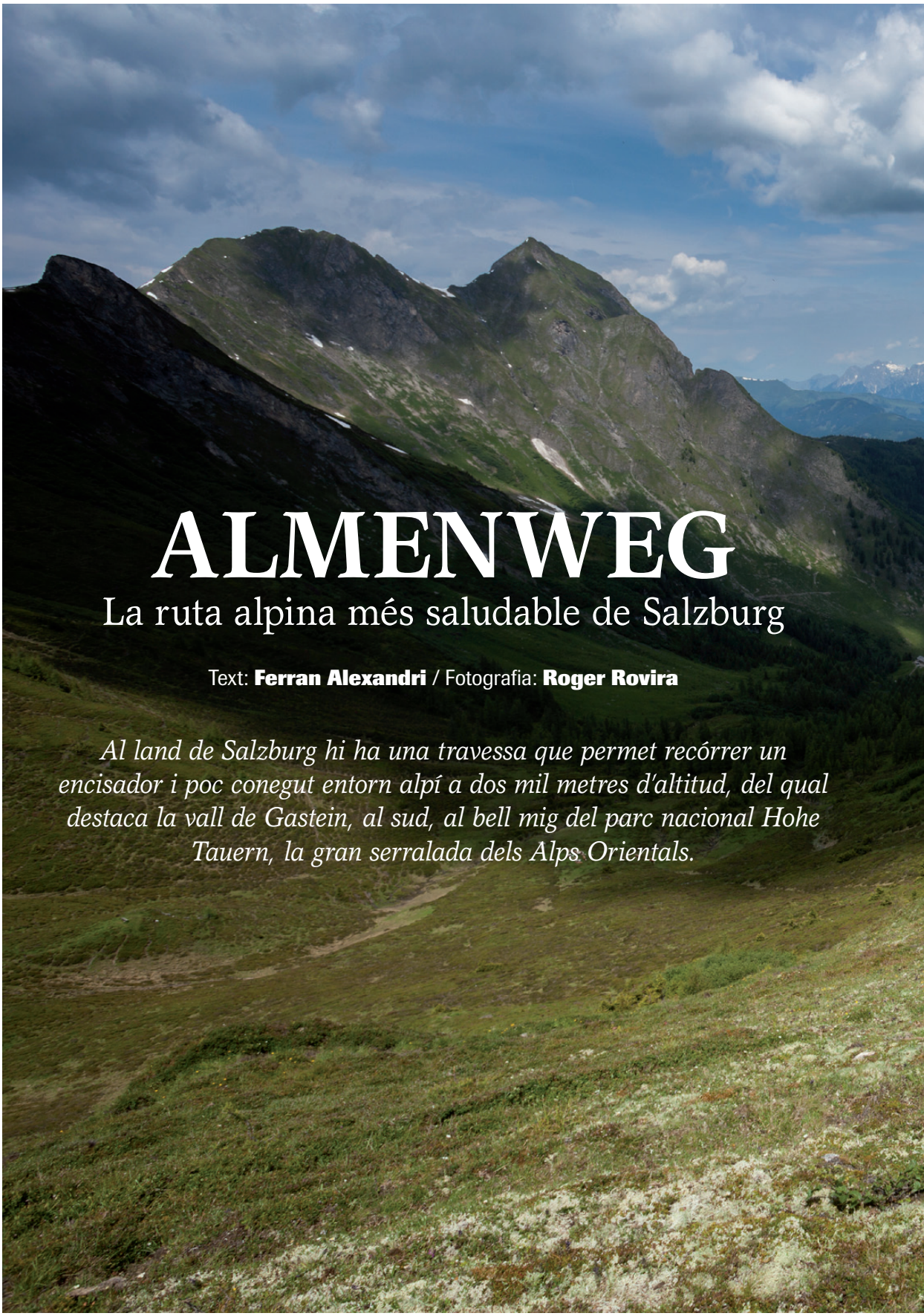

ALMENWEG

La ruta alpina més saludable de Salzburg

Text: **Ferran Alexandri** / Fotografia: **Roger Rovira**

Al land de Salzburg hi ha una travessa que permet recórrer un encisador i poc conegut entorn alpí a dos mil metres d'altitud, del qual destaca la vall de Gastein, al sud, al bell mig del parc nacional Hohe Tauern, la gran serralada dels Alps Orientals.

Carenejant vers el cim de Tagkogel (2.085 m), miranda excel·lent sobre la vall de Gastein.

A les muntanyes hi ha la llibertat.
Les fonts de degradació no arriben
a les regions pures de l'aire.
El món està bé en aquells llocs
on l'ésser humà no aconsegueix
pertorbar-lo amb les seves misèries.
Alexander von Humboldt

Si no m'erro, va ser el gran naturalista i geògraf alemany Alexander von Humboldt (1769-1859) qui va expressar amb tanta vehemència la conjunció de la llibertat i les muntanyes. I no s'equivocava. Això és una bona cosa, perquè cada vegada costa més trobar aquesta tan preuada condició en les nostres muntanyes més properes i conegudes, tan massificades i degradades lamentablement. Això no passa del tot als Alps austríacs on, ben segur, encara podem gaudir d'unes serralades i d'uns indrets gairebé intactes i, en qualsevol cas, molt ben cuidats.

Sobretot quan uns camins hi duen. Uns camins que no pertorben aquest ordre harmònic de la natura, perquè el camí de muntanya és més noble i intel·ligent. Un camí fressat, que ens ajuda a superar un coll, a flanquejar una coma, a trepitjar la natura d'una manera sàvia, no consent que el nostre pas agosarat hi deixi una petja inesborrable. Rutes traçades pels homes des de temps ben antics. Sovint camins de bast, de transhumància, de ferradura. Camins alhora històrics, que comunicaven pobles i cultures, i avui esdevinguts agradables itineraris excursionistes. En definitiva, camins de muntanya que ens permeten conèixer a fons una regió, una serralada, i en el nostre cas un nou camí: *Salzburger Almenweg*.

El roig del baladre contrasta amb el verd i la poca neu que encara roman a Schlossalm.

Panoràmica de les glaceres d'Ankogel, per damunt dels tres mil metres, que la vall de Gastein separa.

L'ALMENWEG

En altres ocasions us hem recomanat circuits o travesses de muntanya per les rutes alpines d'Àustria (*Muntanya* 893 / 900), en què tractàvem el camí de l'Àguila o *Adlerweg*, una alta ruta que travessa tot el Tirol. En aquests article volem presentar-vos una nova travessa de muntanya pel *land* de Salzburg, anomenada *Almenweg* o el camí de les Pastures, i que centrarem en les etapes situades a la vall de Gastein, avui poc freqüentada per sort, però que conserva tot l'encant del paisatge alpí.

La vall de Gastein és en el centre del parc nacional Hohe Tauern, un espai natural que es caracteritza, en aquesta zona, per les crestes altes i agudes, amb nombroses glaceres, però també pels valors paisatgístics qualificats, per la flora, la fauna i la ramaderia. De fet, és la reserva natural més gran d'Àustria.

L'Almenweg o *Salzburger Almenweg* també vol dir 'el sender alpí de Salzburg', en referència als prats alpins del land de Salzburg; però també passa per formidables boscos, llacs de muntanya, cascades, etc., anant de refugi en refugi. No cal dir que és una ruta senyalitzada, amb 31 etapes i 350 km de recorregut i amb més de 120 refugis de muntanya (sovint granges), que circula per una altitud al voltant dels 2.000 m, perquè es considera que aquesta és l'altura saludable.

L'Almenweg comença i acaba a Pfarrwerfen, al nord de Saint Johann im Pongau, per dirigir-se cap a les muntanyes del Tauern, i fer la volta per Radstadt i Gerskopf fins a la població d'origen. Val a dir, també, que es poden fer les etapes que es vulguin i iniciar la travessa per l'etapa que ens vingui més de gust. Nosaltres vam fer de la vuitena fins a la tretzena, que són les excursions que proposaríem si només tenim una setmana curta de temps. Fer aquest itinerari representa un bon ritme d'excursió diari, amb caminades d'entre 5 i 7 hores.

És una ruta senyalitzada, amb 31 etapes i 350 km de recorregut i amb més de 120 refugis de muntanya

LES AIGÜES TERMALS, EXPLOTADES DES DE L'ÈPOCA ROMANA, FA MÉS DE DOS MIL ANYS

L'aigua davalla atorrentada, rabent, per l'abarrancada vila de Bad Gastein.

LA VALL DE GASTEIN

La vall de Gastein, situada enmig de les muntanyes del Tauern, també és famosa a l'hivern per l'esquí, i durant tot l'any per les aigües termals, explotades des de l'època romana, fa més de dos mil anys. Els romans eren bons coneixedors dels efectes curatius de les aigües, i com a colonitzadors, podem trobar la seva empremta arreu on hi hagués aquest tresor tan preuat, com l'aigua mineral que brolla de les entranyes de la terra. La vall té tres poblacions principals: Bad Gastein, Bad Hofgastein i Dorfgastein. Tres pobles entre altes muntanyes i una vall esplèndida, gens massificada, amb un turisme responsable i un paisatge alpí de primera categoria. Bad Gastein és una població ferida pel barranc, per on l'aigua davalla atorrentada, rabent i, en entrar a la vila fa una gran i esplèndida cascada.

A l'estiu es poden usar els telefèrics, que a l'hivern et duen gairebé a dalt dels cims per davallar esquiant els vessants de la muntanya. Aquest mitjà de transport és molt útil per començar les nostres excursions des d'una bona altura, cosa que evita els enutjosos desnivells de l'inici de la caminada.

Avui hem començat una mica tard. Són les 9:30, però sabem que guanyarem temps amb el telefèric Schlossalmbahn, que ens puja fins a Bergstation, a 2.050 m, on hem decidit fer l'excursió, a través de prats assolellats de Schlossalm, que a l'hivern són immenses pistes d'esquí, fins al lloc d'Angertal (1.200 m).

La caminada comença amb una àmplia visió, no només de la vall, sinó també dels primers tres mils que queden enfront nostre, lluny, a l'horitzó, com l'Ankogel (3.252 m) –encara plens de neu, perquè l'hivern ha estat llarg a Europa aquest any– un immens massís de glaceres importants i pics aguts. Al cel, que avui és ben blau, uns núvols blancs coronen aquests cimals. Estem alts, a dos mil metres, altitud de la qual no ens mourem gairebé en tots aquests dies, i comencem la davallada pels prats verds. Només les vaques són les mestresses d'aquestes muntanyes, i sobretot les flors. Les comes són un esclat de baladres florits, la vermellor dels quals contrasta amb el verd viu

*Baldaufhütte, un dels refugis de l'Almenweg. A sota, una orquídea (**Dactylorhiza maculata**).*

i dolç de l'herbei, i encara més al fons, amb les clapes blanques de la neu que no ha volgut marxar. El groc cridaner dels rovells d'ou, aquestes flors globulars tan brillants i esveltes, que floreixen de maig a juliol en aquests prats humits, o el violeta de la genciana, vellutat i elèctric. La llarga davallada encara ens reserva sorpreses. De tant en tant les comes donen pas a valls extenses, que descobreixen al fons un bell cim piramidal i completament nevat, com el magnífic Türchlwand (2.577 m). Seguim en direcció a Angertal, sense de deixar d'admirar muntanyes massisses i carenes esmolades, que encara no volen deixar el mantell de l'hivern, blanques, regalimant aigua pels torrents, com una muntanya plena de venes obertes que es dessagna.

Enmig del camí (ara fa una mica de pujada), hem anat a parar a la Baldaufhütte, un refugi de muntanya que cobreix l'etapa d'avui per als qui vulguin fer-hi parada. Una bonica casa de fusta que a l'estiu té les taules parades a l'exterior. Però nosaltres prosseguim el camí marcat i anem cap a la variant d'Angeralm, on acabarem l'excursió amb una bona taula de formatges, pernil i una cervesa. L'excursió d'avui, prevista per a unes cinc hores, ha acabat sent una passejadeta de set hores.

DE TAGKOGEL A BIBERALM

Avui hem començat a Dorfgastein, per agafar la pista d'Unterberg. Amb el cotxe arribem fins a l'ermita de Heinreichalm (1.688 m). Aquí començarem la travessa, no gaire de bon matí, però tampoc a misses dites. És també una bona altitud, només haurem de fer un desnivell d'uns 400 m fins al Tagkogel (2.085 m), l'objectiu més alt que ens hem plantejat per avui. Comencem a caminar per una pista que aviat abandonarem, al costat de la simpàtica Heinreichalm, tenint com a teló de fons, al nord, la gran serralada de Steinernes Meer, amb una corona de neu, que fa frontera amb Alemanya. El camí ascendeix suau-

La granja refugi de Präau Hochalm, i a sota un exemple de la flora dels prats i pastures.

ment i bellament, ben senyalitzat, entre boscos d'avets i cedres. Un veritable esclat de primavera tardana per ser el mes de juliol. Un bosc fet exprés per a un pessebre, verd i molsut. És agradable caminar per aquests indrets, on sembla que no hi hagi res al món que pugui anar malament. Arribem a un ample coll, verd d'herba, on nous paisatges s'obren als nostres ulls, mai no prou sadollats de tanta muntanya esplèndida, silenciosa. Només la bellugor mòrbida d'un ramat de vaques pasturant plàcidament ens distreu per un moment l'atenció. Però distreu encara més l'Aragorn, la nostra mascota, el gos de la Maria, que es baralla aferrissadament amb les vaques, molt emprenyades. Li va d'un pèl que no l'escorxen d'una banyada.

Àustria ha sabut controlar bé el seu turisme, no s'ha extralimitat en construccions forassenyades i ha fet el que calia fer: conservar l'espai natural

La pujada final és més dreta i el camí més desfet i entapissat d'un matollar enutjós. Cap a mig dia arribem a la creu que corona el cim Tagkogel, on segello el meu bloc amb l'estampa que hi sol haver a cada cim. Si es completa l'Almenweg s'assoleix una categoria, diuen. Des d'aquest cim podem veure la millor vista de la vall de Gastein, l'ample d'aquesta vall fèrtil del Gasteiner Ache, les aigües del qual vénen de les altes muntanyes, com palesa la gran barrancada que forada la muntanya i fa una cascada espectacular enmig de la vila de Bad Gastein, capital d'aquesta vall. Observo tota la llargada i amplada d'aquesta vall enorme i, per un moment em recorda la vall d'Andorra, aquella visió impactant que ofereix des de Sant Vicenç d'Enclar, encara que d'una mida més modesta. Només se m'ha acudit breument aquesta analogia per fer-ne una comparació crítica: aquí no hi ha ni urbanitzacions, ni edificacions horroroses, ni superpoblació, ni massificació, ni botigues... ni res de res, tan sols un paradís entre les muntanyes. Això em fa pensar que Àustria

ha sabut controlar bé el seu turisme, no s'ha extralimitat en construccions forassenyades i ha fet el que calia fer: conservar l'espai natural.

Després d'abandonar el Tagkogel hem anat descendint una llarga vall. El descens és un canvi de paisatge, el bosc fa estona que l'hem deixat lluny i trepitgem un terreny propi de l'alta muntanya. Immensament extraordinari, gratificant. Verd i neu es barregen en les nostres pupil·les per pregones valls on no trobem ningú. Finalment arribem a Präau Hochalm (1.808 m), un *Almhütte*, és a dir, un refugi-granja de parada obligatòria. El lloc ideal per dinar i continuar el camí. Però abans deixeu-me que us expliqui les meravelles d'aquest santuari, un jardí enmig de la muntanya, en el punt on els camins que vénen de totes direccions es creuen.

Tot és tan net i ben posat que sembla un museu: la reserva de llenya, les lleteres, el clos ben delimitat. Tot i que està habilitat com un refugi per als excursionistes, de fet som en una vaqueria i també una granja de porcs (acabats de rentar i pentinar). El que a casa nostra en diríem un mas autosuficient, convertit en aquestes valls en una típica casa de fusta alpi-

RUTA ALMENWEG

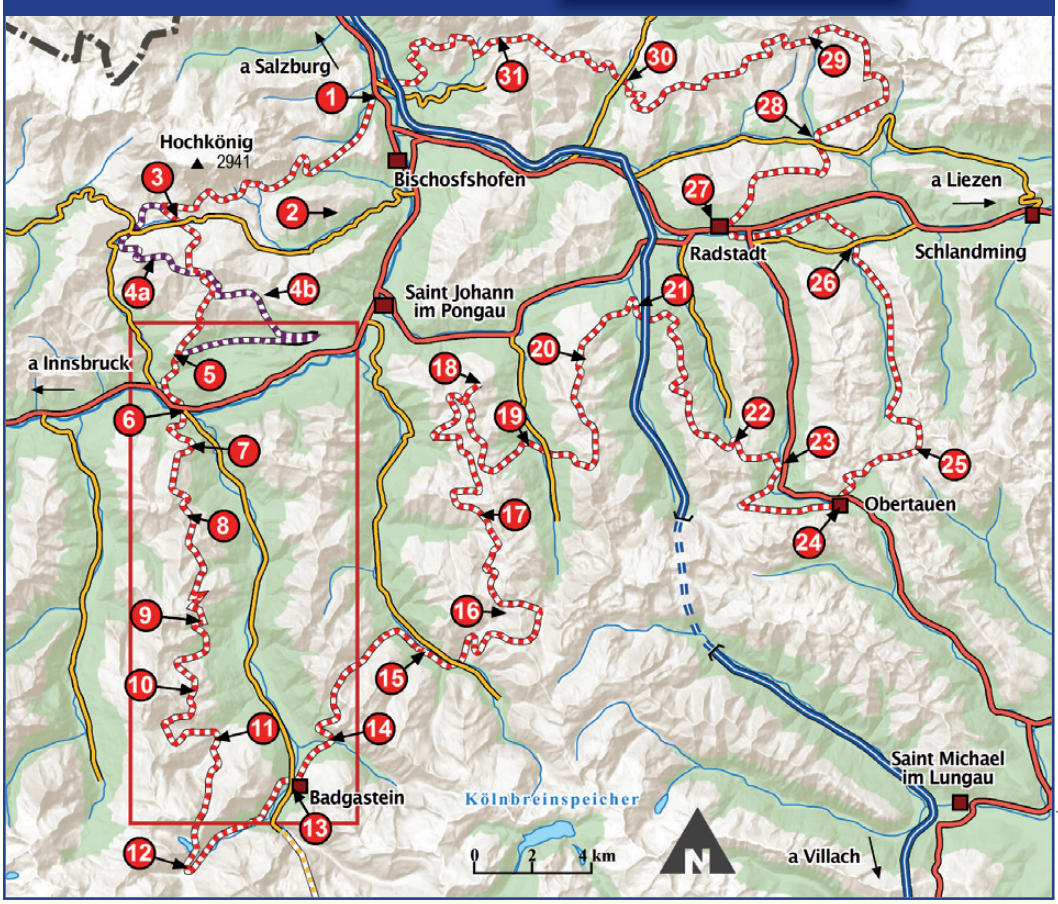

ALBERT MARTÍNEZ (BASE GOOGLE MAPS)

***Panoràmica des de la cabana de Biberalm. A baix, el fiteuma hemisfèric, conegut com els* dits del diable.**

na, amb flors precioses, que contrasten amb el verd viu i humit de l'herba i els pocs arbres, i que no fa pudor de fems. És la una i dinem. Seiem en unes taules de fusta, posades a l'exterior, a la muntanya. Ens porten una cervesa, i tot seguit una safata gran amb pernil, llonganissa i diferents formatges, que acompanyem amb llesques de pa. Els formatges són una cosa fora de sèrie. Extraordinaris. Els embotits, llevat potser del pernil, són força curiosos, distints del que estem avesats a tastar, indescriptibles. Si jo fos Josep Pla i tingués el seu paladar agudíssim, aleshores tindríeu una opinió d'aquestes llonganisses que us tempestejaria l'esperit, però com que no sóc Josep Pla, no goso fer-ho. En tots aquests refugis-granja això és tot el que podreu menjar en les vostres estades, i poca cosa més. Ens trobem a la muntanya, i està molt bé. Si voleu tastar la cuina d'aquesta regió, que destaca, sobretot, per la carn de vedella dels Alps, el cérvol o el cabirol, i també el porc, haureu d'anar a les poblacions de la vall de Gastein.

Havent dinat, els propietaris ens ensenyen l'interior, net i polit, endreçat, amb una decoració cuidada, plena a vessar d'objectes útils i diversos. En quedem admirats. Potser també hi ajuda l'efecte de l'aiguardent que hem pres: un Schnapps excel·lent. L'equipament disposa d'habitacions comunitàries i dobles, amb matalassos, llençols i mantes i coixins, de manera que no cal dur sac de dormir. També hi ha servei de dutxa i lavabos.

Havent dinat continuem la marxa, encara davallant, fins a un entreforc on canviarem de direcció per pujar fins a un coll elevat. L'ascensió és lenta, però agradable. Ha començat a plovisquejar. Una pluja fina, que pot aguantar-se perfectament amb el barret i un anorac lleuger. Caminem per

un camí estret, serpentejant entre prats i matolls. En arribar al coll la pluja ha cessat, i la vista s'endinsa de nou vers la vall de Gastein, amb un ambient fosc i humit, amb núvols de tempesta que cobreixen els llunyans i alts cims, nevats encara, del Woisgenkopf, el Hoher Tauern i l'Ankogel, magnífiques i altes muntanyes que ens encenen el desig de conquerir-les, però això s'esdevindrà per força un altre dia.

Acabem l'etapa a la cabana de Biberalm (1.734 m) a mitja tarda, havent fet un recorregut d'11 km en 6,5 h. Dormirem a Biberalm, on ens rep el propietari amb una gran cervesa. Va abillat amb el Tracht, el vestit típic austríac, una vestimenta del món rural, un clixé del món alpí, amb els famosos pantalons de pell fins a mitja cama, els Lederhosen. Tot i ser un veritable hotelet, el servei de restaurant és limitat: ufanoses taules de formatges i embotits, amorosides, això sí, d'un excel·lent vi negre de Salzburg. Mentre esperem l'hora de sopar, el Roger repassa les fotos que ha fet durant el dia. Jo escric les meves notes. El Roger no està gaire content perquè no pot fer bones fotos, diu. Jutgeu-ho vosaltres, lectors.

DE BIBERALM A SCHLOSSALM

Havent esmorzat, sortim de Biberalm a les nou en punt per fer una excursió fins al Hirsching (2.119 m), potser el cim més espectacular de la vall de Gastein. Avui torna a ser un dia de plugim, gris i humit, però net, d'una temperatura agradabilíssima: no fa ni fred ni calor. La primera part d'aquesta caminada transcorre per les comes boscoses de Leidalm. Caldrà travessar algun rierol, on l'aigua davalla amb fúria; cal passar el riu per damunt de troncs, amb cura, perquè estan xops. De seguida ens endinsem al bosc d'avets, una munió de troncs entatxonats que es drecen amb ímpetu vers el cel, per un caminoi encisador, encatifat de falgueres, molles i fresques, d'on sorgeix rabiosament una bellíssima orquídia de color violeta. El Roger està de festa i es passa una bona estona preparant una sèrie de fotografies per aconseguir el detall més captivador de les flors. El bosc és un esclat al començ de l'estiu i no costa gens esplaiar-s'hi, perdre-hi el temps. És el re-

LA VISTA S'ENDINSA DE NOU VERS LA VALL DE GASTEIN, AMB UN AMBIENT FOSC I HUMIT, AMB NÚVOLS DE TEMPESTA QUE COBREIXEN ELS LLUNYANS I ALTS CIMS

gal que la natura reserva als qui la saben observar.

A mig camí hem fet una parada interessant en dues granges-refugi. Un moment per reposar i deixar que la pluja amaini una mica. Avui és més intensa. Però és una bona pluja, la tònica dels Alps d'Àustria. Continuem el nostre camí, ara amunt ara avall i després novament amunt, cap als cimals, cap a la neu que cobreix amb congestes el mantell verd dels prats alpins. El camí és un bon camí, ben traçat, amb les llaçades justes, que ens acosta a la fi al nostre objectiu: les crestes del Hirsching. El darrer tram és agrest i boirós, perquè el matí s'ha llevat amb boires, i el sol, per mandra, no ha aixecat la testa. Quan assolim la cresta pedregosa, hem deixat de banda algun bell llac i un terreny farcit de baladre.

Finalment acabem l'excursió al cim Hirsching, coronat per una creu gegantina. És una cresta equipada amb algun cable (també hi han instal·lat un pont tirolès, per jugar-hi). En davallar del cim, passem al vessat de Schlossalm, on aprofitem per fer un àpat de motxilla asseguts a tocar d'un llaguet d'aigües cristal·lines, on la silueta del Hirsching s'hi reflecteix. Són les dues de la tarda. En acabat, prenem el telefèric a l'Schlossalm Bergstation (2.070 m) no pas per tornar al brogit de la ciutat, sinó a la calma de les viles tranquil·les de Gastein. Avui l'excursió ha estat més breu, amb un temps: 4,5 h, i una distància: 6,5 km.

SPORTGASTEIN

En el nostre darrer dia a Gastein farem només una matinal. Volem acabar aquestes excursions de l'Almenweg a Sportgastein, a la vall de Nasfeld, envoltada de les altes muntanyes del Kolmkarspitz (2.529 m), el Schareck (3.105 m), el Schlapperebenspitzen (3.021 m) i el Geiselkopf (2.974 m), que formen part del grup Goldber, en el ple del parc Hohe Tauern.

El cim de Hirsching (2.911 m), a prop del telefèric de Schlossalm, potser el més espectacular de la vall de Gastein.

Les comes boscoses de Leidalm.

Aquesta vall està habilitada amb panells informatius on podem fer un excel·lent itinerari naturalístic per observar la flora i, si tenim sort, també la fauna.

Hi ha un autobús que et duu de Bad Gastein fins al començament de la vall. Avui farem fotografies de flors alpines. Ben aviat fem una troballa inesperada i captivadora: *els dits del diable*, com en diuen aquí, és a dir el fiteuma hemisfèric, una estranya i graciosa planta de la família de les campanetes, tot i que no s'hi assembla gens. Es traca d'una espècie típicament alpina (també n'hi ha moltes al Pirineu). Fa una roseta de fulles linears amb nombroses flors d'un blau violaci intens, que s'arquegen endins, cosa que fa que semblin dits diabòlics. És una planta molt bonica.

Continuem el recorregut mentre descobrim plantes noves, com l'incomparable lliri blau, la joia més notable dels prats muntanyencs, o la fritil·lària, de flors fosques i púrpures, totalment tombades cap avall, com si acotessin el cap després d'una brillant funció de natura esplendorosa. Totes aquestes flors semblen tretes d'una floristeria perquè acaba de ploure. De tant en tant, la pluja s'atura i surt el sol, i les flors conserven petites gotes d'aigua que les fa més vives i agraïdes, com si les haguéssim acabat de comprar.

MÉS INFORMACIÓ

Cartografia
Bad Gastein, Bad Hofgastein, Dorfgastein.: Kompass. Lexikon 040. Escala: 1:35.000.

Internet.
Adreces d'interès
www.salzburger-almenweg.at
www.gastein.com
www.salzburgerland.com

Més fotos a:

Expedició últim grau al pol nord

Text i fotografia: **Jordi Canal-Soler**

WIKIMEDIA COMMONS

Robert Edwin Peary, en un retrat de 1909.

El 6 d'abril del 1909 Robert Edwin Peary, Matthew Henson i quatre inuit foren els primers homes en trepitjar el pol nord oficialment. Per commemorar el centenari d'aquest esdeveniment, el 12 d'abril del 2009 Jordi Canal-Soler es va convertir en el primer soci del CEC en arribar al pol àrtic després de fer 111 km arrossegant un trineu. Aquest article reflecteix les seves impressions.

Blanc. Fred. Estèril. El paisatge s'estén fins a l'horitzó en un mar de glaç sense límit. Al cel, ben lluny, l'helicòpter que ens ha deixat aquí ja gairebé ni es veu. Torna cap a Barneo, la base a la deriva que els russos munten sobre el gel cada any a l'abril per poder estudiar la regió àrtica. Venim de la base, on hem arribat encara no fa dues hores amb un avió des de les illes Svalbard. Una escala de dues hores per recollir combustible per als fogonets i preparar el material, i ens hem enfilat a l'helicòpter en un vol de quaranta minuts. Ens ha deixat aquí, en algun punt del casquet glacial àrtic, amb un objectiu: recórrer l'últim grau fins al pol nord. Som just a 89ºN de latitud, i tenim uns deu dies per poder recórrer els 111,11 km que ens separen de l'eix terrestre, als 90ºN, el pol nord del nostre planeta.

El terreny pot variar des d'un gel llis a un camp de neu caòtic i rugós.

Som quatre expedicionaris. El nostre guia és el famós explorador polar Ramón Larramendi. Amb nosaltres hem de dur tot el que necessitarem durant aquests dies: menjar, fogonets, combustible, tenda, sacs de dormir, roba... Arrosseguem trineus plens fins a dalt i amb quasi cent quilos de càrrega. Als peus, bótes per al fred extrem i esquís amb pells de foca.

Quan l'helicòpter ja ha desaparegut rere l'horitzó, en Ramón estudia la posició del sol, mira l'hora al rellotge i mentre pren mesures dels graus al cel, troba la direcció que hem de seguir. Ens fixem els esquís als peus i les cordes dels trineus al talabard de la cintura i comencem a moure'ns.

Arrosseguem trineus plens fins a dalt i amb quasi cent quilos de càrrega

El terreny, de moment, és pla, sense esquerdes ni plecs del gel, i ens permet avançar ràpid. Temia que seria molt complicat moure els pesats trineus, però aquests són força aerodinàmics i per moure'ls aquí, quan no hi ha obstacles, no és necessari tibar gaire de cintura. A poc a poc, però, el terreny s'eriça de monticles i crestes creades pel vent, i hem d'estirar amb més força. Potser, al capdavall, no serà tan fàcil. Quan parem al cap de tres hores per muntar el campament, estem baldats.

CAMPAMENT

Encara no ha acabat la jornada. Hem de muntar la tenda, prou gran per a cabre-hi còmodament els quatre; però justament per aquesta grandària, prou complicada de muntar. Amb les quatre capes de guants amb què ens enfundem les mans és impossible de manipular res. Així que només amb uns guants fins hem d'anar de pressa per muntar la tenda a trenta graus sota zero. L'Eugenio s'introdueix a la tenda per distribuir les estores i encendre els dos fogonets de gasolina. Mentrestant, a fora, en Santiago i jo distribuïm els trineus al voltant de la tenda. En buidem un i el carreguem amb neu acumulada sobre el gel. El posarem al costat de la porta, i quan siguem dins la tenda només haurem de treure la

El campament i l'escalfor de la tenda són el meresut descans per al final de cada dura jornada.

mà per recollir neu i poder-la fondre. El gel de l'àrtic prové de l'aigua de mar glaçada, de manera que si fonguéssim el gel obtindríem aigua salada. Per això hem de fondre la neu caiguda en les tempestes i acumulada pel vent en alguns sortints del gel.

Dins una tenda la vida a l'àrtic millora substancialment. A fora ens congelàvem, i a dins, en canvi, els dos fogonets escalfen tant l'ambient que ens podem treure tres capes d'abric i quedar-nos amb mànigues de camisa. Sota la cúpula, una reixa ens serveix per assecar tota la roba amb la calor dels fogonets. Les bótes i les motxilles contra les parets de tela ajuden a aïllar-nos del fred exterior. És aquí dins quan comencem a recuperar-nos de tot l'esforç i el fred. Durant les marxes diàries amb prou feines disposarem de temps per parar cada dues hores a prendre una mica de fruits secs, xocolata o caramels per poder agafar energia, amb uns quants termos de te calent i ensucrat per apaivagar la set d'un fred que asseca la gola. Però quan arriba l'hora de muntar la tenda a descansar, aleshores ve el moment de menjar i beure tot allò que el nostre cos necessita. En aquestes condicions de fred i esforç físic, el nostre cos necessita fins a 5.000 kcal al dia. Sempre tenim gana, i aquí podem abusar de la mantega perquè segur que el nostre cos ho cremarà. Cada vespre comencem a sopar amb una sopa ben calenta. Mentre ens la prenem, aprofitem les flames dels fogons per descongelar l'embotit que duem a les bosses del menjar, i ens el mengem amb torrades i amb llaunes de paté. Segueix una bona ració de pasta, amb xoriç o cansalada. I finalitza amb unes postres de galetes i xocolata. Tot ben regat amb te i begudes isotòniques. Aquests solen ser els sopars amb què omplim els estómacs abans d'anar a dormir i aprofitem l'àpat per comentar l'etapa del dia i preveure la de demà. Quan estem cansats, ens posem a dormir. Aquí hem de mirar el rellotge i no la llum del cel per saber que hem de ficar-nos al sac. Tan al nord i a mitjan abril el sol no es pon rere l'horitzó, sinó que descriu circumferències sobre nostre sense baixar la intensitat de la llum. Apaguem els fogonets, distribuïm els dobles sacs i ens ensardinem

Cal avançar en fila índia per evitar cansar-se i allunyar-se de les esquerdes del glaç.

Els marges de les plaques de gel, empesos i violentats pel xoc, poden elevar-se fins a més de tres metres d'alçada i crear sovint un pas infranquejable de blocs de gel caòticament enrunats.

dins la tenda. Sota els nostres capolls de plomes, els quinze graus sota zero a dins la tenda són prou suportables per dormir còmodament.

Cada matí, després d'una bona dormida, tornem a menjar. Torrades, galetes, mantega, melmelada i te amb sucre ens serviran com a esmorzar i ens prepararan el cos per tenir ganes de sortir a fora on el vent bufa, el sol no escalfa i el fred punxa com mil agulles sobre la cara. És també el moment de fer les necessitats majors. ¿La tècnica? Només n'hi ha una: sortir de la tenda, ser molt ràpid i tornar a entrar a escalfar-se.

TERRENY COMPLICAT

Cada dia desmuntem la tenda i reprenem la marxa sempre amb el mateix objectiu al cap i a l'horitzó: el nord geogràfic. A causa de la declinació magnètica, aquí les brúixoles no serveixen i cal anar observant el rellotge i el sol i, quan som a la tenda i podem escalfar les bateries, el GPS.

I cal també observar el terra. Lluny de ser un paisatge monòton, el terreny canvia cada hora, cada quilòmetre. Un tram pot ser pla com una pista de patinatge i al cap de poc omplir-se de petites ones glaçades com un llac en un dia de vent. O de cop i volta ens podem trobar una grossa esquerda impedint-nos el pas que ens mostra l'aigua fosca i freda del mar. El gel de l'oceà Àrtic està sotmès a tensions constants a causa del vent, els corrents marins i les marees, i aquestes forces acaben trencant el gel en plaques que es poden separar o unir. Quan se separen creen esquerdes: enormes cicatrius l'espai entre les quals s'acaba cobrint de gel recent. Durant dos dies seguim una d'aquestes esquerdes que afortunadament és cap al nord. Avançar per aquí és senzill i el gel recent és tan pla que els trineus llisquen sense dificultat. El tercer dia, però, l'esquerda gira i ens cal travessar-la. Deu tenir uns cinquanta metres d'amplada i el gel encara és molt prim al centre. Ens arrisquem a creuar-la. Ho fem en fila índia i amb pas molt lent. Sota els esquís noto com el gel, de només centímetres de gruix, es vincla i ondula al meu pas. Puc veure clarament les ones que provoco en avançar i com l'aigua del mar traspua del gel fràgil com si fos la suor d'una pell estressada.

Tinc por i apresso la marxa: si caiguéssim aquí moriríem abans per congelació que per ofegament. Quan finalment hem travessat tots quatre l'esquerda, respirem tranquils. Ha estat una inconsciència que per poc no ens mata: la propera esquerda l'haurem de rodejar, encara que signifiqui perdre unes hores o uns dies: hem arriscat la vida innecessàriament.

Les plaques de gel de l'àrtic també poden xocar entre elles i crear barreres. Aleshores els marges, empesos i violentats pel xoc, poden elevar-se fins a més de tres metres d'alçada i crear sovint un pas infranquejable de blocs de gel caòticament enrunats. Aquests són els més complicats de superar i on el pes dels trineus realment es nota. Cal tibar aleshores de les cordes que subjecten la càrrega i utilitzar tot el pes del cos per tenir prou força. Tot això amb els esquís als peus, intentant no desequilibrar-se ni relliscar entre els blocs. Però aquestes barreres són també un dels punts amb més bellesa de tot el recorregut. Aquí el gel marí es mostra amb profusió de colors verd turquesa, blau celeste i cristall de roca. Són composicions màgiques i fugaces: el proper estiu el gel començarà a fondre's i canviarà tot el que veiem, desapareixent aquestes obres d'art efímeres.

VENT

Durant vuit dies hem avançat a una mitjana diària d'uns dotze quilòmetres amb tirades de fins a nou hores d'esquí. No hem tingut gaires complicacions, fins ara: esquerdes, muralles... però sempre amb bon temps. L'últim dia, quan ja tenim a prop el pol, la pressió atmosfèrica comença a baixar precipitadament. El sol s'amaga rere una capa grisa de calitja i el vent bat les parets de la tenda mentre esmorzem. Passem fred mentre la desmuntem, i encara més quan comencem a esquiar. La temperatura ha baixat fins als quaranta graus sota zero. I si li sumem el vent, la sensació tèrmica és de molt més fred. Avui patirem molt. El bolígraf amb què prenc anotacions a la llibreta ja fa temps que és congelat i només puc escriure amb un llapis, la mina del qual és insensible a la temperatura. Mantenir la mà fora de les capes de guants és un perill: en un moment, volent escriure totes les impressions que em vénen al cap, m'estic massa temps amb la mà exposada al fred. Quan em poso els guants de nou, no me la sento. M'ha quedat insensibilitzada, com si fos una pròtesi de fusta a l'extrem

Tinc por i apresso la marxa: si caiguéssim aquí moriríem abans per congelació que per ofegament

del meu braç. Me la frego durant una estona sense èxit. M'espanto. ¿Així era com els antics exploradors perdien les extremitats? En Ramón em dóna la solució: aixecar els braços en creu i amb tota la força possible, picar de mans. I repetir-ho més de trenta vegades fins que comenci a sentir la mà. Ho faig, i quan vaig pels quaranta aplaudiments començo a sentir un formigueig a les puntes dels dits. Una mica més i tinc la mà del tot recuperada. Respiro tranquil, però durant tot el dia ja no tornaré a treure les mans dels guants. Fa tant de fred que l'alè se'm congela a la barba i em fa semblar un Pare Noel. A les pel·lícules diuen que viu aquí, al pol nord, en companyia d'elfs, rens i fins i tot de pingüins. Però aquí no hi ha cap altra vida que la nostra i la d'una perduda foca que fa un parell de dies vam veure com treia el cap en una esquerda i que va capbussar-se de seguida que ens va veure.

La mà m'ha quedat insensibilitzada, com si fos una pròtesi de fusta a l'extrem del meu braç. Me la frego durant una estona sense èxit. M'espanto

Fa tant de fred que l'alè se'm congela a la barba i em fa semblar un Pare Noel.

Fins ara hem hagut d'anar-nos posant i traient roba a cada moment per ajustar la calor de les peces amb els requeriments tècnics del terreny, perquè si començàvem a suar la perspiració de seguida es transformava en vapor que es glaçava entre el Gore-Tex i el folre polar, enganxant les dues peces. Aquest novè dia, amb el fred que està fent, necessitem totes les peces de roba i no suem pas. Afortunadament el vent ens bufa d'esquena, així no sentim el fred tallant a la cara mentre avancem, sinó només al darrere, com un pugilista recalcitrant obsessionat amb els nostres ronyons. El vent pot ser molest, però també és una ajuda: està empenyent les plaques de gel sota els nostres peus directament cap al nord, així que, com una cinta transportadora d'aeroport, mentre llisquem sobre els esquís per sobre el gel, aquest també es mou cap a la mateixa direcció.

EL POL NORD

El vent ha obert petites esquerdes al gel, i ens cal fer uns quants rodejos per poder dirigir-nos cap al pol. En Ramón ha tret el GPS tot i el fred (les bateries es consumeixen molt ràpidament) per poder trobar el pol nord. Aquest no és estàtic, i es troba sobre el glaç mòbil en un oceà de més de quatre mil metres de profunditat, així que no hi ha res que el pugui marcar com passa amb el pol sud, que és sobre un continent i una columna assenyala el punt. Aquí per trobar el pol nord cal un GPS, o tot un dia de mesures solars. Consultem el GPS i ens indica 89,995ºN. Gairebé ja hi som, però hem d'arribar just a sobre. Ens traiem els esquís per poder caminar còmodament. El gel, en constant moviment, ens impedeix fixar el punt exacte. Donem voltes per entre les esquerdes, amb la mirada fixada a la pantalla de l'aparell. 89,997ºN. ¡Gairebé! Sembla que juguem a fet i amagar. De sobte, i només per uns instants, a la pantalla apareixen unes xifres que, després de tants dies de perseguir, s'han convertit en una obsessió. L'aparell no pot marcar els 90º

¡Hi hem arribat! ¡Després de tant d'esforç ja hi som!

ALBERT MARTÍNEZ (BASE MOUNTAIN HIGH MAPS)

justos, però els 89,999°N ja es poden considerar el pol nord. ¡Hi hem arribat! ¡Després de tant d'esforç ja hi som! Però és una victòria efímera. Les mil·lèsimes comencen a modificar-se immediatament a la pantalla. El pol nord, fugisser, desapareix més enllà d'una esquerda de glaç i ja és a l'aigua. Per uns moments, uns breus instants, hem estat sobre el pol nord. Tots quatre ens abracem i ballem eufòrics sobre l'eix de la Terra.

El paisatge és similar mirem on mirem, però a prop hi distingim una petita acumulació de glaç i neu. Tal com va fer Robert Peary ara fa just cent anys i una setmana, clavem un esquí sobre el monticle, representant el nostre pol nord. Plantem la tenda a prop i hi entrem a descansar. Abrigats del vent exterior, amb l'escalfor dels fogonets i amb un bon àpat a la panxa, no podem demanar gaire més. Potser una dutxa i estar amb les nostres famílies, però la satisfacció entre nosaltres per haver aconseguit l'objectiu és màxima i compensa totes les penalitats que hem hagut de passar. Ni les petites congelacions a la cara o les puntes dels dits, ni les butllofes als peus, ni el fred constant ni la por passada en alguns trams... Res no esborrarà el goig d'haver estat al pol nord i haver contemplat i viscut la bellesa del desert glaçat de l'oceà Àrtic. Avui dormirem amb el dolç somriure de la victòria a la cara. Demà, quan ens vingui a buscar l'helicòpter rus per dur-nos un altre cop a la base, tots nosaltres deixarem en aquest indret blanc, fred i estèril, una petita part del nostre cor.

PODEU VEURE VÍDEOS I MÉS FOTOS A:

www.jordicanal.com/travels/pol-nord

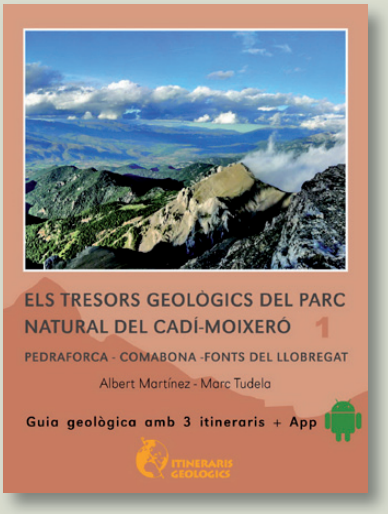

Els tresors geològics del parc natural del Cadí-Moixeró 1. Pedraforca - Comabona - fonts del Llobregat
Albert Martínez i Marc Tudela
Barcelona: edició dels autors, octubre del 2013
[Itinerarisgeologics.com]

Coneguem la geologia del Cadí i el Moixeró

El parc natural del Cadí-Moixeró és conegut per la seva bellesa paisatgística i els valors biòtics. Però sovint oblidem que aquest paisatge és el resultat d'una sèrie de combinacions de diversos processos geològics que la majoria desconeix i, precisament, en aquest escenari, és on es desenvolupa la flora i fauna singular protegida. Per aquests motius, Albert Martínez i Marc Tudela, han publicat una guia de la divulgació geològica d'aquest parc. El títol ja és suggeridor: *Els tresors geològics del parc natural del Cadí-Moixeró 1*. Però l'interior és encara més engrescador, perquè és una guia eminentment visual. Predominen les figures il·lustratives i fotografies, que ens expliquen d'una manera clara i senzilla processos geològics que ens podrien semblar complicats. Està dirigida a tots els visitants del parc, ja siguin excursionistes, amants de la natura o senzillament turistes sense coneixements previs de geologia.

En aquesta guia hi ha tres itineraris. El primer està dedicat al Pedraforca. S'inicia a Maçaners i acaba a Gòsol i es fa amb cotxe. El segon és al nord. El tema principal és la serra del Cadí. Es va amb cotxe des de Martinet fins al refugi de Prat d'Aguiló. Després es puja a peu fins al Comabona. El tercer està dedicat a les fonts del Llobregat, comença al clot del Moro i acaba al poble de Castellar de n'Hug. La majoria del trajecte es fa amb cotxe i es fan un parell de petites passejades a peu.

La guia té una novetat força interessant. Porta una aplicació per a *smarts android* que ens ajuda en els itineraris. La informació presentada en el llibre es complementa amb uns vídeos de curta durada que podem veure a través de l'aplicació que ens haurem descarregat. En el vídeo, els autors ens expliquen, breument, el que cal veure en cada parada i, sovint, s'il·lustra amb una imatge o animació.

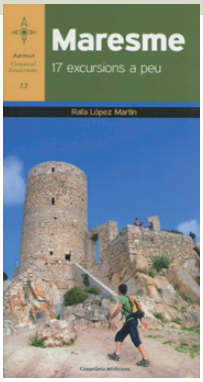

Excursions pel Maresme

Una de les millors maneres de conèixer el Maresme és a peu, per les muntanyes i les planes del litoral.

Maresme. 17 excursions a peu
Rafa López Martín
Valls: Cossetània Edicions, octubre del 2013
[Azimut Comarcal, A peu, 13]

Itineraris amb esquís pel Pirineu aragonès

De la Mesa de los Tres Reyes al Midi d'Osseau, les valls d'Hecho i Ansó o les valls de Tena, Aragüés i Aísa.

Rutas con esquís. Pirineo aragonés. 67 recorridos desde Linza al Portalet. Tomo I
Jorge García-Dihinx
Saragossa: Prames, novembre del 2013

L'esport català en una enciclopèdia

Una visió àmplia i plural del fenomen esportiu a Catalunya, així com també de les entitats i persones que han estat clau en la història en aquest àmbit.

Enciclopèdia de l'esport català. 3 volum
Barcelona: Enciclopèdia Catalana, maig del 2013

L'escalada i Dani Andrada

Una història particular i inacabada de les vies més representatives de Dani Andrada.

Dani Andrada. El juego de escalar
Pati Blasco
Madrid: Ediciones Desnivel, novembre del 2013

Tots els documents que ressenyem en aquesta secció es poden trobar a la biblioteca del Centre Excursionista de Catalunya

Filosofia i muntanyes

Tushita edicions ens fa conèixer la seva darrera publicació, per primera vegada traduïda en català, una obra de Gary Synder: *Les muntanyes són la teva ment*. Es tracta d'un conjunt de poemes que tenen a veure amb les muntanyes de l'estat de Whashintong, de la mà d'aquest poeta de la Beat Generation, coetani de Ginsberg i Keroruac, i introductor dels conceptes d'ecologisme, llibertat i vida salvatge; però també del budisme (va viure deu anys al Japó, on es convertí en seguidor de la disciplina Zen) i de les tradicions antigues de les cultures indígenes.

Aquest llibre és una tria de 28 poemes, en una edició bilingüe anglès-català, i dos assajos, on el nexe en comú de tota l'obra és la muntanya. Per això, amb aquesta edició s'enceta una nova col·lecció de l'editorial santcelonina, la «Col·lecció pas a pas», que es dedicarà a la literatura de muntanya en català.

Gary Snyder (San Francisco, 1930) va treballar en diversos oficis abans de dedicar-se a la poesia; fins va estar fent de guaita forestal, isolat durant mesos dalt del seu turó de Sierra Nevada (Califòrnia), amb tota la naturalesa estesa als seus peus. Per tant, la seva poesia beu intensament del seu gran amor per la natura, per les muntanyes, pels animals salvatges i els paisatges encara verges del continent americà Tal com va escriure, en senyal de respecte a les muntanyes:

Diguin el que diguin els nombres, els pics nevats
són sempre molt més amunt que allà on puguin arribar
els avions.

Per això, les muntanyes no només són en la teva ment, sinó que són la teva ment.

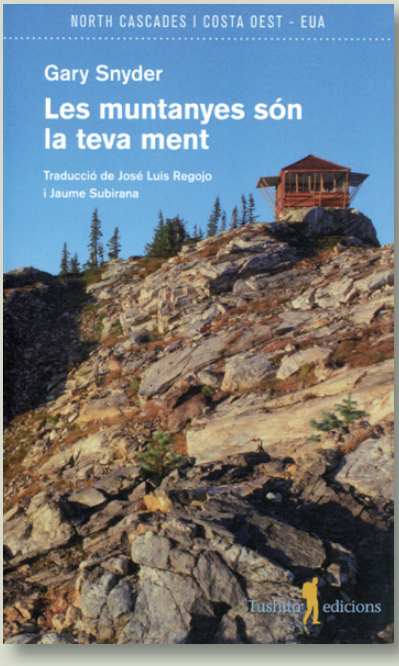

Les muntanyes són la teva ment
Gary Snyder
Traducció de José Luis Regojo i Jaume Subirana
Barcelona: Tushita edicions, octubre del 2013
[Pas a pas, 1]

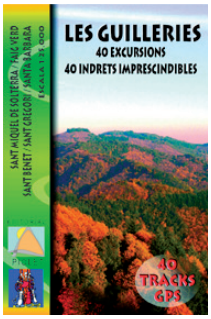

La travessa del Pirineu català en BTT

Un nou itinerari per creuar el Pirineu en el tram català, superant colls i ports d'altura.

Gran travessa del Pirineu català en BTT
Jordi Laparra i Lluís Garcia
Granollers: Editorial Alpina, desembre del 2013
[Guies BTT]

Novetats cartogràfiques

El camí de retrobament uneix els territoris de l'Alt Urgell, Andorra i l'Arieja a través d'antics camins de pastors, ara recuperats i cartografiats per l'Alpina. L'Editorial Piolet ens presenta dues novetats destacables: 40 excursions per 40 llocs imprescindibles de les Guilleries, a l'entorn de Sant Miquel de Solterra, a més d'un excel·lent i mapa en relleu de la serra de Montsant.

Camí de retrobament
Granollers: Editorial Alpina, gener del 2014.
Escala: 1:40.000
[Travesses]

Mapa en relleu Serra de Montsant
Barcelona: Editorial Piolet, octubre del 2013. Escala planimètrica: 1:42.500.
Escala altimètrica: 1:20.000

Les Guilleries. 40 excursions. 40 indrets imprescindibles
Barcelona: Editorial Piolet, gener 2014.
Escala 1:25.000

HIMÀLAIA

ANNAPURNA HIMAL
Annapurna (8.091 m)
Nova via

Una ascensió per a la història de l'alpinisme: el guia (UIAGM) Ueli Steck estableix un nou itinerari en solitari a la cara sud, una acció excepcional i sense precedents. El suís passa la rimaia la matinada del 9 d'octubre. A 6.100 m fa una parada en un dipòsit deixat durant un tast anterior i reestructura el material que durà la resta de l'escalada: corda, tenda i fogó. Seguidament continua per la gran pala de glaç inicial fins allà on la paret es redreça, el ressalt anomenat ***Headwall.*** A uns 7.000 m munta la tenda dins una esquerda, menja, beu i descansa durant una hora. Quan cau la nit, i aprofitant que el vent deixa de bufar, s'hi posa de nou. Supera el ***Headwall***, molt difícil, assoleix l'aresta i trepitja el cim a les 2 de la matinada. Tot seguit torna sobre els seus passos i, desgrimpant i rapelant, baixa tota la paret. Els seus companys surten a rebre'l sota la rimaia i a mig matí són tots a les tendes. 28 hores entre anada i tornada. El desnivell total de la paret és d'uns 2.500 m. L'itinerari passa entre la ***Britànica*** de 1970 i la ***Japonesa*** de 1981, el mateix que van seguir l'any 1992 Pierre Béghin i Cristophe Lafaille fins als 7.400 m (aquesta temptativa va acabar tràgicament, quan Béghin va caure en arrencar-se un ràpel durant la retirada).

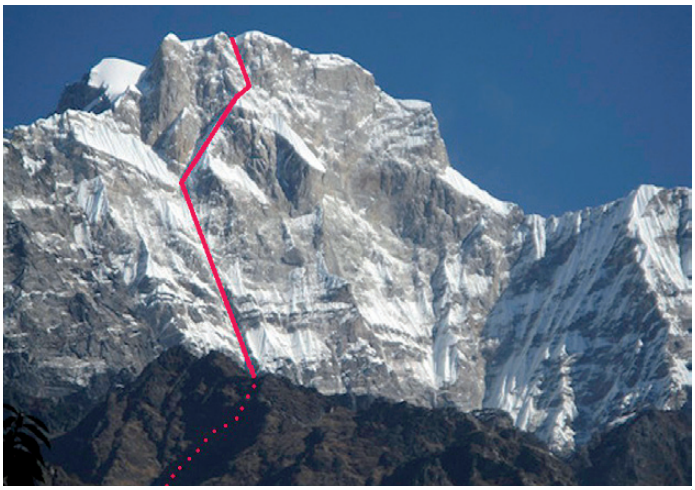

PALMADE

Cara S del Gaurishankar i l'itinerari dels guies francesos.

Pocs dies després, Yannick Graziani i Stephane Benoist repeteixen el mateix itinerari. Allà on l'anomenada màquina suïssa va trigar 28 hores, els també guies (UIAGM) francesos hi posen nou dies: cinc de pujada, dos de baixada i dos atrapats per mal temps en el segon bivac (6.650 m). Però aquesta diferència d'horaris no és un desmèrit per als francesos, la cara sud en estil alpí és una ascensió estratosfèrica per si sola, més enllà del temps invertit. I la determinació d'avançar dia rere dia, malgrat l'esgotament i la pressió de l'empresa, s'ha d'entendre com una mostra de la categoria alpinística dels protagonistes. Cim el 24 d'octubre i descens al límit, amb Benoist esgotat i greument congelat, que ha de ser immediatament evacuat en helicòpter a Kàtmandu des de poc per sota de la rimaia.

Tractant-se d'aquesta muntanya, no podem deixar de recordar els catalans Nil Bohigas i Enric Lucas, que van fer la mateixa paret fa gairebé 30 anys, quan tots aquests de qui parlem avui encara anaven en pantalons curts.

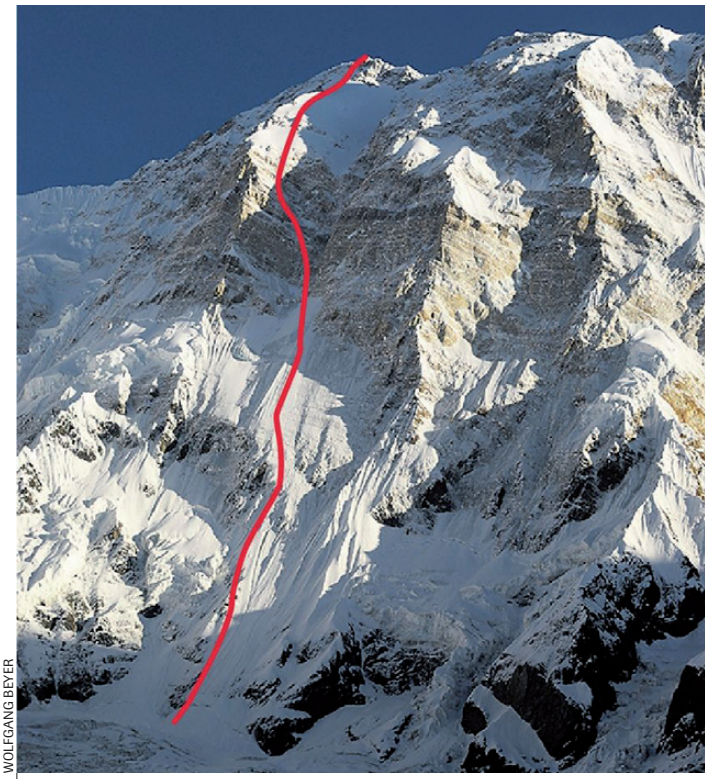

WOLFGANG BEYER

La via de Ueli Steck a l'Annapurna.

ROLWALING HIMAL
Gaurishankar (7.146 m)
Nova via
Els guies (UIAGM) Pierre Labbre, Mathieu Défrie, Mathieu Maynadier i Jérôme Pava, obren ***Voyage au but de la peine*** (5^+, M5, A1 / 1.900 m de desnivell) al vessant sud, fins ara inescalat. Amb aquest nom els francesos volen fer paleses totes les misèries que van viure, i no només a la paret, amb una aproximació difícil, mal temps persistent, un camp base a 1.700 m de desnivell de l'atac (els portadors es van negar a anar més amunt), etc. Ascensió en estil alpí, principalment de glaç i mixt i que sembla ser molt sostinguda. El primer dia bivaquegen a 5.900 m, el segon a 6.500 m i el tercer surten de la paret, a uns 6.900 m, des d'on inicien el descens pel mateix itinerari. Final de les dificultats el 23 d'octubre.

MAHALUNGUR HIMAL
Arakam Tse (5.960 m)
Nova via
Els catalans Josep M. Esquirol, Ferran Rodríguez, Silvestre Barrientos i Alfonso Gastón obren un evident i estètic corredor mixt a la cara est, la ***Tato Pani*** (5^+,M5 / 1.000 m de recorregut). Els autors destaquen un llarg particularment dur i exposat a la part mitjana. Realització gairebé improvisada i d'una sola embranzida, feta en 21 hores anada i tornada (ràpels per la via) del poblet de Dzongla, a la vall del Khumbu. Octubre del 2013.

J.M. ESQUIROL

La primera dels catalans al Arakam Tse.

ESCANDINÀVIA

LYSEBOTN FJORD
Kjerag
Repetició destacada
Primera nacional a la ***Hoka Hey*** de la cara nord a càrrec de Bru Busom, Bernat Sort i Marc Mundet. Aquesta cordada viatja a terres noruegues dins l'equip de joves del Centre de Tecnificació d'Alpinisme de Catalunya, darrerament molt forts en roca però poc proclius a practicar l'alpinisme. Es tracta d'una escalada seriosa, en un clima rigorós, desequipada, de 1.000 m de recorregut i gran dificultat tècnica, fins a 7b (els catalans no l'aconsegueixen íntegrament en lliure). Dos bivacs a la paret. Estiu del 2013.

PIRINEUS

VINHAMALA
Pica Longa (3.298 m)
Hivernal
Recobrem una ascensió de categoria que ens havia passat inadvertida. Hivernal, la segona, a la ***Despiau-Luquet*** de la cara nord per l'Oriol Baró i en Sidarta Gallego. Els catalans efectuen dos bivacs d'hamaca i baixen per l'aresta de Gauba. Itinerari amb molt poques repeticions, extremadament difícil, sobre roca discreta i de pitonatge delicat. Març del 2012.

WWW.CLIMBANDMORE.COM

***Mayan Smith-Gobat, nou rècord de velocitat a* The Nose.**

NOU RÈCORD FEMENÍ AL CAPITAN

La neozelandesa Mayan Smith-Gobat i la nord-americana Libby Sauter ascendeixen la clàssica ***The Nose*** en 5 hores i 39 minuts, rebaixant en gairebé 2 hores el millor cronòmetre femení anterior. Si bé el record masculí actualment l'ostenten Florine i Honnold, amb 2 hores i 23 minuts, el de les dones el tenien la mateixa Mayan junt amb Chantel Astorga, que el 2012 van fer un temps de 7 hores i 23 minuts. Ascensió realitzada el 29 de setembre del 2013.

Montserrat: dos anys sense noves vies

Qui diria fa uns anys, que a Montserrat es prohibiria obrir vies per la massificació d'itineraris i la facilitat per obrir-los. La qüestió és que durant els anys 2014 i 2015 el Patronat de la Muntanya ha suggerit oficialment vedar la tasca d'obrir i equipar noves rutes a tot el massís, a títol de moratòria, per reflexionar sobre el futur que li espera a la nostra estimada escola, bressol indiscutible de l'escalada catalana. No és que la roca estigui saturada de vies a tot arreu. Els llocs d'accés més còmodes són òbviament els més trillats, mentre que al cor de la serra, quan s'ha de caminar una hora llarga des del cotxe, les vies hi són però en un nombre més reduït. A més, la massiva utilització del trepant en la majoria de les obertures ha fet molt ràpida la proliferació d'unes línies prefabricades sense cap ni peus, amb l'excusa d'equipar com si fóssim els propietaris del terreny. Si primer va ser l'escalada esportiva qui va contagiar el perímetre montserratí, a hores d'ara és l'escalada de consum la principal endèmia que es propaga amb celeritat fonamentant-se en la dèria de la seguretat. Una escalada quasi ferrada, que s'envolta dels ferros més gruixuts per oferir una activitat més sense cap tipus de compromís, per desconnectar del ritme urbà cavalcant pels lloms del conglomerat més sol·licitat a casa nostra. Un fenomen que no aporta res de nou i deslllueix un estil forjat durant dècades per culpa d'uns quants que no tenen ni idea ni respecte per la història.

A continuació, un recull molt divers de les últimes novetats encara donen una clara visió d'aventura seguida per una minoria d'escaladors atrets per una màgia montserratina, que ningú podrà extingir per moltes voltes i moratòries que li donem.

PARET DELS DIABLES

Una nova ruta supera el vertiginós perfil del Plàtan de Diables, gràcies al trio format per Jan Casas, Dani Brugarolas i Jaume Clotet «Paca», després de deu atacs alternats fixant cordes a la paret. La via ***Continència de consciència*** (12-6-13) aprofita l'entrada d'un vell projecte entre les vies ***Vilanovins*** i ***Còsmica***, on tres espits representaven la paga i senyal d'un atractiu i espectacular traçat verge fins ara. A més, les primeres reunions es van trobar sorprenentment muntades des de dalt en to esportiu, cosa que va facilitar algunes sortides de propina en lliure per caçar-les. En tota la ruta sols s'han col·locat tres parabolts en els trams en lliure, i totes les reunions han quedat ben muntades. Cal destacar que l'itinerari creua inevitablement la via ***Alternativa 3*** en una reunió en la qual no es va fer cap relleu. Durant l'obertura no s'ha manipulat de cap forma el rocam, per tal de garantir una progressió sempre molt tècnica i treballosa sense forats picats, on destaca un L6 de 55 m on serà tot un dilema rellevar-se en cas de necessitat. A part d'això, calculeu uns set dies de feina per repetir aquest gran repte, possiblement l'artificial més exigent obert fins ara a Montserrat, amb una graduació provisional pendent de

MONTSERRAT / Paret dels Diables
Via Continència de consciència
(300 m, 6a/A4+)

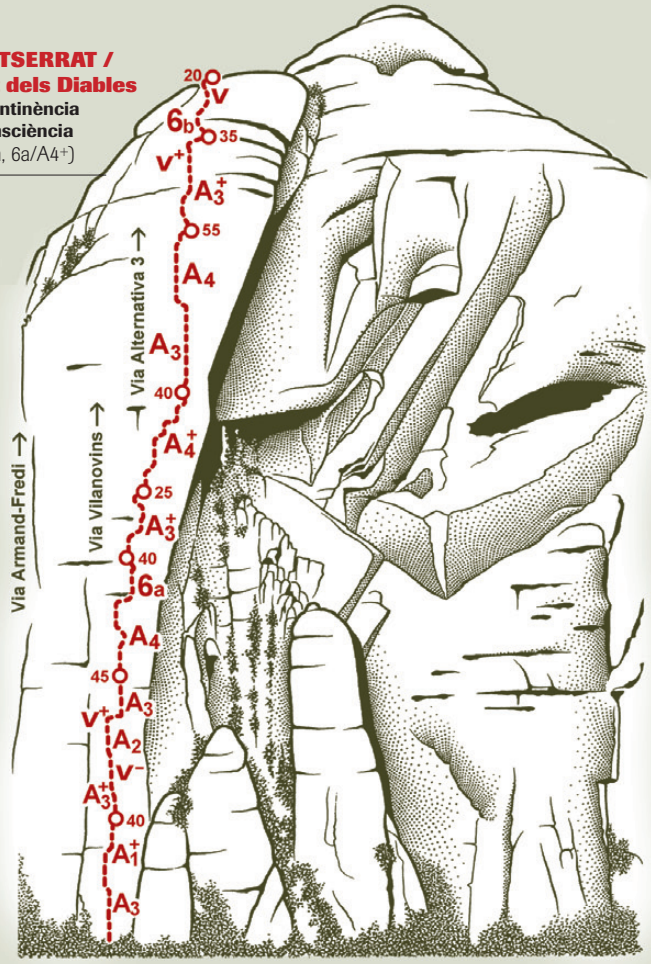

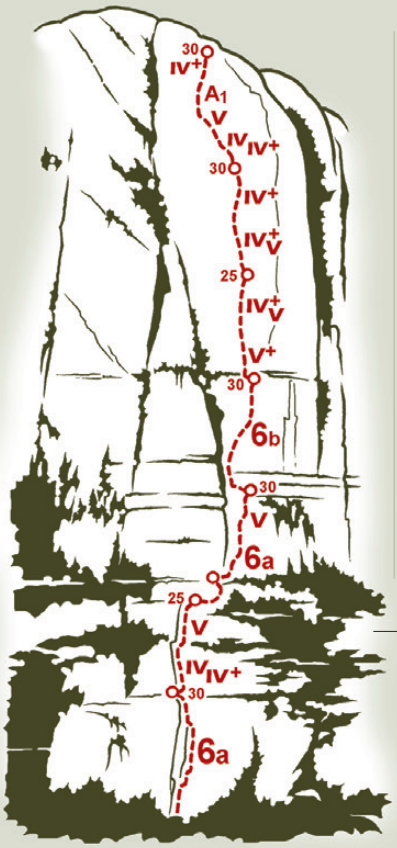

confirmar en futures repeticions. Cal portar uns 60 pitons variats, 3 tacs, joc de ganxos, falquetes i uns 70 ploms. La roca millora amb l'alçada i l'ambient no cal dir-ho.

TALAIES

A la roca del coll del Llum (roca nº313) tenim una moderna opció totalment en lliure exigent (6c obligat), que solca el marge esquerra d'aquesta piramidal paret situada a l'obaga final de la canal del Llum, tot just abans d'arribar al coll principal. Escalada pràcticament equipada amb parabolts i alguns pitons (cal dur el joc de camalots fins al nº1), oberta per l'Edu Garcia Palma i David Hita que l'anomenen via ***Can Jubany*** (19.7.13) formant part d'un trio poc sollicitat a causa principalment del rocam discret i de la treballosa concepció dels itineraris precedents: ***Frescor Natural*** i ***Toy Story***, escalades prou desequipades, on cal dur de 25 a 30 pitons, ganxos i camalots fins al nº3.

ECOS NORD

Al vessant nord d'Ecos llueix un esperó força destacat tot just per sota del collet del Miracle, on la cordada anterior encerten de la millor manera una línia molt engrescadora que apareix després d'una estratègica entrada per guanyar la recompensa d'uns últims llargs molt bonics i amb la roca de primera. L'***Esperó del Jofre*** (estiu-13) ofereix una escalada molt recomanable semiequipada amb 22 parabolts, 23 claus i alguns ponts de roca, on cal indultar uns primers llargs de corda poc agraïts, i afrontar un L5 més exigent que condueix a l'anhelada part final. Cal dur cordinos per merlets, aliens (groc i vermell) i camalots fins al nº2. Aproximació des del GR que travessa prop del peu de paret, i descens pel senderó que circula a la sortida de la via i que en pocs minuts a mà dreta ens deixa en la drecera del Miracle.

MONTSERRAT / Vessant nord d'Ecos
Esperó del Jofre (200 m, 6b)

MONTSERRAT / Talaies
1. Via Can Jubany (115 m, 7b)
2. Via Frescor Natural (125 m, 6a/A3)
3. Via Toy Story (105 m, V+/A2)

***Via* Continència de consciència.**
Jan Casas en la R6.

D.BRUGAROLAS

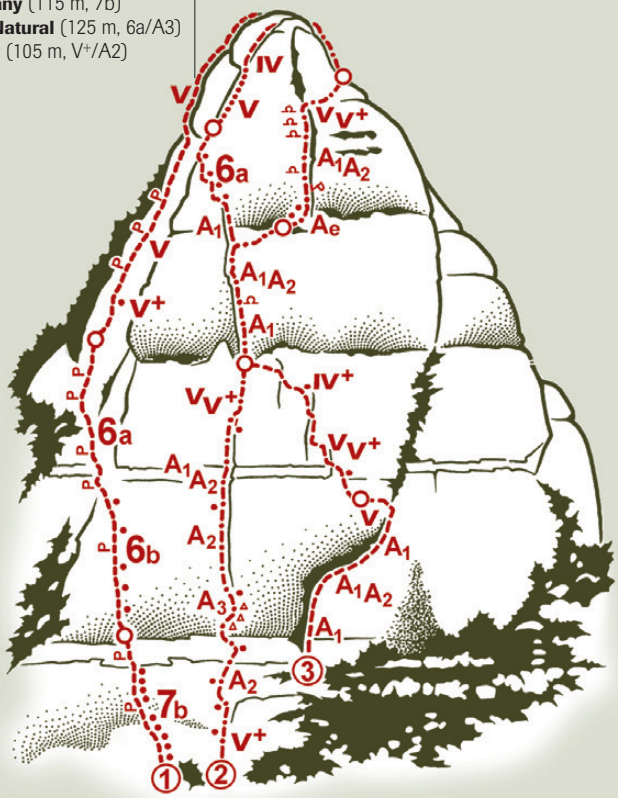

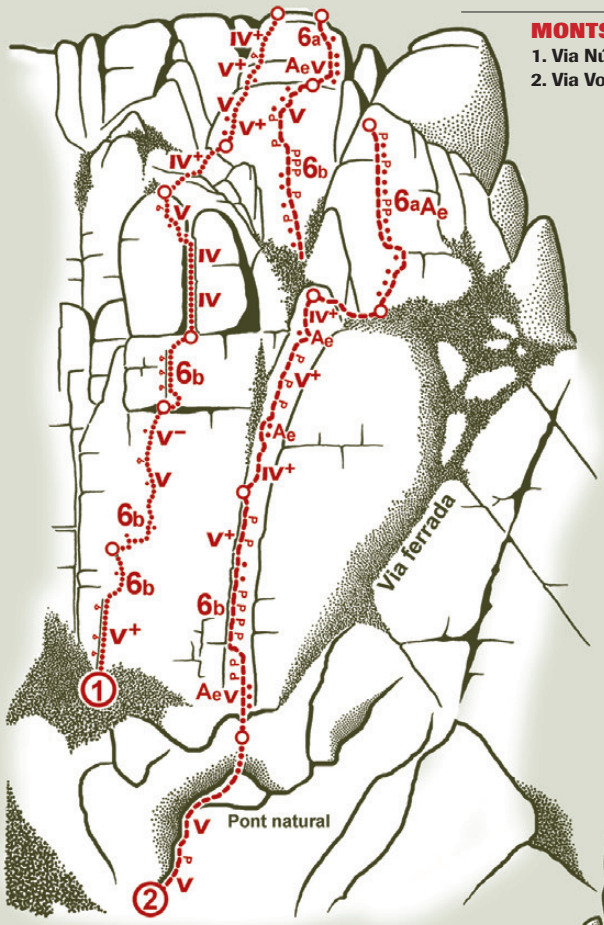

MONTSERRAT / Paret de Santa Cecília (E)
1. Via Núvols de Humboldt (200 m, 6b)
2. Via Vox Populi (230 m, 6b/Ae)

tenim: ***Pax Vobiscum*** (9.11.11), pràcticament equipada amb bastants pitons i alguns parabolts (cal dur 18 cintes i els aliens), amb una part final que volta al cantó nord per muntar la R5 en la via ***STAE*** i continuar per un tram d'aquesta, fins sortir-ne per una fissura paral·lela i guanyar el balcó de la via ***Mas-Guasch-Fornieles***, finalitzant pel mur de l'esquerra de la xemeneia final; ***Mater Misericordia*** (14.9.11), ruta d'aventura poc equipada amb tant sols 4 parabolts en tres llargs, on seran útils uns 6 pitons, aliens (2 semàfors) i els camalots fins al nº4 (repetint els grans); ***Avantasia*** (estiu 2013), la

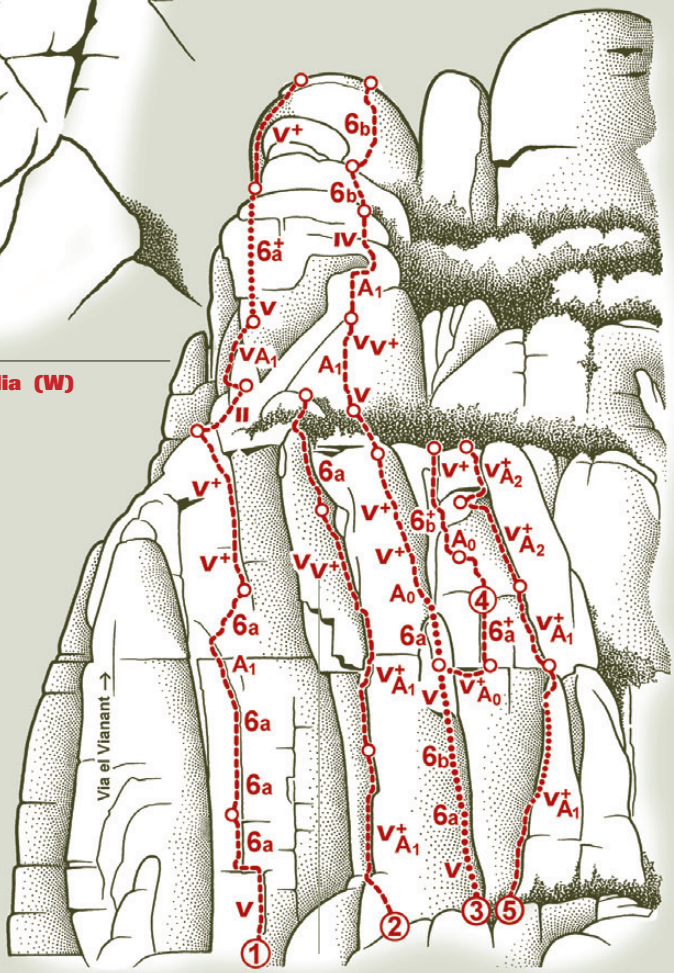

MONTSERRAT / Paret de Santa Cecília (W)
1. Via Pax Vobiscum (230 m, 6a+/A1)
2. Via Mater Misericordia (115 m, 6a/A1)
3. Via Avantasia (210 m, 6b/A1
4. Via Jenna Haze (110 m, 6b+/A0)
5. Via Cop de falç! (115 m, V+/A2)

PARET DE SANTA CECÍLIA

Cal fer una menció especial a un solitari apassionat de Montserrat com en David Hita, per la seva incombustible tasca any rere any obrint tot allò que la lògica ofereix. Ja són nombroses les seves primeres arreu del massís, aprofitant els estètics retalls que encara queden a aquestes alçades no sempre de la qualitat que tots voldríem. Al vessant W de la paret de Santa Cecília, en David ha fet campanya obrint cinc nous itineraris en solitari a la dreta de la pionera ***via del Vianant***. De dreta a esquerra

ARMAND BALLART

Paret oest de Santa Cecília.

més recomanable i quasi equipada amb parabolts, claus i ponts de roca, on sols cal dur el semàfor d'aliens i els camalots fins al nº1, destacant que coincideix amb el L5 de la ***via del Vianant***; ***Jenna Haze*** (estiu 2012), és una variant de l'anterior que aprofita uns trams fissurats situats a la dreta, després de fer un curt flanqueig des de la R1. Ruta d'aventura on trobarem algun parabolt de consolació al passatge més dur; la resta s'ha de protegir amb els aliens (groc i vermell) i el joc de camalots fins al nº4. Descens per la mateixa via mitjançant 2 ràpels, un de 50 m fins a la R1 de la ***Avantasia*** i un de 35 m fins al terra. Per finalitzar, la via ***Cop de falç!*** (15.9.12) és un altra itinerari d'aventura totalment desequipat, on la roca no dóna per a més. Cal dur 20 pitons assortits, aliens groc i vermell repetits, cintes llargues i 2 jocs de camalots fins al nº4. Descens mitjançant tres ràpels muntats pel mateix itinerari (15+50+35 m). Al vessant E de la paret de Santa Cecília encerta una nova línia batejada com a ***Vox Populi*** (estiu 2013), on disposem d'unes tirades pràcticament equipades força variades, amb l'avantatge de tenir la via ferrada Teresina al costat mateix per si fa falta. L'escalada arrenca per sota del pont natural característic i ressegueix el terreny fissurat fins a arribar a la punta dels Ferraters (R3). A partir d'aquí s'ha de travessar a la dreta per anar a copsar la placa més suggestiva del repertori (6a/Ao), encara pendent d'alliberar. Un cop a la R5 cal davallar per la ferrada per atansar el mur situat a l'esquerra de la canal, que condueix de la millor forma al cim de l'aresta. Cal portar els aliens (verd, groc i vermell) i cintes llargues. Aprofitem per incloure l'altra itinerari del sector, la via ***Núvols de Humboldt*** oberta per Pep Vila i Antonio G. Picazo el 1990, una via poc repetida on cal dur uns 4 claus, els tascons i camalots fins al nº2.

FRARES ENCANTATS

Aprofitem per incloure dues vies inèdites que no apareixen a l'última guia d'escalada de Montserrat sud, i que poden fer dubtar a l'hora de repetir altres itineraris a la paret E de la popular miranda del Príncep. Es tracta de l'***Aresta Brucs*** (octubre 2012) oberta per Joseph Baqués, i de la via ***Makita plateà*** (novembre 2012) realitzada per Juan Lazó i Marc Cuesta, tot just a la dreta de la ***via Blava***, dues escalades equipades amb parabolts amb poques pretensions ja que condueixen a un llom final poc suggestiu i bastant tombat sense cap tipus d'atractiu. Cal dur 3 cintes per la primera i 9 per la segona.

MONTSERRAT / Frares encantats Miranda del Príncep

1. Aresta Brucs (90 m, Vº)

2. Via La Makita plateà (155 m, 6a)

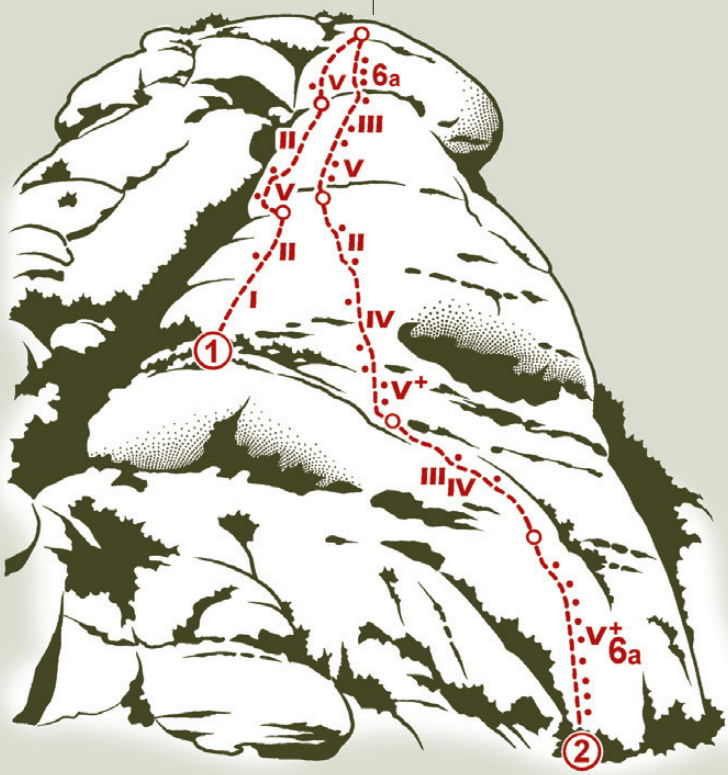

El Casol de Puigcastellet

Punt de defensa dels antics ausetans

La població de Folgueroles potser és més coneguda per ser el lloc de naixement de Jacint Verdaguer, però en del seu passat prehistòric destaca el Casol de Puigcastellet. És tracta d'una fortificació ibèrica de barrera que data de mitjan segle III aC, que controlava la via de comunicació natural entre la plana de Vic i les terres gironines.

Abans de començar a caminar val la pena fer un cop d'ull a l'església de Santa Maria, documentada des de l'any 967. Entre els segles XIII i XV va exercir el control sobre aquesta parròquia la canònica de Sant Llorenç del Munt. Com a resultat de la seva influència aquesta església tenia com a patró a sant Llorenç.

Es tracta d'una edificació de planta rectangular amb una sola nau i un sol absis. La nau està coberta amb volta de canó. Les modificacions que acabarien donant una fisonomia barroca a l'edifici es van iniciar el 1607, moment en el qual es traslladà la porta romànica de la façana de migjorn a la de ponent. Al davant s'aixeca el monument a Jacint Verdaguer, obra de Josep Maria Pericas.

Itinerari

- **Masdencoll**
- **Puigcastellet**
- **Can Barretina**
- **Sant Llorenç del Munt**
- **Coll Sameda**

0:00 h Des de la plaça de l'Església cal anar en direcció al camp d'esports. Tot rodejant-lo (ronda de la Damunt), porta fins a la urbanització del Pedró. A la dreta s'inicia el carrer del Passavant. Sempre pel camí de la dreta passem entre les últimes cases i travessem uns camps. Arribem a la carretera N–141d, que va a Vilanova de Sau. Cal seguir l'indicador a Puigcastellet.

ALFRED MONTSERRAT

La fortificació ibèrica de Puigcastellet.

0:30 h Avancem per un ample camí deixant el Puigtinyós a l'esquerra, amb una bona vista sobre la plana de Vic a la dreta. No es triga a veure el Masdencoll, antiga casa fortificada reconvertida en masia al segle XVII. La ruta gira lleugerament cap a l'esquerra amb una suau pujada, i després d'una bifurcació en la qual cal seguir cap a l'esquerra, arribem a una zona on el marge superior del camí està desproveït de vegetació, on afloren unes margues blavoses. Cal parar atenció, ja que el camí que porta a Puigcastellet va paral·lel a pocs metres per dins del bosc. Cal buscar el lloc ideal per pujar a trobar-lo. A l'esquerra el corriol guanya alçada fins a desembocar en la clariana on se situa l'antic poblat ibèric.

0:50 h Aquest enclavament es troba situat sobre un turó, a 703 m, en el límit entre la plana de Vic i les Guilleries. La construcció aprofitava els espadats al nord i al sud com a defenses naturals, i la seva ubicació quasi al cim li donava una bona visió del territori. Es tractava d'una obra formada per un gran pany de muralla rectilínia amb una torre central, massissa i de base quadrada. Els extrems estaven ocupats per dos grans murs que limitaven sobre els espadats. Entre aquests dos murs es poden veure una sèrie d'habitacles que tenien funcions domèstiques i artesanals. Atesa la quantitat de material que s'ha trobat al peu de la muralla, aquesta hauria de ser molt més alta del que és en l'actualitat. De l'anàlisi d'aquest material també es desprèn que la seva construcció va tenir lloc a mitjan segle III aC i que la fortificació va ser abandonada uns 50 anys més tard. No hi ha dubte que la visió sobre el territori hauria de ser molt més àmplia que avui dia que, a més, el bosc impedeix veure gaire més enllà. Abandonem l'indret per la part contrària per on hem arribat. El camí segueix, i cap a l'esquerra va a buscar la carena del serrat del Pi. Arribem a Can Barretina.

1:20 Just davant de la casa hi ha una bifurcació. El camí de la dreta, més ample i en lleugera baixada és el correcte. Es rodeja un suau turó que queda a l'esquerra i s'arriba a un petit coll d'on surten diversos corriols. Cal agafar el que va seguint la carena i que porta fins al serrat del Vent.

1:45 Serrat del Vent. La part alta d'aquest indret forma una plana entapissada pel bosc. Val la pena anar fins a la punta nord-est, des d'on es pot gaudir d'una bona vista del castell de Sant Llorenç del Munt. Cal prendre nota de l'esquerda que cal travessar uns metres abans d'arribar a aquest punt. Sembla que el castell es va aixecar als voltants d'una vella ermita preromànica. Per acostar-se al castell, que es troba a l'altre vessant del torrent, cal baixar per aquesta esquerda seguint unes marques de pintura. Després de creuar sobre unes inclinades rampes de conglomerats i gresos vermellosos arribem a un camí de ciment que duu, per la dreta, fins al castell. La porta està tancada i la construcció només es pot veure des de fora.

2:30 Deixant el castell a l'esquena baixem per l'ampla ruta en direcció al coll Pedrís, just a sota del puig dels Jueus. Àmplia vista sobre el cingle dels Munts, on se situa el salt de la Minyona. Més al fons es poden veure el cingles de Tavertet i del Far. Uns metres més endavant el camí es divideix. És el coll Sameda. Seguint per l'esquerra, la ruta va endinsant-se en el torrent de la Baga o de Collsameda, tot després de passar a fregar de la casa del mateix nom.

2:50 El camí va perdent alçada mentre s'acosta al llit del torrent, per travessar-lo a l'alçada del conegut gorg dels Llitons, anomenat Nitons en l'obra verdagueriana (negres i banyuts que sortien del gorg els dies de temporal i atacaven els vianants).

3:40 A partir del gorg només cal anar seguint el camí fins la carretera N-141d, creuar-la i, pel camí d'anada arribar a la plaça de l'Església de Folgueroles.

ALFRED MONTSERRAT

El castell de Sant Llorenç del Munt.

Temps de camí
3 h 40 min
Desnivell
350 m
(acumulats)
Dificultat
Mitjana
Cartografia
- *Osona*. Institut Cartogràfic de Catalunya. Escala 1:50.000

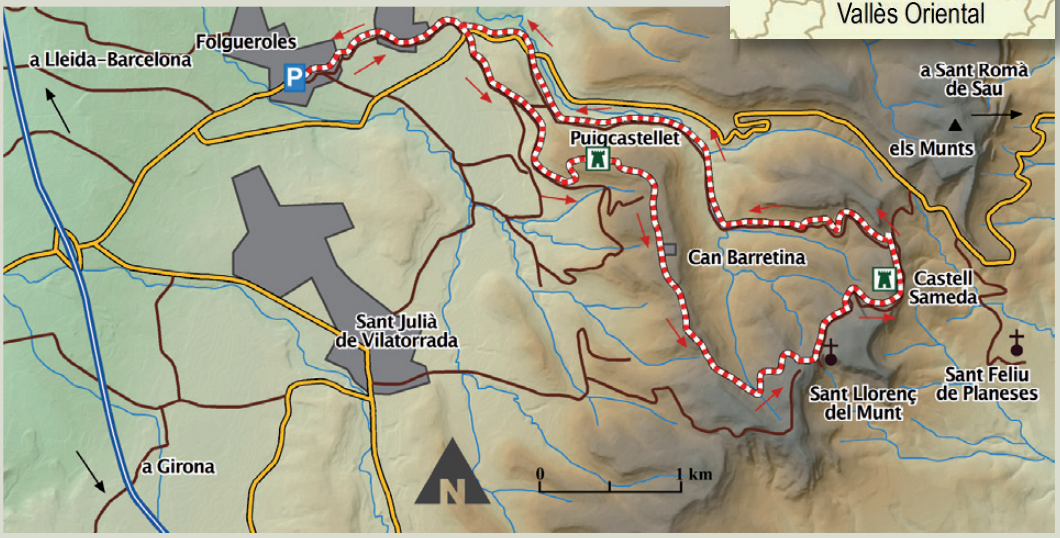

ALBERT MARTÍNEZ (BASE ICC)

Antoni Real

Salnitre, la gènesi d'una novel·la

Antoni Real (Barcelona, 1959) és periodista, escriptor i guionista. Llicenciat en Ciències de la Informació, fa més de 35 anys que treballa a la premsa, la ràdio i la televisió. Tot i que fou redactor i fundador del diari Sport, és conegut principalment com a director del Temps de neu, un dels programes més antics de TV3, i des del 2002 del Temps d'aventura. Com a narrador, ha publicat *Sota la neu* (2010), i recentment *Salnitre* (2013), la seva segona novel·la, ambientada en les coves del Salnitre de Montserrat, una aventura subterrània i humana en què nou personatges arriben a les coves i es veuen sorpresos per un incident inesperat.

VALENTÍ ZAPATER

En el pròleg de *Salnitre*, parles de Josep Matalonga «Ponis», el popular guia de les coves, que morí prematurament l'any 2010. ¿Vas novel·lar-lo com el personatge d'en Jepis?
Sí, Jepis ve de Josep i de Ponis. Vaig dubtar de posar-li «Ponis», perquè jo no havia tingut una relació prou forta amb ell i no em vaig atrevir, potser perquè no li hauria agradat. La Lídia va ser la noia que va treballar amb el «Ponis» i a qui li dedico l'últim capítol, l'únic personatge real d'aquesta història.

¿Et va arribar a explicar cap història concreta de les coves del Salnitre?
No. Aquest va ser el gran problema. No hi va ser a temps. Ell em va donar molta documentació, em va donar les revistes *Espeleòleg* i *Muntanya,* on es parlava de les coves, un llibre antic del Víctor Balaguer... Jo havia fet cinc visites consecutives en menys de tres mesos a les coves, de turista, pagant, i un dia em va dir: «¿Què pretens, *Temps de neu*?» Aleshores li vaig dir que estava fent una novel·la. I vam quedar de veure'ns, però ell en aquella època ja deuria estar malalt, perquè ja no feia les visites. En una de les entrades m'havia escrit el seu mòbil. Em va dir que li truqués i que m'explicaria moltes coses de les coves... «i t'explicaré qui va cremar Montserrat», em va dir. A la novel·la jo faig ficció de tot això. Quan es va morir, pràcticament sol, a Martorell, on jo visc, em va agafar molt mal rollo. Però sempre tinc el pla general de tota la muntanya de Montserrat davant dels ulls. La meva dèria de Montserrat és que veig la muntanya cada dia des de casa meva.

Per tant, ¿vas haver d'inventar aquestes històries que en Ponis no et va poder explicar? ¿Com et vas informar?
En primer lloc vaig fer moltes visites a les coves. A l'hora d'escriure una novel·la hi ha dues solucions: la ficció o documentar-te. En aquest cas, la documentació la vaig fer visual. Després em vaig presentar a l'Ajuntament de Collbató, a la Lídia, que em van obrir les coves 14 o 15 vegades. Vaig fer fotos, vídeos, vaig preguntar moltes coses. Però principalment hi ha la ficció, la imaginació.

¿Tu creus que la literatura és l'art de mentir?
Sí. Per això dic a la introducció: *mentides de veritat*. I intento que siguin de veritat, que la gent se les cregui, i una de les maneres és que l'escenari sigui real. Aquest llibre és un llibre absolutament de ficció, amb protagonistes de ficció, menys en Jepis, però l'escenari és absolutament real. Això et permet que puguis entrar a les coves i en certa manera tocar-les, i quan toques l'escenari quan ets dintre l'escenari, les històries i la ficció, el que hi allà dintre t'ho creus més. Aquesta és la idea. L'home per viure necessita ficcions. Necessitem deixar anar la nostra imaginació de tant en tant.

¿Potser també aquella idea aquella del llibre infinit, de coneixement inesgotable, on sempre apareix un full nou, que deia Borges a *Ficciones*?
Exactament. T'avanço un petit detall: és una novel·la que no té final. Els lectors ja veuran per què.

El títol és suggestiu, concís. ¿Què indica per a tu?
M'agrada en primer lloc perquè és el

nom d'un mineral, que ha existit en les coves durant molts anys; ara no n'hi ha, llevat d'alguns racons amb taques blanques. M'agradava com es forma el salnitre, a partir de l'orina dels ratpenats amb el terra tan especial de les coves. M'agradava sobretot que el títol fos una paraula, exactament igual en català que en castellà. M'agrada lluitar contra els títols llargs que s'han posat tan de moda. A més, s'identifica molt amb les coves, encara unes coves massa desconegudes. Jo les he descobert d'adult, fa molt poc. I a mi això m'agradava molt.

¿Que t'atreia d'aquestes coves? ¿Potser perquè és el Montserrat subterrani?
M'atrau molt la muntanya de Montserrat. De vegades fins i tot he tingut al·lucinacions. Em crida l'atenció la història, les formes de la muntanya, em crida l'atenció com, en moments molt difícils i molt determinats de la nostra història, les muntanyes de Montserrat s'han rebel·lat. Tot això es va explicant: la guerra del Francès, el Timbaler del Bruc, el que va passar el dia de l'entronització de la verge l'any 1947, que des la Gorra Frígia van llançar una senyera quan sortien totes les autoritats franquistes de l'església... Montserrat sempre ha esta molt present en aquesta lluita i en la novel·la, també. Jo volia jugar amb aquest enigma de la muntanya. Hi volia retenir-hi un grup de gent. La novel·la neix en la darrera gran esllavissada, en què la carretera i el cremallera van quedar tallats. I així vaig pensar que aïllar gent a Montserrat estaria bé, però no a l'aire lliure. I un dia vaig pensar en les coves. L'entrada de les coves és just en un espadat, i el Ponis em va dir, qual li vaig parlar del despreniment: «El dia que hi hagi un despreniment aquí, això quedarà tapat absolutament. I d'aquí en no surt ningú».

La idea del Montserrat interior, interpretació recollida per Goethe i Schiller, la mística de la muntanya, els monjos, les creus, el paisatge únic, la visió romàntica. ¿Subscrius aquesta filosofia en el teu llibre?
Hi ha la història de Montsalvat i de la misteriosa llegenda del Graal. Per exemple, el mateix dia que Hitler és a

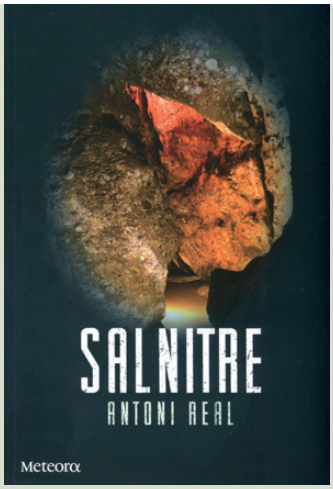

Hendaia amb Franco, Himmler fa un viatge llampec a Barcelona. Dorm al Ritz, l'endemà es lleva i diu que vol anar a Montserrat. Allà no el rep ningú, ni l'abat. El rep només un mossèn molt jove que parlava alemany, però ell vol anar a la biblioteca. No el deixen entrar i se'n va molt emprenyat. Jo amb aquesta història hi jugo, però faig ficció. Invento. Invento que quan Himmler surt d'allà li han parlat de les coves de Collbató i del sant Graal i hi vol entrar.

¿Diries que *Salnitre* és una novel·la d'aventures?
Aventura cent per cent, des de la primera pàgina fins a l'última. Una aventura com les d'abans, com les que feia temps que no s'explicaven. És una novel·la per distreure't i per passar-t'ho bé. No pretenc res més.

¿Què fan els nou protagonistes tancats a les coves del Salnitre?
Són de nacionalitats diferents. Són turistes que arriben a les coves, alguns per casualitat. Són persones aparentment normals, però que en una situació adversa deixen de ser normals. Quan tenen gana, quan tenen set, quan no saben què els passarà, quan sortiran... Aleshores deixen de ser normals i surt el pitjor d'ells; però també el millor. El Jepis diu: «¿Potser aquí ens hi passarem dies, sense menjar, sense aigua, què hem de fer?» El que et deia abans: ficció. Comencen a explicar-se històries i comença el Jepis: la història del Mansuet, el pou del Diable, Jacint Verdaguer... i això provoca que cadascun dels personatges expliqui una història. Amb això solucionen tots els problemes, a còpia de ficció. Però tot i així, els problemes persisteixen...

Explica'ns la teva experiència amb la muntanya. ¿Què representa per a tu?
Jo faig un programa a TV3 des de fa 28 anys que es diu Temps de neu. Vaig començar al *Dicen*, vaig ser fundador de l'*Sport*, jo feia futbol, vaig estar dos anys de la meva vida seguint el Maradona... Volia allunyar-me de tot això, i vaig començar a pensar de dedicar-me al món de l'esquí, perquè hi havia molt poca especialització en aquella època. Vaig entrar a Catalunya Ràdio a fer un programa d'esquí que es deia Apunt de neu, amb el Carles Cuní i el Mikimoto, i després vaig anar a la televisió, on vaig fer el primer programa d'esports especialitzat que no parlava de futbol.

I després va venir el Temps d'aventura...
Sí, va començar una mica com l'adaptació estiuenca del Temps de neu. I està funcionant molt bé, la gent està molt contenta. Fem un reportatge sol i el treballem molt més. A mi m'agrada molt l'esquí i la muntanya. Jo vaig començar a treballar als 17 anys i tot el que guanyava m'ho gastava en l'esquí. Amb 22 anys ja havia corregut tots els Alps.

¿Et vas iniciar en el món de la novel·la amb *Sota la neu*?
Sí, també és una ficció: una nevada a Barcelona que dura una setmana. Amb fred, molt de fred. Jo tenia 3 anys quan la gran nevada del 62, i vivia a la Rambla de Catalunya, i de les primeres imatges que encara recordo és veure la Rambla nevada.

¿Què t'agradaria escriure després de *Salnitre*?
Tinc un nou projecte. També serà una ficció, però hauré de treballar una mica la documentació. Com t'he dit, jo vaig néixer a les Rambles i vull novel·lar les Rambles. A partir de tres personatges molt famosos i que eren molt ramblistes.

Trobareu *Salnitre* a:
www.editorialmeteora.com

PREMIS

El 31è Festival de Cinema de Muntanya de Torelló premia novament un article de la revista *Muntanya*

El millor text de periodisme escrit del 31è Festival BBVA de Cinema de Muntanya de Torelló se l'endugué David Vilaseca, per l'article «Jean Rigaud, el pioner de la Maladeta. Apunts per a una història», publicat a la revista *Muntanya* 904 (juny 2013).

El 23 de novembre passat es van lliurar a la vila de Torelló els premis de la 31a edició d'aquest festival anual, celebrat entre el 15 i el 24 de novembre i amb una assistència de gairebé 6.000 espectadors. Dave Ohlson es va endur la Flor de Neu d'Or per *K2: Siren of the Himalayas*, una pel·lícula que explica l'atracció de desenes d'alpinistes per aquesta muntanya del Karakoram, des de l'expedició del duc d'Abruzzi fins a l'actualitat.

Pel que fa al premi de periodisme, cal recordar que David Vilaseca ja havia guanyat aquest mateix premi l'any 2010 per l'article «Els Angusto, dos aragonesos enmig de la plèiade», publicat també a la revista *Muntanya* 887 (febrer 2010). Amb aquesta edició, és la tercera vegada que un article de la revista *Muntanya* és premiat amb la categoria de millor treball de periodisme escrit, ja que l'any 2011 Joan M. Vives es va endur aquest premi amb l'article «Corrent per la muntanya», publicat a *Muntanya* 895 (juny 2011).

WWW.TORELLOMOUNTAINFILM.CAT

Foto de família del Festival de Cinema de Muntanya 2013.

PREMIS 2013

- Premi Mountain Wilderness al film que millor ressalta la defensa dels espais naturals a: ***Steps***, de Philipp Eyer i Stephan Hermann (Suïssa).
- Premi FEEC i Flor de Neu de Plata a la millor fotografia a: ***Valhalla***, de Nick Waggoner i B. Sturgulewski (EUA).
- Premi Boreal i Flor de Neu de Plata al millor guió a: ***Roraima – Climbers of the Lost World***, de Philipp Manderla (Àustria).
- PREMI FEDME especial de jurat i Flor de Neu de Plata a: ***Le thé ou l'électricité***, de Jérôme Le Maire (Bèlgica).
- Premi al millor film de cultura de muntanya i Flor de Neu de Plata a: ***Defais a dringo***, d'Alun Hughes (Gran Bretanya).
- Premi Grandvalira i Flor de Neu de Plata al millor film d'esports de muntanya a: ***Valhalla***, de Nick Waggoner i B. Sturgulewski (EUA).
- Premi BBVA i Flor de Neu de Plata al millor film de muntanya a: ***High and hallowed: Everest 1963***, de David Morton i Jake Norton (EUA).
- Gran premi vila de Torelló i Flor de Neu d'Or a: ***K2: siren of the Himalayas***, David Ohlson (EUA).
- Millor treball en periodisme escrit a: David Vilaseca per **«Jean Rigaud, el pioner de la Maladeta»**, publicat a la revista *Muntanya* 904.
- Millor blog a: Eduard Giménez per **«Escalatroncs: ressenyes d'escalada»**.

TROBADES

XXXI Trobada del Grup Cavall Bernat

El 19 d'octubre del 2013 es va celebrar a Monistrol de Montserrat la XXXI Trobada del Grup Cavall Bernat. Aquest singular grup fou creat per Josep Barberà, Joan Nubiola i Josep M. Torras l'any 1978, amb la finalitat d'agrupar aquelles persones que hagin escalat el Cavall Bernat de Montserrat, i d'aquesta manera enfortir els lligams d'amistat i companyonia amb una trobada cada un o dos anys en un dels municipis que envolten la muntanya. Tothom que, de manera voluntària, vulgui formar part d'aquest grup passa a engruixir la llista de registre en els llibres del Grup Cavall Bernat, dipositats a la FEEC, com a garant d'aquest nombrós grup que, en aquesta 31a edició, ja sobrepassa els 1.200 inscrits.

ANDREU RAFA

Enguany la trobada ha tingut un significat especial, ja que el nou grup organitzador, capitanejat per Josep Massana, ha volgut retre un reconeixement a l'anterior equip, que durant molts anys ha estat al capdavant. Els actes van estar presidits per l'alcalde de Monistrol i el president de la FEEC. Van iniciar-se amb una pregària a l'església de Monistrol pels companys *cavallistes* traspassats des de la darrera trobada, l'octubre del 2010, al Bruc, entre els quals hi havia els consocis del CEC Mn. Malaquies Zayas i l'Adelina Carreté, seguida de l'*Ave Maria* de Schubert, interpretat per les sopranos Anna Roca i Vanesa Cañizares, acompanyades al piano per Lluís Pascual, i el *Cant de Pirineu*, per la coral de Monistrol.

Tot seguit, a les instal·lacions esportives de Monistrol, Josep Massana va fer la presentació de la festa, i després hi hagué un esmorzar per a tots els assistents. A continuació es va homenatjar a Jaume Clotet «Paca» per l'obertura de la nova via al Cavall *Déjà vu* i la imposició de medalles als nous membres *cavallistes*. La trobada es va acabar amb un dinar de germanor al pavelló esportiu, amb l'assistència de unes 300 persones.

Andreu Rafa

EXCURSIONISME

38è Aplec Excursionista dels Països Catalans 2014

1714 2014

Enguany el Centre Excursionista de Catalunya és el responsable de l'organització del 38è Aplec Excursionista dels Països Catalans, que se celebrarà a la població de Berga, amb l'ajut de l'Ajuntament de Berga, la gent de la comarca i els socis voluntaris que hi vulguin col·laborar. Aquest aplec està inclòs en les activitats de la celebració del Tricentenari.

El Centre Excursionista de Catalunya convoca un concurs per escollir el cartell de l'aplec, per la qual cosa fa una crida a tots els seus associats que hi vulguin participar. Podeu demanar les bases a *atenciosoci@cec.cat*. La data límit pel lliurament dels cartells és el 7 de juny del 2014.

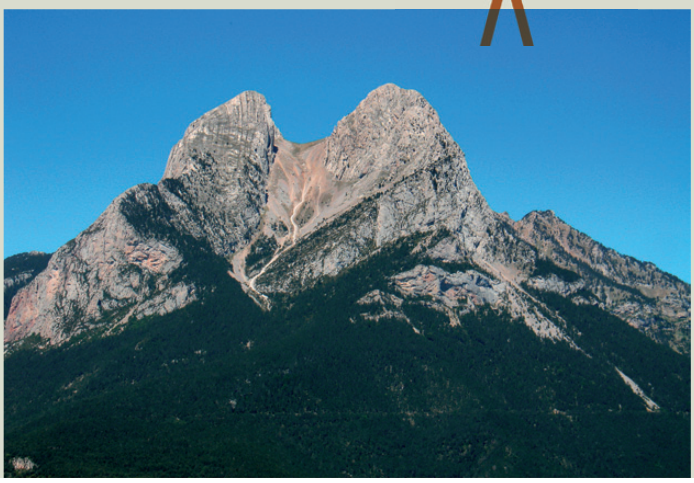

FERRAN ALEXANDRI

VALENTÍ ZAPATER

El trípode. Per aprendre a mirar

El trípode és un estri desconegut per a uns i imprescindible per a altres. És essencial per a la fotografia de paisatge de qualitat i permet fer fotografies a velocitats lentes. Però també serveix per aprendre a mirar.

La utilització del trípode sovint va lligada a situacions en què la llum ambient no és suficient (tot depenent de l'objectiu utilitzat) o quan queda reduïda per la necessitat d'un filtre o d'un diafragma tancat. Però sovint obre la porta a un altre món: el de la fotografia lenta i pausada, el món d'aprendre a mirar. No és només allò de deixar enrere haver de fer fotografies a tort i a dret, sinó també pensar bé cada fotografia. És un bon exercici sortir a la muntanya amb l'equip fotogràfic i el trípode i caminar lentament observant tot el que ens envolta. Un cop trobat el motiu (planejat prèviament o no) i plantat el trípode i la càmera, ja es pot observar a través del visor. És aquí quan comença veritablement l'aprenentatge d'enquadrar. Amb les mans lliures i la càmera immòbil es pot veure amb calma què surt a la fotografia i què en queda fora. Es pot rectificar per amagar aquella branqueta que no diu res. Per fer sortir sencera aquella pedra en primer pla i que no quedi tallada. Per moure una mica aquella diagonal (per exemple, un riu o un vessant) que, tot sortint d'una cantonada, condueix l'ull a través de la fotografia i dóna més força. En definitiva, per crear una composició interessant, posant-hi dins allò que interessi i deixant fora allò que sigui sobrer.

Per fer aquesta fotografia de la vall d'Aguas Tuertas, vaig arribar al refugi del mateix nom un dia a primera hora de la tarda. Tenia un objectiu molt clar: fotografiar aquesta vall que ja coneixia. Per això vaig deixar l'equipatge al refugi i em vaig dedicar tota la tarda a buscar el millor punt de vista per cims i carenes. Un cop triat el lloc vaig decidir la millor hora tot tenint en compte la posició del sol i de les ombres: a primera hora del matí, però amb el sol prou alt com per il-luminar el riu. Al dia següent em vaig enfilar fins a l'indret triat amb prou temps per plantar el trípode i acabar d'ajustar la composició amb calma, mentre esperava el moment adequat, utilitzant el riu i el límit de la plana amb el vessant com un camí que condueix la vista cap a les muntanyes del fons de la vall.

Aguas Tuertas i sierra de Secús (Valle de Hecho, Pirineus). Càmera: Nikon F-801s. Objectiu: Sigma AF Super Wide-II 24mm 1:2,8. Pel·lícula: Fujichrome Provia 100F. Exposició: 1/8s f/11. Filtres polaritzador i degradat neutre, trípode.

EL TRUC DE L'EXPERT

Abans de plantar el trípode doneu uns tombs a peu, amb la càmera a la mà i sense la motxilla, per trobar el millor punt de vista. Un cop trobat marqueu-lo amb unes pedres per posar-hi el trípode. Així us estalviareu anar-lo movent amb la càmera muntada.

fet a catalunya
kopdegas.com
Kop de Gas®
sempre amunt
Casa del Diable, Collegats. Foto: Harry Larkins

museu blau

Amb la col·laboració de:

ara.cat elPeriódico

Enveri-nats

Vine a veure els animals més verinosos de la natura

De dimarts a dissabte ... 10-19 h
Diumenges i festius ..... 10-20 h

animals vius • animals vius •

museu de ciències naturals de Barcelona

Consorci format per:

Ajuntament de Barcelona

Generalitat de Catalunya Departament de Cultura

Museu Blau
Pl. Leonardo da Vinci, 4-5 (Parc del Fòrum)
www.museuciencies.cat